

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08594

MAYN SHPRAKHBUKH

Hyman B. Bass

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ז. יעפרוויקין

ח. בעז

מזין שפאָבוק

לייען- און אַרבעט-בוך פאַר יידיש.

ערשטער טייל

אילוסטרירט פון לאה פאַרט

דריטע געענדערטע אויפלאגע

ארויסגעגעבן פון
בילדונגס-קאמיטעט פון אַרבעטער-רינג

Copyright 1948
by the
Educational Committee
of the
Workmen's Circle
New York, N. Y.

ערשטע אויפלאגע 1938 — געדרוקט אין 10,500 עקזעמפלארן
צווייטע אויפלאגע 1945 — געדרוקט אין 6,000 עקזעמפלארן
דריטע אויפלאגע 1948 — געדרוקט אין 10,000 עקזעמפלארן

(צו דער איצטיקער אויפלאגע זיינען צוגעגעבן אילוסטראציעס פון ליליען,
נ. קאזלאוסקי און אַנדערע).

Printed in U. S. A.

פּיוטוראָ פּרעס, 476 בראַדוויי, ניו-יאָרק, נ. י.

צוים נייעם לערניאר

עס איז שוין דער זומער,
דער הייסער אוועק.
עס זיינען געבליבן
נאך עטלעכע טעג.

איז נעמט, קינדער, ביכער
די ביכער ארויס,
די העפמן, די בלייערס —
דער זומער איז אויס!

געשפילט זיך, געלאפן,
געארבעט, גערומט, —
איצט לאמיר זיך לערנען
לערנען זיך גוט.

ברידער און שוועסטער

ניט צעקריגט זיך

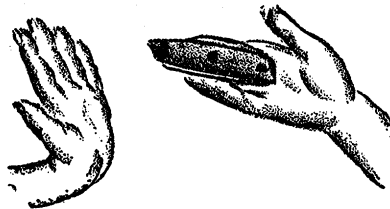
אמאל איז געווען א ברודער מיט א שוועסטער — בערעלע און פריידעלע. זיי האבן צווישן זיך אלע מאל געלעבט בשלום און קיין מאל זיך ניט געקריגט. איין מאל זאגט בערעלע צו פריידעלען: „פריידעלע! איך האב געהערט, אז עס זיינען פאראן קינדער וואס קריגן זיך. לאמיר זיך אויך א ביסעלע צעקריגן“.

„איך ווייס אבער ניט, ווי מע טוט דאס,“ — האט פריידעלע געענטפערט.

„וועל איך דיך אויסלערנען,“ — האט בערעלע גע- זאגט. — „איך וועל נעמען דאס מעסערל, וואס דער פאטער האט אונדז ביידן געשענקט, און וועל זאגן: „דאס מעסערל איז מיינס“. זאלסטו זאגן: „ניין! דאס מעסערל איז גאר מיינס!“ און אזוי וועלן מיר זיך אנהייבן צו קריגן“.

בערעלע האט גענומען דאס מעסערל און האט אויסגעשריען: „זאלסט וויסן, אז דאס מעסערל איז מיינס!“ פריידעלע האט א ווילע געטראכט און האט געענטפערט: „אויב עס איז דיינס, טאָ נעם עס“.

און אזוי האבן זיך דער ברודער און די שוועסטער ניט געקאנט צעקריגן.

געלעבט בשלום

שלום

פ ר א ג ע ס :

1. ווי האָבן בערעלע און פריידעלע געלעבט צווישן זיך?
2. וואָס האָט דער ברודער איין מאָל געזאָגט זיין שוועסטערל?
3. ווי האָבן זיך די קינדער געוואָלט צעקרינגן?
4. פאַר וואָס האָבן זיי זיך ניט צעקרינגט?
5. האָסטו אַ ברודער אָדער אַ שוועסטער? ווי לעבט איר צווישן זיך?

ווי זאָגט מען?

צער ברוצער - גי שוואַטער
 צער טאָטע - גי
 צער זון - גי
 צער זיידע - גי
 צער פאָטער - גי

רעמעניש. ווער בין איך? דעם מאַטנעס אַ קינד און ניט קיין זון?

ווי קען מען זאָגן אַנדערש?

געלעבט בשלום — געלעבט גוט צווישן זיך, געלעבט אין פרידן, זיך ניט געקרינגט.
 געשענקט — געגעבן.

האַנטשאַטנעס

די מאמע מיט די פינף זין

א מאמע האט געהאט פינף זינדערלעך:

איינס — א קליינס,

איינס — א שיינס,

איינס — א גרויס,

איינס — א וואוילס און א קלוגס, וואס די ברידערלעך
האבן נישט געוואוסט, האט ער זיי געוווין,

און איינס — א נידעריקס, א דיקס, מיט א בייכעלע.

אמאל זיינען אנגעפאלן גולנים און זיי האבן געזאגט
צו דער מאמען: — איין זון מוזסטו אונדז אוועקגעבן!
כאטש איינעם, וועלכן דו ווילסט!

זאגט די מאמע: — פינף זין האב איך:

איינער — דער קלענסטער,

איינער — דער שענסטער,

איינער — דער גרעסטער,

איינער — דער בעסטער,

איינער — דער פעסטער.

נישט אלע זיינען גלייך, נאר אלע האב איך גלייך ליב.
וועלכן קען איך אייך געבן?

כאלד זיינען ארויס דער גרעסטער און דער בעסטער
און דער פעסטער אין דער מיט און א געשריי געמאן:
— ניין! מע גיט נישט!

זיינען צו זיי גלייך צוגעשטאנען דער קלענסטער און
דער שענסטער. האבן זיך אלע פינף ברידער צונויפגע-
שלאסן און זיך קעגן די גולנים געשטעלט.

איז אויף די גולנים א שרעק אנגעפאלן און זיי זיינען
אנטלאפן.

גולנים

טיטא און פיטא

טיטא איז א הינטעלע,
א קליינער און א נומער.
טרינקט ער מילך פון טעצל,
עסט ער ברויט מיט פוטער.

און מע וואשט אים יעדן טאג,
און מע קעמט אים אויס.
אין א ווייד און ווארעם בעטל
רוט זיך טיטא אויס.

פיטא איז א יינגעלע —
סאמע הויט און ביין.
האט ער-ניט קיין ברויט צו עסן,
האט ער ניט קיין היים.

קלייבט ער דארע ברעקלעך אויף,
פון יעדער מיסט און קויט,
און ווערט אנטשלאפן אויף א שוועל
חלומט ער פון ברויט...

ווי זאגט מען אנדערש?

א יינגעלע סאמע הויט און ביין — א
יינגעלע, וואס איז זייער דאר און מאגער.
ברעקל — זייער קליין, פיצל.
ברעקלעך ברויט — קליינע שטיקלעך
ברויט, וואס בלייבן איבער נאכן עסן.
קויט — dirt, mud.

פראגעס:

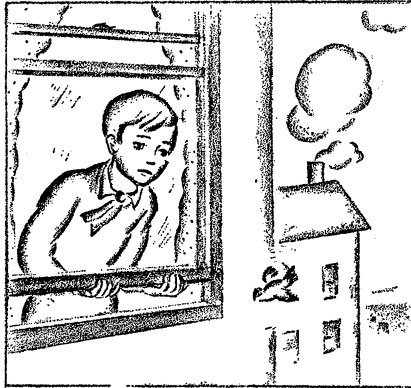
1. ווער איז טיטא? ווער איז פיטא?
2. פאר וואס איז טיטאן גוט?
3. פאר וואס איז פיטאן שלעכט? פאר וואס האט פיטא ניט קיין היים?

אַן אַוונט אין דער היים

דערצייל וואָס דו זעסט אויף די בילדער.

א פייגעלע אין האַרבסט

א קליין פייגעלע האָט פאַרבלאָנדזשעט אין שטאַט און נישט גע-
וואוסט וואו אַהיים צו פליען צו זיין נעסט, צו זיינע ברידערלעך און
שוועסטערלעך. איז דאָס פייגעלע אַרומגעפלוויגן גאָס איין און גאָס
אויס, ביז עס איז געוואָרן אַ ווינט, אַ שמורעס און אַ רעגן.
זעט דאָס פייגעלע אַ פענצמער, פליט עס צו און קלאַפט אַן מיטן
שנעבעלע:

קינדערלעך טייערע, לאַזט מיך אַריין,
כ׳וועל אייך אַ גוט חברל זיין.

הערט זיך פון אינעווייניק אַ שמים פון אַן עלטערן מענטשן:
— וויל איך נישט.

פליט דאָס פייגעלע צו אַ צווייטן פענצמער:
קינדערלעך ליבינקע, מאַכט אויף די טיר,
עס גיסט און עס כליאַפעט אַ רעגן אויף מיר.
— וויל איך נישט — הערט זיך פון אינעווייניק אַ שמים פון אַ
ביזער פרוי.

קלאַפט אַן דאָס פייגעלע אין דריטן פענצמער:
קינדערלעך שיינינקע, מ'רעגנט, מ'איז קאַלט,
ווער לאַזט נישט אַריין אַ פייגעלע באַלד?
עפנט זיך אויף גיך דאָס פענצמער און צוויי גומע קינדערלעך
נעמען אַריין דאָס פייגעלע, גיבן דעם עסן און טרינקען און ווען דאָס

פייגעלע איז געוואָרן וואָס און עס האָט זיך אָנגעוואַרעמט, האָט עס אָנגעהויבן זינגען.

האָט געזונגען דאָס פייגעלע, האָבן געזונגען די קינדערלעך, די קאָץ, דאָס הינמל, און אַז די זון האָט געהערט ווי מע זינגט, איז זי דורכגעקראַכן דורך די וואַלקנס און אַריין אין שמוּב אויך הערן זינגען.

פּראָגעס:

1. וואָס האָט געטראָפּן מיט דעם פייגעלע?
2. ווער האָט דאָס פייגעלע אַריינגענומען צו זיך אין שמוּב?
3. פאַר וואָס זענען אַלע פריילעך געוואָרן?
4. פאַר וואָס איז די זון דורכגעקראַכן דורך די וואַלקנס און איז אַריין אין שמוּב?

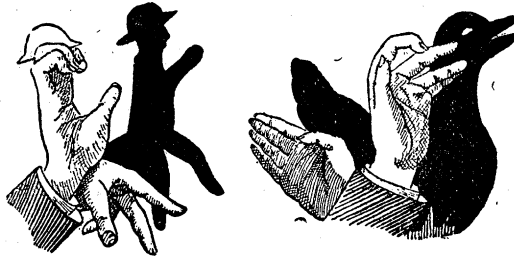
רעמעניש

ס'איז ביי דיר פאַראַן אַ חבּר
איז ער זייער אַ משיקאווער:
אַט איז ער גרויס, אַט איז ער קליין,
קיין פאַל גייט ער נישט אַליין,
טרעטסט אים שמענדיק מיט די פיס,
איצט זאָג מיר ווער דאָס איז?

געדענק! אַ משיקאווער הייסט אַ מאַדנער, איינער וואָס איז אַן-
דערש פון אַלעמען.

האַנטשאַטנס

דער עפל

די מאמע האט געבראכט פון מארק א גרויסן רויטן עפל.

— זע, מירל, וואס פאר אן עפל! — האט זי געזאגט צו איר טאכטער, וואס איז געזעסן און גענייט — פריש, נאר וואס פון בוים. נעם און עס אים אויף.

מירל האט שוין געוואלט איינבייסן דעם עפל. זי האט זיך אבער דערמאנט אן יאנקעלען, איר יינגערן ברודערל. יאנקעלע האט געכטן פארדינט ביי איר אן עפל: ער האט איר צוויי מאל געפאלגט א גאנג.

— זאל זיין פאר אים! — האט זי באשלאסן.

אז יאנקעלע איז געקומען פון שול, האט מירל אים אפגעגעבן דעם עפל.

יאנקעלע האט אבער גראד ניט לאנג געגעסן עפל. האט ער באהאלטן דעם עפל אויף שפעטער.

**

שפעטער האט די מאמע געשיקט דורך יאנקעלען מיטאג צום טאטן. דער טאטע — א סטאליער — האט געארבעט אין אן אנדער גאס.

אז דער טאטע האט אפגעגעסן, האט יאנקעלע אריינגערוקט די האנט אין קעשענע און אנגעטאפט דעם עפל; האט ער א מראכט געטאן:

— דער טאטע ארבעט, פארדינט פאר אלעמען. דער עפל געהערט צו אים.

און ער האט דערלאנגט דעם טאטן דעם עפל און האט געזאגט:

— נא, טאטע, די מאמע האט דיר געשיקט אן עפל
אויך!

— ווילסט א שטיקל? — האט דער טאטע געפרעגט.
— ניין, איך האב ניט לאנג געגעסן — האט יאנקעלע
געענטפערט.

דער טאטע האט פריינדלעך א קוק געטאן אויף יאנ-
קעלען, צוגענומען דעם עפל און באהאלטן.

**

צו אונטברויט האט דער טאטע ארויסגענומען דעם
עפל און געזאגט צו דער מאמען:

— נא, נעם און פארזוך. מיר האט זיך היינט ניט גע-
וואלט.

— ווי קומט צו דיר דער עפל — האט די מאמע פאר-
וואונדערט געפרעגט. — זע, מירל, פונקט אזא, ווי איך
האב דיר היינט געגעבן.

מירל האט א קוק געטאן אויף יאנקעלען. יאנקעלע
אויפן טאטן, דער טאטע — אויף יאנקעלען, און אלע האבן
גענומען דערציילן, ווי אזוי דער עפל איז יעדערן אנגעקומען.

דערציילט און געלאכט!

— א וואונדער-עפל!

— יא, א וואונדער-עפל ביי אזוינע וואונדער-קינדער
ווי מיינע — האט די מאמע געזאגט.

און זי האט גענומען א מעסער, צעשניטן דעם עפל
אויף פיר טיילן, און אלע האבן געגעסן דעם עפל.
געגעסן און געלאכט.

יונגע פייגל

אויף די גרינע צווייגן
 זינגען יונגע פייגל,
 איבער זיי פון אויבן
 שיינט דער רעגנבויגן.
 זינגע פייגל זינגען
 ליכטיקע געזאנגען,
 און אויף פרישע פעלדער
 צייטיקן זיך זאנגען.
 ווערט ניט שנעל אנטשוויגן,
 פייגל מיינע יונגע!
 און פארגעסט ניט קיין מאָל
 וואָס איר האָט געזונגען.

די וועווערקע און דער וואַלף

א וועווערקע איז אַרומגעשפרונגען איבער די צווייגן
 פון אַ בוים און איז אַראָפּגעפאלן אויף אַ וואַלף, וואָס איז
 געלעגן און געשלאָפּן. דער וואַלף איז אויפגעשפרונגען
 און געוואַלט די וועווערקע אויפּעסן. האָט זי זיך גענומען
 בעטן:

— לאָז מיך אָפּ! רופט זיך אָן דער וואַלף צו איר:
 — גוט, איד וועל דיך אַפּלאָזן, נאָר זאָג מיר, פאַר וואָס
 זייט איר, וועווערקעס, אַזוי לוסטיק? מיר איז שטענדיק
 אַזוי אומעטיק, און איך זעט מען אַלע מאָל זיך שפּילן.
 ענטפּערט אים די וועווערקע:

— לאָז מיך אָפּ, וועל איד דיר זאָגן. אַזוי האָב איך
 מורא פאַר דיר.

דער וואַלף האָט אָפּגעלאָזט די וועווערקע. איז זי אַרויף
 אויפן בוים און פון דאָרטן געזאָגט צום וואַלף:

— דיר איז דערפאַר אומעטיק,
 ווייל דו ביסט אַ בייזער און אַ
 שלעכטער, און אונדז איז פריילעך,
 ווייל מיר זיינען גוטע און טוען קיין
 נעם קיין בייז נישט.

די פוילע טאכטער

די מאמע וועקט אין דער פרי איד טאכטער :
— טעכטער, טעכטער, שטיי אויף! דער האן
האט שוין געקרייט!
— זאל ער קרייען דער האן — ענטפערט די טאכטער,
— א האן האט א קליין קעפל, שלאפט ער זיך גיך אויס.
אין א וויילע ארום וועקט די מאמע ווידער די טאכטער.
— שטיי אויף, שטיי אויף, טעכטער! דער פרי-
מארגן שיינט שוין!
— זאל ער שיינען, דער פרימארגן, ער האט א סך צו
שיינען, מוז ער פרי אנפאנגען.
אין א צייט ארום קומט ווידער די מאמע:
— טאכטער, די זון איז שוין אויפגעגאנגען, שטיי אויף!
— די זון מוז זיך איילן, זי האט פארן טאג א גרויסן,
לאנגן וועג צו מאכן, — האט געענטפערט די טאכטער
און איז ווידער אנטשלאפן געווארן.
— אבער, טעכטער, די קאשע איז שוין פארטיק!
שנעל איז די טאכטער פון בעט אראפגעשפרונגען.
— מאמע, וואו ליגט דער גרויסער לעפל?

ווי מען טאר ניט ריידן:

איך גיי ארויס א קוק טאן, וואו איז דער פערדעלע, ערשט נימט
דאס פערדעלע, אנטלאפן די פערדעלע!
וואס מיינט דאס ניט?

מען זאגט:

די שוועסטער	דער ברודער
די מוטער	דער פאטער
די באבע	דער זיידע
די טאכטער	דער זון
די לערערין	דער לערער
די שניידערין	דער שניידער

איש השנה

עם קלאפט אין טיר דאס נייע יאר :
— איך קום צו אייך מיט פריידן נאר.

— לשנה טובה, קום אריין!
דאס הויז ווערט אנגעפילט מיט שוין.

דער טיש איז ווייס, דער לאמפ — ער בליצט,
עס איז דאך ראש השנה איצט.

און טאטע-מאמע, קינד און קיים,
צום יום-טוב האבן זיך געגרייט.

און ס'רעדט דאס נייע יאר און זאגט :
— גענוג געוויינט, גענוג געקלאגט.

איר האט געליטן לאנג, צו לאנג,
שוין צייט צו זינגען א געזאנג.

איך ברענג אייך גוטס, נאר איר אליין
דארפט זיין אין הארץ אויך גוט און ריין.

א מענטש צו מענטש דארף ברודער זיין,
און אויס מיט קריג, און אויס מיט פיין.

מיר הערן צו די רייד זיך צו,
דער שופר בלאזט : טרו-טרוע-טרו.

די באבע בעט און מורמלט פרום, —
— לשנה טובה, קום שוין, קום!

וואס באטייט ?

1. ראש-השנה (ראשעשאנע) — דאס יידישע ניי-יאר. 2. לשנה טובה (לעשאנע טויווע) — איר זאלט האבן א גליקלעך יאר. 3. שוין ליכט. 4. בליצט — לייכט שמארק. 5. קינד און קיים — קליין און גרויס. 6. יום-טוב (יאמטעוו). 7. פיין — sufferings. 8. שופר (שויפער) — דער הארן אויף וועלכן מען בלאזט אום ראש-השנה. 9. מורמלט — whispers, murmurs.

לשנה טובה תפתבו

לשנה טובה תכתבו.
אלע, אלע וואו איר זייט!
לשנה טובה תכתבו.
סיי פון נאענט. סיי פון ווייט!

א גוט יאר!

— ליבע מאמע-מאמע,
נאט איך א מתנה:
א שיין לשנה-טובהלע,
א וואונטש צו ראש-השנה.
א גוט יאר, ווינמשן מיר,
א גליקלעך און צופרידן,
איך און יעדן גוטן פריינד,
און אלע, אלע יידן!

דאס הויז און די סופה

א

א הויך און גרויס הויז מיט א סך פענצטער איז גע-
שטאנען אין גאס; איז דאס הויז געווען שענער פון אלע
הייזער: די ווענט ווייס, די לאדנס גרין און דער דאך רויט.
און ארום דעם הויז איז געווען א שיינער גארטן מיט ביי-
מער און בלומען. איז זיך געשטאנען דאס שיינע הויז, האט
געקוקט צו די נידעריקע שטיבער אין גאס און האט גע-
טראכט: איך בין גרעסער פון אלעמען! איך בין שענער
פון אלעמען!

איין מאל, ערב סוכות, דערהערט דאס הויז א רעש
אויפן הויז. עס קוקט זיך ארום, זעט עס ווי דער נאלעבאס
קלאפט מיט א האמער.

— באַלעבאַס, באַלעבאַס! — שרייט דאָס הויז — צו
וואָס קלאַפסטו מיטן האַמער? צו וואָס קלאַפסטו צווע-
קעס?

ענטפערט דער באַלעבאַס:

— איך בוי אַ סוכה; סאיז דאָך היינט ערב סוכות!
— וואָס וועסטו טאָן אין דער סוכה, באַלעבאַס? —
פרעגט דאָס הויז.

לאַכט דער באַלעבאַס:

— וואָס איך וועל טאָן אין סוכה? — איך וועל זיצן
אין איר! סוכות דאַרף מען זיצן אין אַ סוכה! משהלע
וואָס לערנט אין שול ווייסט דאָס, אפילו שרהלע וואָס גייט
אין קינדער-גאַרטן ווייסט דאָס!
האַט זיך דאָס הויז פאַרשעמט.

ב

דער באַלעבאַס האָט אַריינגעשמעקט אין דער ערד
פיר שטאַנגען. פון ברעטער האָט ער געמאַכט פיר ווענט,
אין די ווענט פענצטער מיט אַ טיר; דעם דאָך האָט ער
באַדעקט מיט גרינעם סכך פון צווייגן; דערנאָך האָט ער
אַריינגעשמעלט אַ טיש מיט בענקלעך. די באַלעבאַסטע
האַט אויסגעשפרייט אַ ווייסן טישטעך אויפן טיש. משהלע
מיט שרהלען האָבן די סוכה אויסגעפּוצט מיט פרוכטן און
בלומען.

אַ שיינע סוכה!

סאיז געקומען דער אָונט. די באַלעבאַסטע האָט אָנ-
געצונדן ליכט אין סוכה, אלע האָבן געגעסן אַרום טיש און
געזונגען לידער. משהלע מיט שרהלען האָבן אַרויסגעקוקט
דורכן סכך און געזען דעם הימל מיט די שטערן. אַ שיינע
סוכה! נאָכן עסן זיינען אלע אַריינגעגאַנגען אין שטוב זיך
לייגן שלאָפן. זעט דער באַלעבאַס אז די שטוב איז פרויע-
ריק און ער פרעגט איר:

— וואס ביסטו אזוי טרויעריק? שמוב מיינע!
 ענטפערט די שמוב:
 — ווי זאל איך נישט זיין טרויעריק, אז איר האט מיר
 פארלאזט? ...
 — וויין נישט, שמוב מיינע און זיי נישט ברונז אויף
 דער סוכה — זאגט דער באַלעבאָס — די סוכה איז דאָך
 ביי אונדז אַ גאָסט אויף יום־טוב, און דו ווייסט דאָך אז אַ
 גאָסט דארף מען אויפנעמען מיט אַ פריילעך האַרץ!
 האָט זיך דאָס הויז פארשעמט.

ג

אויף מאַרגן אין דער פרי, אז די זון האָט אַנגעהויבן
 שיינען. האָט דאָס הויז געזען די סוכה און האָט זיך גלייך
 דערמאָנט וואָס דער באַלעבאָס האָט געכטן געזאָגט, אז
 מ'דארף אויפנעמען אַ גאָסט מיט אַ פריילעך האַרץ. ווענדט
 זיך דאָס הויז צו דער סוכה:
 — גוט מאַרגן, גרינע סוכה! ווי ביסטו געשלאָפן די
 גאנצע נאכט?
 — אַ דאָנק — ענטפערט די סוכה — מיר איז זייער
 גוט געווען; אַ גאנצע נאכט האָבן אויף מיר געקוקט די
 שטערן, די לבנה האָט מיר געהיט, נאָר גאנץ פרי איז אויף
 מיר געפאלן אַ גלאַנציקער טוי.
 זיינען דאָס הויז מיט דער סוכה געוואָרן חברים און
 האָבן זיך לויב געהאַט די גאנצע צייט פון יום־טוב.
 נאָך יום־טוב, אז דער באַלעבאָס האָט גענומען איינ-
 וואַרפן די סוכה, האָט דאָס הויז געוויינט:
 — אוי, טייערע סוכה! פאַר וואָס צענעמט מען דיך?
 האָט די סוכה געענטפערט:
 — וויין נישט, שיינע שמוב! איבער אַ יאָר וועלן מיר
 זיך נאָך אַ מאָל זען, און איצט — זיי געזונט!
 — קום גיך צוריק! — האָט געזאָגט דאָס הויז — קום
 נאָך אַ מאָל!

א סופות-ליד

א סופה־לע זיך אויפגעשטעלט,
פיר ווענט, א טיר, א דאך
און צוגעדעקט דאס סופה־לע
מיט פרישן גרינעם סכך.

די ווענט באפוצט מיט טעפעכער,
פענצטער — קליינע צוויי;
אויף פאָדעם הענגען וויינטרויבן
און פרוכטן אלערליי.

טיש און בענקלעך אויפגעשטעלט,
אלץ מיט ווייס פארשפרייט;
חלה — פריש געבאקענע
האָט מאַמע צוגעגרייט.

סופות	סוכה
-------	------

סכך	חלה
-----	-----

יום-טוב

די מאַמע אין איר זיידן קלייד
און מיט אַ גוט געזיכט,
דעקט פרום די אויגן צו
און בענטשט די יום-טוב-ליכט.

וואס קינדער ווילן זיין

איציקל וויל זיין א גרויסער.

אלע קליינע קינדערלעך ווילן זיין גרויסע, איציקל
אויך. אמאל, אז די מאמע לאזט אים נישט אוועקגיין אליין
ווייט פון שטוב, זאגט איציקל:

— מאמע! ווען וועל איך שוין קענען גיין אומעמום
אליין?

— ווען דו וועסט זיין א גרויסער, זונעלע, — ענטפערט
אים די מאמע.

— ווען זשע וועל איך שוין זיין א גרויסער? — פרעגט
ער.

— ווען דו וועסט אונטערוואקסן.

— איך וויל שוין זיין א גרויסער! — זאגט איציקל.
וואקסן און ווערן גרויס ביזן סופיט.

ווי גוט עס איז צו זיין גרויס

איציקל זעצט זיך אוועק אויף א בענקעלע און טראכט
זיך, אז ער וועט זיין א גרויסער, וועט זיין גוט: ער וועט
קענען אויף זיין ביינאכט לאנג, לאנג.

— מאמע! — זאגט ער — עס דארף נאך געדויערן
א סך, איך זאל זיין א גרויסער?

— אז דו וועסט עסן אלץ, וואס די מאמע גיט דיר, וועט
נישט דויערן לאנג.

— וויפל מאל דארף איך נאך אפשלעפן, אז איך זאל
ווערן א גרויסער?

— די נאכט און נאך א נאכט און נאך א נאכט.

— אזוי פיל נעכט! איך וויל נישט — זאגט איציקל
 — איך וויל שוין זיין א גרויסער! אלע קינדערלעך זיינען
 גרויסע, נאָר איך נישט. איך בין נאָר קיין מאָל ניט געווען
 קיין גרויסער!...

איציקל איז שוין מער ניט קיין קליינער
 איין מאָל, ביינאכט, איציקל שלאָפט. דוכט זיך אים,
 אז ער איז געוואָרן אזוי גרויס, אז ער טאָפט אָן מיט די
 הענט דעם סופיט. דערפרייט ער זיך און לויפט אַרויס
 אויפן גאַס. ער שרייט:

— קינדערלעך! זעט נאָר, ווי גרויס איך בין!...
 לויפן זיך אלע קינדערלעך צונויף. קוקן אים אָן און
 וואונדערן זיך:

— א, ווי גרויס!
 — ווי הויך ער איז!...
 — גרעסער ווי מיין טאטע!...
 — רייס מיר אָפּ א צווייגל פון בוים! — בעט זיך איין
 יינגעלעך ביי אים.
 — נעם מיר אַראָפּ די פילקע פון דאָר! — בעט זיך
 א צווייטער.

— אז דו ביסט אזוי גרויס, ריר נאָר אָן דעם הימל!

איציקל לאכט, איציקל איז צופרידן. ער שטרעקט אויס די האנט און ברעכט אפ א צווייגל פון העכסטן בוים אין גאס, נעמט אראפ פאר איין יינגעלע די פילקע פון דאך, פאר א צווייטן — די פאפירענע שלאנג פון די טעל-טעל-טעל-טעל און דערנאך טוט ער א צי אויס די האנט גלייך אין הימל אריין און נעמט אראפ די זון אויף דער ערד, שפילט זיך מיט איר.

דאס בעטל איז צו קליין

ביינאכט. איציקל גייט אריין אין שטוב, טוט זיך אויס, וויל זיך לייגן אין בעטעלע אריין — עס איז קליין דאס בעטעלע. ער קען ניט אויסציען די פיס. היינט ער איז שרייען:

— מאמע! מאמע! קומט נאך אהער. איך האב נישט וואו צו שלאפן, עס איז קליין דאס בעטעלע! ... —

אז די מאמע מיטן טאטן האבן איציקלען אויפגעוועקט, האבן זיי געזען, אז ער איז גערעכט: דאס בעטעלע איז טאקע קליין און ער האט ניט וואו אויסצוציען די פיס. אבער ניט דערפאר, ווייל ער איז געווארן אזוי גרויס, נאך ווייל ער איז געלעגן אין דער ברייט פון בעטל.

היום
געחלומט
אמת

וואו

פראגעס:

פאר וואָס האָט איציקל געוואָלט זיין אַ גרויסער?
 ווי מיינט איר, קינדער, איז טאָקע גוט צו זיין אַ גרוי-
 סער? פאר וואָס?
 וואָס האָט זיך איציקלען איין מאָל געחלומט? וואָס
 איז טאָקע אין דער אמתן געשען?
 וועלכע זאכן האָט איציקל געקענט טאָן אין חלום?
 פאר וואָס איז ער געווען צופרידן?
 קינדער, וואָס וואָלט איר געוואָלט ווערן, ווען איר
 וועט אויסוואַקסן?

איצט און שפעטער

אויפגאבע. פארענדיק לויטן מוסטער:

איד וועל גיין	איד גיי	גיין
_____	_____	לויטן
_____	_____	עסן
_____	_____	זאָגן
_____	_____	ריידן
_____	_____	פארשטיין
_____	_____	זיבן
_____	_____	שלאָסן

איד וועל זיך

איך שפילן	זיך וועל	איך וועל	זיך וועל	איך שפילן
איך לערן	זיך וועל	איך וועל	זיך וועל	איך לערן
איך וואַש	זיך וועל	איך וועל	זיך וועל	איך וואַש
איך צעשניידן	זיך וועל	איך וועל	זיך וועל	איך צעשניידן

גרויס און קלענער

קאץ און מויו

קינדער, קינדער, קומט ארום,
לאַמיר שפילן קאץ און מויו!
אלע קינדער אין אַ קרייזל,
דו — אַ קעצל, איד — אַ מייזל.

האַט דאָס קעצל שאַרפע ציין,
איז דאָס מייזל פלינק און קליין,
קען דאָס מייזל לויפן פלינק,
אַז דער הויף זאָל טאָן אַ קלינג.

אַז אַ קלינג טאָן זאָל דער הויף,
אַט אַראָפּ און אַט אַרויף,
אַט אַרויף און אַט אַראָפּ,
און דאָס קעצל שטייט נישט אָפּ.

און דאָס קעצל — נאָך דער מויו,
אַט אַריין און אַט אַרום,
נאָך אַ וויילע, נאָך אַ רנע,
שאַרפט דאָס קעצל שוין די נעגל.

אַבער פלינק איז אונדזער מייזל
איז דאָס ווידער שוין אין קרייזל,
און איידער ווען און איידער וואָס,
בלייבט דאָס קעצל מיט אַ נאָז...

רנע

ווענדונגען:

קינדער, קומט ארויס!
 קינדער, לאסיר זיך שפילן אין קאץ און מויז!
 ווער זייט נאך ווענדונגען? קומט אריין! זעצט זיך! קומט
 אהער! (וועלכע נאך?)

גרויס און קליין.

באמערק:

1. קאץ — קעצל   נאז — נעזל   תויז —
 האנט — הענטל   מויז — מיזל   קרייז —
 זאג עפעס זואם, און נעם אריין די ווערטער:
 2. איידער וואס ווען   א וויילע   א רגע

אויפנאבע. ענדיק לויטן מוסטער:

- ברודער — ברודערל   פינגער — זייגער — שער —
 שוועסטער — מעסער — מעלער — מיש —

אויפנאבע. ענדיק לויטן מוסטער:

דער ברודער	— דאס ברודערל
די שוועסטער	— — — —
דער זייגער	—
די שער	—
דער מעלער	—
די שיף	—
דאס פערד	— דאס פערדל
-
דאס קעצל	— די קאץ
דאס מיזל	— די
דאס היזל	— דאס
דאס שוועסטערל	— די
דאס זייגערל	— דער
דאס שיפל	— די
דאס מעסערל	— דאס

א שפאם

א שמורעס אויפן „ים“.
 דער „ים“ האט זיך איבערגעקערט.

עסו און טרינקען

אונטברויט

איין מאָל אין אַונט ניט די מאַמע יאַנקעלען ברויט מיט פּוטער.

זאַגט יאַנקעלע:

— איד וויל ניט קיין ברויט מיט פוטער, איד וויל

אַונטברויט!

ניט אים די מאַמע אָן איי.

זאַגט יאַנקעלע:

— איד וויל ניט קיין איי, גיב מיר אַונטברויט!

ניט אים די מאַמע אַ גלאַז מילך.

זאַגט יאַנקעלע:

— איד וויל ניט קיין מילך!

האַט אים די מאַמע געגעבן עפּל, באַרנעס, פּלוימען.

נאָר יאַנקעלע שרייט אַלץ אין איין קול:

— איד וויל דאַס ניט! דאַס וויל איד ניט!

— וואָס זשע ווילסטו? — פּרעגט די מאַמע — אפשר

דאַס טעלערל פון הימל?

— ניין — ענטפערט יאַנקעלע —

א פ ש ר

איד וויל אַונטברויט!

פראגעס:

וועלכע זאכן האט די מאמע געוואלט געבן יאנקעלען?
פאר וואס האט אים די מאמע ניט געקענט געבן וואס
ער האט געוואלט?
ווען זאגט מען געוויינטלעך: „דו ווילסט דאס טעל-
ערל פון הימל“?
ווער קען פון דעם מעשהלע מאכן א ש פ י ל ? דאס
איז ניט שווער. איין קינד קען זיין יאנקעלע, אן אנדער קינד
די מאמע. וואס פאר א געשפרעך וועט דעמאלט פארקו-
מען צווישן זיי ?

געווען פארנומען

די מאמע איז אריין אין שטוב.
זעט זי: ביי דער קאץ צום עק איז צוגעבונדן דער
קאכלעפל.
— מאמעלע — פרעגט די מאמע — ווער האט דאס
געטאן ? דו ?
— ניין, ניט איך, מאמע — ענטפערט מאמעלע —
לייבעלע האט דאס געטאן.
— פאר וואס האסטו דאס אים געלאזן ?
— איך בין געווען פארנומען.
— וואס האסטו געטאן ?
— איך האב צוגעהאלטן די קאץ, זי זאל נישט אנט-
לויפן.

מאמעלע

די מאמע איז אוועק אין גאס,
און איך בלייב גאר אליין;
וויל איך א קוק טאן אויפן טיש,
וואס אויבן קען דארט שטיין.

די מאמע האט דארט אנגעגרייט
די מילכיגע געפעס;
א פול קריגעלע מיט מילך,
די פוטער און דעם קעז.

און ווער ווייס וואס דארט איז נאך דא!
איך מוז דאס טאקע זען...
דער טיש איז אבער זייער הויך,
און איך בין זייער קליין!

גיב איך א צי דאס טישטעכל,
און באלד גיט עס א הילף —
געפאלן איז דאס קריגעלע,
צעגאסן זיך די מילך!

די מילך האלט אין איין ניסן זיך.
פון טישל גלייך אראפ,
דאס קריגל פאלט ארויף אויף מיר,
און שלאגט מיר אפ דעם קאפ.

פאר מאמען שרעק איך זיך אזוי,
ווייל זי קומט באלד דאך אן.
איך וויש דאס נאסע קעפעלע,
און ווייס גיט וואס צו טאן.

דערהערט זיך באַלד דער מאַמעס טריט,
 באַהאַלט איך זיך מיט שרעק;
 איך וועל איר גאַרניט אויסזאָגן,
 וואו איך בין איצט אַוועק...

**

די מאַמע עפנט גאַר די טיר,
 דערהערט זיך מיט אַ מאַל,
 ווי מאַטעלע פון ווינקעלע,
 צעוויינט זיך אויפן קול...

רוף אָן די בילדלעך, שמעל צו וואו מע דארף: דער, די, דאָס.

אַ הויפּן.

- מאַמע, גיב מיר אַ ביסל ראָזשינקעס!
- נעם, מיין קינד, אַ הויפּן.
- גיב דו מיר.
- פאַר וואָס עפעס ווילסטו אַליין ניט נעמען?
- ווייל דיין הויפּן איז אַ גרעסערער.

א מעשה וועגן דעם ווי אזוי דער הונט האט זיך געפונען א חבר

א.

א מאַל האָט אַ הונט איינער אליין געלעבט אין וואַלד.
איז אים אומעטיק געוואָרן צו לעבן אליין. איז ער זיך אוועק
איבערן וואַלד צו זוכן אַ חבר.

גייט ער אזוי און גייט און באַגעגנט אַ האָן. מאַכט צו
אים דער הונט:

„העזל, העזל, קום, לאַמיר לעבן אין איינעם.“
ענטפערט אים דער האָן:
„לאַמיר!“

זיינען זיי אוועק אין איינעם און האָבן געפונען אַ פּיין
ערטעלע אין וואַלד. און ווען עס איז נאָכט געוואָרן, האָבן זיי
זיך געלייגט שלאָפן. דער האָן שלאָפט אַבער דער הונט
קען קיין אויג ניט צומאָכן. האָט דער הונט אַנגעהויבן צו
בילן. כאַפט זיך אויף דער האָן און שפּרינגט אויף גיט-
טויט גיט-לעבעדיק:

— „וויי געשריען! וואָס בילסטו? אַ וואַלף וועט
נאָך דערהערן, וועט ער קומען און אויפעסן אונדז ביידן!“
האָט דער הונט אויפגעהערט צו בילן און אַ טראַכט
געטאָן:

— „איך האָב זיך געפונען אַ שלעכטן חבר. אַ ציטע-
ריק האַרץ האָט דער האָן. אַ וואַלף האָט מסתמא פאַר
קיינעם קיין מורא גיט.“

ב.

איז דער הונט אוועק פון האָן און גענאָנגען זוכן דעם
וואַלף.

גייט ער אזוי און גייט און באַגעגנט דעם וואַלף. מאַכט
צו אים דער הונט:

— „ווייסט וואס, וואָלף? קום, לאַמיר לעבן אין איי-
נעם“.

— „פאַר וואָס ניט? — ענטפערט דער וואָלף, — אין
צווייען איז פריילעכער“.

זיינען זיי אַוועק אין איינעם און האָבן געפונען אַ פּיין
ערטעלע אין וואָלד. און ווען עס איז נאַכט געוואָרן, האָבן
זיי זיך געלייגט שלאָפן. דער וואָלף שלאָפט אַבער דער
הונט קען קיין אויג ניט צומאַכן. האָט דער הונט אָנגע-
הויבן צו בילן. כאַפט זיך אויף דער וואָלף און שפּרינגט
אויף ניט-טויט ניט-לעבעדיק און שרייט אָן אויפן הונט:

— „וואָס בילסטו וואָס? אַ בער וועט נאָך דערהערן,
וועט ער קומען און דערהרגענען אונדז ביידן!“

טראַכט זיך דער הונט: „הייסט עס אָז דער וואָלף איז
אויך אַ קנאַפער העלד. דערפאַר מוז שוין דער בער נאָך
זיין דער שטאַרקסטער אין דער וועלט“.

ג.

איז דער הונט אַוועק פון וואָלף און געגאַנגען זוכן דעם
בער. גייט ער אַזוי און גייט און באַגעגנט דעם בער. מאַכט
צו אים דער הונט:

— „גוט מאַרגן אייך, ר' בער! אפּשר וואָלטן מיר גע-
לעבט אין איינעם, האָ?“

— „גוט“, — האָט אַרויסגעברומט דער בער.

זיינען זיי זיך געגאַנגען אין איינעם דעם גאַנצן טאָג.
און ווען עס איז נאַכט געוואָרן, האָבן זיי זיך צוגעלייגט
שלאָפן. דער בער דרעמלט, אַבער דער הונט קען קיין
אויג ניט צומאַכן. אין מיטן נאַכט הייבט דער הונט אָן צו
בילן. כאַפט זיך אויף דער בער און שפּרינגט אויף ניט-
טויט ניט-לעבעדיק און זידלט אָן דעם הונט:

— „שטייל זאָלסטו מיר ווערן! וואָס בילסטו וואָס?

דער מענטש וועט דערהערן, וועט ער קומען און דער-
הרגענען אונדז ביידן“.

מראכט זיך דער הונט :
„דער בער איז אויך א קנאפער העלד. מע דארף א זוך
טאן דעם מענטשן“.

ד.

איז דער הונט אוועק פון בער און געגאנגען זוכן דעם
מענטשן. גייט אזוי דער הונט און גייט איבערן גאנצן
וואלד און געפינט נים דעם מענטשן. איז דער הונט גע-
קומען צום ברעג וואלד און זיך געזעצט אפרוען.

איז גראד דער מענטש געגאנגען אין וואלד נאך האלץ.
איז דער הונט צוגעלאפן צו אים און מאכט אזוי :

— „מענטש, מענטש, לאמיר לעבן אין איינעם!“
ענטפערט דער מענטש :

— „טא קום מיט מיר!“

און דער מענטש האט אוועקגעפירט דעם הונט צו זיך
אהיים.

ווען עס איז נאכט געווארן, איז דער מענטש איינגע-
שלאפן. אין מיטן נאכט הייבט דער הונט אן צו בילן.
אבער דער מענטש שלאפט ווייטער. בילט דער הונט
העכער. כאפט זיך אויף דער מענטש און שרייט אן אויפן
הונט :

— „הינטל מיינס, דו בילסט — א סימן אז דו ביסט
הונגעריק, טא נא דיר עפעס און לאז שלאפן“.

און דער מענטש האט געגעבן דעם הונט צו עסן. האט
דער הונט אפגעגעסן און זיך אוועקגעלייגט שלאפן.

און פון יעמאלט אן איז דער הונט געבליבן ביים
מענטשן. און ער איז נאך ביי אים ביסקל היינטיקן טאג.

א פלעקעלע אריין, א פלעקעלע ארויס — די מעשה
איז אויס.

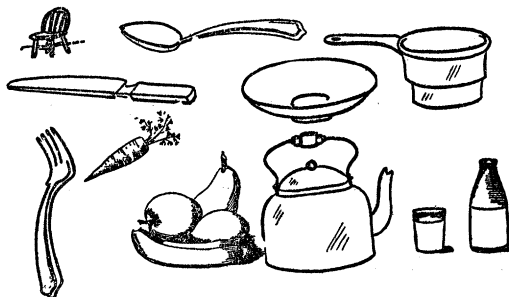
- פראגעס :**
- 1) פאר וואס האָט דער הונט געזוכט אַ חבר ?
  - 2) פאר וואָס איז דער הונט ניט געבליבן מיטן האָז ?
  - 3) פאר וואָס איז ער אַוועק פון וואַלף, פון בער ?
  - 4) פאר וואָס איז דער הונט געבליבן ביים מענטשן ?
  - 5) פאר וואָס איז דער מענטש דער בעסטער חבר ?

ווי קען מען זאָגן אַנדערש ?

פאַרשרייבט : קען קיין אויג ניט צומאכן _____
 ניט-טויט ניט-לעבעדיק _____
 קנאַפער העלד _____
 ביסקל _____

ווער קען באַנוצן דאָס וואָרט : **לאַמיר ?**
 ווענדונג : העזל, קום, לאַמיר לעבן אין איינעם.
 שמעל אַרײַן דאָס דורכגעלאַזטע וואָרט :
 ריוועלע, קום, _____ בויען אַ הייזל פון קלעצלעך.
 קינדער, קומט, _____ שפילן אין קאַץ און מויז.
 בערל זאָגט זיין שוועסטער : איך האָב געהערט, אַז עס זענען
 פאַראַנען קינדער וואָס קריגן זיך. _____ זיך אויך אַ ביסעלע צע-
 קריגן.

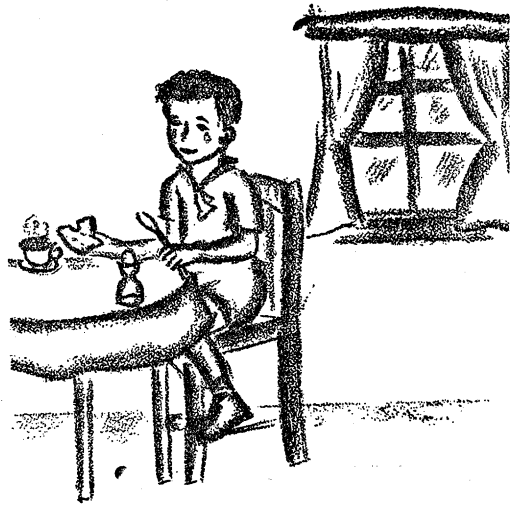
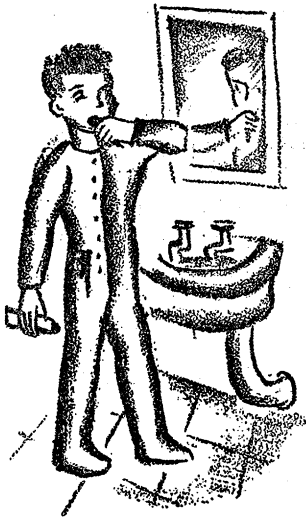
מַעֲשֵׂה	מַסְתַּמָּא	מורא	אַ סימן	הרגענען
----------	-------------	------	---------	---------

אויפגאַבע : שמעל אויס די ווערטער לויט דער אַרדענונג פון די
 בילדלעך : גאַפל, לעפל, גלאַז, מעסער, טשייניק, פענדל, שמוץ, מילכ-
 פלאַש, מער, פרוכט, שיסל.

אויפשטיין

דאָס אויפשטיין

(א) וואָס טוט בערעלע? ער שטייט אויף, ער וואַשט זיך, פאַרקעמט זיך די האַר, טוט זיך אָן, וואַשט די ציין, ציין, עסט פּרישטיק.

(ב) וואָס מוסטו אין דער פּרי? זאָג אַזוי: איך שטיי אויף, איך וואַש זיך...

(ג) דערצייל: ווען איך שטיי אויף אין דער פּרי... ווי איך בין איין מאָל אויפגעשטאַנען זייער פּרי. — ווי איך האָב איין מאָל פאַרשלאָפּן.

(ד) ווער עס שטייט אויף אין דער פּרי: די מוטער, דער פאָטער, דער ברודער...

איך, דו, ער (זי)

	ווער זויים?		פאַרענדיק לויטן מוסטער:
— — זי	איך שטיי אויף	— — ער	איך גייט
— — זי	איך וואַש זיך	— — ער	איך שרייב
— — זי	איך זייף אָן	— — ער	איך ליען
— — זי	איך שווענק אויס	— — ער	איך קום
— — זי	איך וויש זיך	— — ער	איך צייל
— — זי	איך פאַרקעם זיך	— — ער	איך פאַרשטיי
— — זי	איך טו זיך אָן	— — ער	איך טו
— — זי	איך אייל זיך	— — ער	איך שפּיל
— — זי	איך לערן זיך	— — ער	איך נעם
— — זי	איך שפּיל זיך	— — ער	איך עס

ער, זי

וואו זשע בין איד?

דער קליינער שימעלע איז געווען א יינגל, א צעטראַ-
גענער. ער פלעגט אלץ פארגעסן. יעדן פרימאָרגן, ביים
אויפשטיין פון שלאָף, האָט ער געדאַרפט זוכן זיינע קליי-
דער, ווייל ער האָט ניט געדענקט, וואו ער האָט זיי אַוועק-
געלייגט. האָט זיי אים די מאַמע געפונען.

אַז ער האָט זיך שוין אָנגעטאָן די קליידער און די שיד, האָט ער אָנגעהויבן זוכן די ביכער און די העפּטן. זוכן און זוכן און ניט געפינען.

— אַוי וויי! — פלעגט שימעלע שרייען — ווער האָט פאַרשלעפּט מיינע ביכער און העפּטן ? !

— אַ, דו צעדרייטער קאַפּ! — איז אים אָפט געקומען צו הילף די שוועסטער — דו האָסט דאָך אַליין אַוועקגע-
לייגט די ביכער און העפּטן אויפן פענצטער אין עסצימער.

דערווייל האָט שימעלע פאַרשפּעטיקט אין שול און דער לערער האָט זיך אויף אים געבייזערט.

— וואָס טו איד, אַז איד זאַל מערניט פאַרשפּעטיקן ?
— האָט שימעלע געטראַכט און געטראַכט, בין אים איז עפעס איינגעפאַלן.

אַז ער האָט ביי נאַכט זיך געלייגט שלאָפן אין בעט האָט ער גענומען אַ שטיקל פאַפּיר און האָט דערויף פאַר-
שריבן: „מיינע קליידער זיינען אויפן שטול, די שיד — אונטערן שטול, מײן העפּט איז אין בוך, דאָס בוך איז אין טעקע, מײן טעקע — אונטערן טיש, דער טיש — אין עס-
צימער און איד אַליין בין אין בעט.“

דאָס צעטעלע האָט ער אַוועקגעלייגט ביי זיך צוקאַפּנס. אַז ער האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף, איז ער גלייך

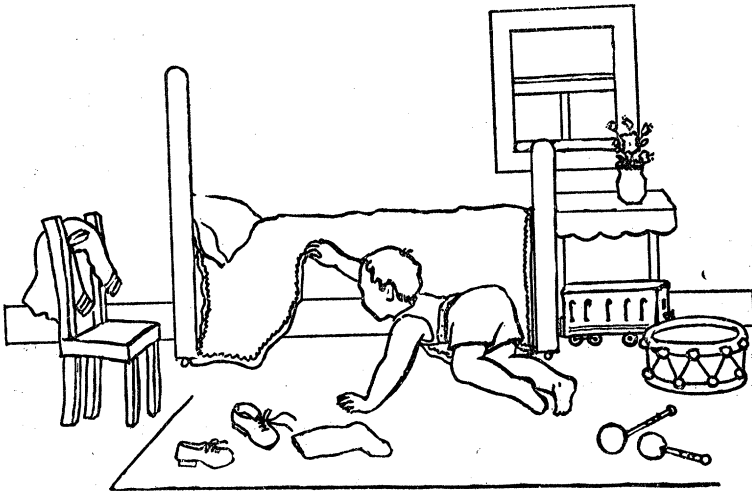
אראפגעשפרונגען פון בעט, האָט גענומען דאָס צעטל און
געלייגעט מיט שמחה :

„מיינע קליידער זיינען אויפן שטול“ — זיי זיינען דאָ;
„מיינע שיד — אונטערן שטול“ — זיי זיינען אויך דאָ;
„מיין העפט איז אין בוך“ — גוט! „מיין בוך איז אין
פעקע“ — ס'קאָן זיין; „מיין פעקע — אונטערן טיש“
— ס'איז דאָ! „דער טיש איז אין עסצימער“ — ס'איז
דאָ! „און איך אליין בין . . . אין בעט“?

שימעלע גראַצט מיט די אויגן און קוקט אין בעט — עס
איז ליידיק! טאָפט ער דאָס בעט, נעמט אראָפּ די קאַל-
דרע, הייבט אויף דאָס קישן — ער איז אַלץ ניטאָ.

— גוואַלד, גוואַלד! — שרייט שימעלע אויס אַ פאַר-
וואַנדערטער — וואו זשע בין איך אליין?

שמחה

אַזאָ יינגל ווי שימעלע איז געווען איז אַ שליממול.

יידיש איז אנדערש ווי ענגליש

קוקן און זוכן

פארבייט ניט די ווערטער קוקן און זוכן.

געדענק: וויל איך געפינען — זוך איך; האב איך פאר די אויגן — קוק איך.

לייען איבער עטלעכע מאל דאס וואס איז ווייטער אנגעשריבן, וועסטו זיך אויסלערנען דעם אונטערשייד צווישן קוקן און זוכן.

(1) איך קוק אויפן בילד. (2) איך קוק ווי די קינדער שפילן זיך. (3) איך קוק אויפן טאוול און לייען.

(1) איך זוך מיין ברודערל, ווייל איך ווייס ניט וואו ער איז; (2) איך זוך מיין העפט; (3) שימעלע זוכט זיינע קליידער און קען זיי ניט געפינען; (4) דאס יינגעלע זוכט זיין מאמען.

אויפגאבע. אויפן ארט פון שמריך שמעל אַוועק וואו מע דארף קוקן אַדער זוכן.

(1) איך — די שיד; (2) די מאמע — ריוועלען און קען זי ניט געפינען; (3) אַז מע גייט אַריבער די גאַס, דאַרף מען — אין אַלע זייטן; (4) איך — אין בוך אַ מעשה וועגן אַ פייגעלע; (5) ער — אויף אים און קען אים ניט דערקענען (6) דאס הינטל איז פאַרלאָרן געגאַנגען און מיר — אים אין אַלע גאַסן; (7) דער מאַמע — אַרבעט; (8) איך שטיי ביים פענצטער און — אויף די מענטשן אין גאַס; (9) איך — אויף די בילדער אין בוך.

זאג עס אויף יידיש.

1. I am looking for my little sister. Did you see her?
2. Frieda lost her hat. She is looking for it.
3. Anna is looking through the window.
4. Mary is looking for her book in her brother's desk.
5. The little boy is looking for his father's hammer.

רעמענישן און ווייזן

1. עס האט ציין און בייסט ניט. וואס איז דאס?
2. מיט זיינע קלעפ האט ער נאך קיינעם ניט אנגעריירט. ווער איז ער?

3. ער וויל זען.

א יינגעלע איז אמאל געשטאנען פאר א שפיגל מיט פארמאכטע אויגן.

האט מען אים געפרעגט, וואס ער טוט. האט ער געענטפערט:
— איך וויל זען, ווי איך זע אויס אין שלאף.

4. וואס איז וואסער?

לערערין: זאג מיר, בערעלע, וואס איז אזוינס וואסער?
בערעלע: וואסער איז א זאך וואס ווערט שווארץ, ווען מען לייגט אין דעם אריין די הענט.

5. טרעפט וואס איז דאס?

וואו מע שמעלט מיר, שמיי איך,
וואס מע ווייזט מיר, זע איך.
א מאל הענט איך אויף דער וואנט.
איך בין יעדערן באקאנט.

מע קוקט אין מיר אריין
וואו איך זאל ניט זיין.
איך גלאנץ און איך בין גלאט,
און סאך נאך יעדערן אקוראט.

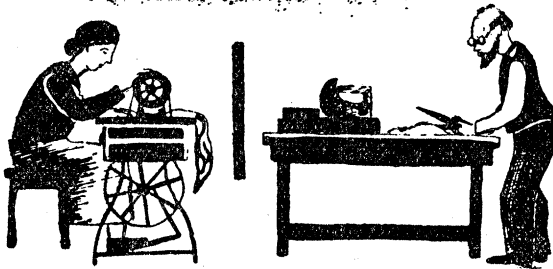
6. א האנטעך און א נאז.

— וואס איז דער אונטערשייד פון א האנטעך ביז א נאז?
— א האנטעך איז צו ווישן דעם פנים, און א נאז איז צווישן די אויגן.

באלמעלאַכעס

זיסעלע און ניסעלע
— אויסגעבאָדן קלאָר —
ריינינקע די פיסעלעך,
צוגעקעמט די האַר,
אַפגעשאָרן נעגעלעך,
— אויסגעפּוצט זיי ריין —
קען מען אַבער שפּאַצירן
נאַקעטע ניט גיין.

שניידער, שניידער, נייטאַרין —
שניידט גיכער מיט דער שער!
ברענגט מיר פאַר די קינדערלעך
העמדעלעך אַהער!
און הייזעלעך פאַר ניסעלען,
אַ קליידעלע פאַר זיסעלען
ברענגט מיר איינס און צוויי!
עס איילן זיך די קינדערלעך,
שפּאַצירן ווילן זיי.

די העמדעלעך, דאס קליידעלע
די הייזלעך אַנגעטאָן,
נאָר באַרוועסע די פּיסעלעך —
וואָס זשע זאָל מען טאָן ?
זאָקן, זאָקן-שטריקערין !
שטריק אויס זעקלעך גיך !
שווער אויף פּיסלעך באַרוועסע
אַנצוטאָן די שיד.

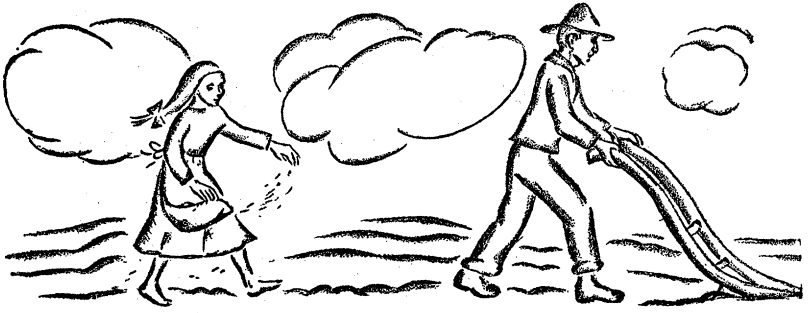
אַנגעטאָן די זעקלעך, —
לויפט צום שוסטער נאָר,
וועט ער מאַכן שיכעלעך
שיכעלעך צוויי פּאַר.
ברענגט דער שוסטער שיכעלעך,
ברענגט דער בעקער קיכעלעך,
ברענגט די מאַמע מיי —
און דער קירזשנער היטעלעך
טראַגט אַריין פּאַר זיי.

שניידער גיב די מאַנטעלעך !
— נעמט זיי ! — זייער שיין !
קענען שוין די קינדערלעך
איצט שפּאַצירן גיין.

אין דארף

דערצייל וואס דו זעסט אויפן בילד.

ציג און וואלף

איף דער גרינער לאַנקע
שפּרינגט אַ ציגעלע אַ ווייס,
ניט אַ צופּ אַ גרעזל גרין,
שפּרינגט אַהער און שפּרינגט אַהין,
יאַגט זיך מעקענדיק אין קריין.

פון דעם גרינעם וועלדל
קומט דער בייזער וואַלף צו גיין,
מיט די אויגן בליצט ער ווילד,
מיט די ציינער קריצט ער ווילד,
פאַקט דאָס ציגעלע, דאָס קריין.

— וועלפל, האָב רחמנות!
ווינט דאָס ציגעלע אין שרעק;
— מיט די ציינער ביים מיך ניט,
עס מיך ניט, צערייס מיך ניט,
לאַז מיך אָפּ און גיי אוועק!

אַבער פון דער ווייטן
צילט אַ יעגער שטילערהייט,
טוט זיין ביקס אַ הויכן קנאַל.
ניט דער בייזער וואַלף אַ פאַל.
טאַנצט דאָס ציגעלע פאַר פרייד.

רחמנות

הענדל-קרייער

רייזעלע מיט איר טאטן און מאמען האבן געוואוינט צווישן גרויסע, הויכע בערג. דארטן האבן זיי געהאט א סך, א סך ווייסע און ברוינע און גרויע הינער, הענער, קאטשקעלעך און גענדז.

איז צווישן די הענער געווען א יונג ברוין הענדל, וואס פלעגט קרייען העכער פון אלע, מיט א קוויטשל: קו-קו-רי-קו! קו-קו-רי-קו! האט אים רייזעלע דערפאר גערופן „הענדל-קרייער“.

רייזעלע האט דאס הענדל זייער ליב געהאט. זי פלעגט אים אלע מאל ווארפן קערנער צום פיקן און שטיקלעך ברויט, און א מאל פלעגט זי אים ברענגען א שטיקל לעקעך אויך.

האט שוין הענדל-קרייער זייער גוט געקענט רייזעלען און פלעגט איר באלד לויפן אנטקעגן, ווי נאר ער האט זי דערזען.

אפט פלעגט מרעפן, אז ארויסקומענדיק גאנץ פרי פון הויז צו גיין אין שול, פלעגט רייזעלע זען: הענדל-קרייער שטייט אויפן גאניקל. ער פלעגט זי באגריסן מיט זיין גוטמארגן-קו-קו-רי-קו, און באלד זוכן קערנדלעך, וואס זי פלעגט צוגרייטן פאר אים.

* * *

מרעפט זיך איין מאל א מאג, ווען מע גייט ניט אין שול, קומט רייזעלע ארויס אין דרויסן, גייט ארום צווישן די הינער און הענער. הערט זי: אלע הינער און הענער קרייען און קוואקען, נאר הענדל-קרייערס קו-קו-רי-קו הערט זי נישט.

לויפט זי ווידער ארום צווישן אלע הינער און הענער און קאמט-

קעס און גענדז, זוכט און רופט איר הענדל-קרייער און קאן אים נישט געפינען.

גייט זי שוין מיט א געוויין צו דער מאמען:

— דאס ברוינע הענדל איז נישטא! וואו איז מיין הענדל-קרייער?
וואס האסטו מיט אים געמאן?

דערשרעקט זיך די מאמע אויך און לויפט אים שוין זוכן. זוכט מען און מע זוכט אומעטום, און מע קאן אים נישט געפינען.

גייען זיי אזוי ביידע, רייזעלע און די מאמע, ביז זיי קומען צום פעלד. דערזען זיי פלוצעם הענדל-קרייערם פליגעלעך און זיינע פע-דערן וואס זיינען צעשאמן איבערן פעלד.

זאגט די מאמע:

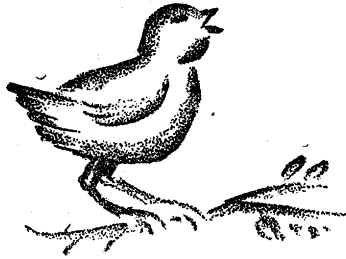
— דאס האט אים א רויכפויגל אוועקגעשלעפט אין פעלד צריין און אים אויפגעגעסן, און נאר די פעדערן און די פליגעלעך האט ער איבערגעלאזט...

האט רייזעלע זייער ביטער געוויינט. און געוויינט האט זי אזוי לאנג, ביז די מאמע האט איר צוגעזאגט צו קויפן אן אנדער הענדל, אויך א ברוינס, און נאך א שענערם און א גרעסערם.

אבער רייזעלע האט נאך א לאנגע צייט געבענקט נאך איר הענדל-קרייער און אים אלץ נישט געקאנט פארגעסן...

פראגעס:

1. פאר וואס האט הענדעלע געהייסן הענדל-קרייער?
2. ווער קען געפינען די שמעלך, וואס דערציילן ווי רייזעלע און הענדעלע האבן זיך ליב געהאט?
3. פון וואנען האט רייזעלע געוואוסט, אז הענדל-קרייער לעבט שוין ניט מער?
4. וואס האט די מאמע צוגעזאגט רייזעלען, אז רייזעלע זאל אויפהערן וויינען?

פלי, פייגעלע, פלי

פייגעלע, פייגעלע,
פלי ניכער אהיים.
דיין נעסטעלע ברענט,
דיינע קינדער — אליין!

ברענג מיט זיך וואסער,
טראָפנדלעך טוי, —
די זוניקע פלאמען
דארט ברענען אזוי!

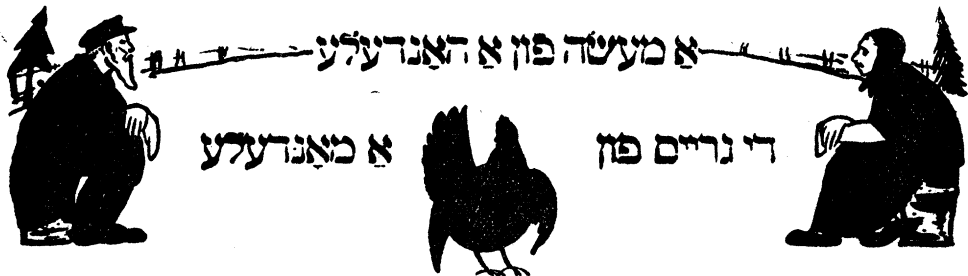
און עס ווינט זיך די נעסט
אין די פלאמען דארט אום,
א צעשראָקענע בין רופט נאָך הילף
מיט איר זשום:

דיינע קינדערלעך וויינען,
טייטי און טייטי,
דיין נעסט אין סכנה,
פלי, פייגעלע, פלי!

סכנה

ווי קען מען זאגן אנדערש?

איז אין סכנה — איז אין געפאר.
זוניקע פלאמען — פלאמען פון דער זון, די הייסע שמראלן פון דער זון.
רופט נאָך הילף — רופט עמעצער זאל העלפן.

געווען אמאל א זיידע מיט א באַבען. האָבן זיי ניט גע-
האַט קיין קינדערלעך. געווען ביי זיי נאָר אַ האַנדעלע די
גרייס פון אַ מאַנדעלע.

עסט דער זיידע ביים טיש. עסט די באַבע ביים טיש,
און האַנדעלע-מאַנדעלע גייט אַרום אויפן טיש.
קומט איין מאַל אַ סוחר אַ מוכר מיט אַ לאַנגער קאַ-
פּאַטע און רופט זיך אָפּ:

— זיידע-זיידע, באַבע-באַבע, פאַרקויפט מיר
האַנדעלען-מאַנדעלען.

די באַבע זאָגט:

— פאַר קיין געלט ניט.

און דער זיידע זאָגט:

— וואָס וועסטו געבן ?

האַט אַרויסגענומען דער סוחר דער מוכר און אָנ-
געשאַטן דעם זיידן אַ פולע קעשענע מיט ניס. צוגענומען
האַנדעלען אין טאַרבע און אוועק מיט אים אַהיים.

געקומען דער סוחר דער מוכר אַהיים, רופט ער זיך
אַן צו זיין ווייב:

— מומע-פרומע, זעסט, איך האָב געקויפט אַ האַנ-

דעלע די גרייס ווי אַ מאַנדעלע. פּוץ עס אויס, גלעט עס
אַרום, טו עס אָן אין שיינע שיכעלעך און שמעל עס אוועק
אין ווינקעלע אויפן טיש, וועט עס מיר זינגען.

דער סוחר דער מוכר האַט זיך באַזעצט אין זיין ווייבן

פאַטערשטול און רייכערט זיך די לויסקע.

רופט זיך אָן האַנדעלע-מאַנדעלע:

— קוקורו-קוקורו!

סוחר דו! מוכר דו!

פיר מיך אָפּ אַהיים, איך וויל צום זיידן!

איך וויל צו דער באַבען!

רופט זיך אָן דער סוחר דער מוכר:

— דיין זיידע איז א דיידע, דיין באַבע איז א שקראַבע,
זיי ביי אונדז. אַט גיי איך, וועל איך דיר ברענגען לעקעכ-
לעך און צוקער.

דער סוחר איז אוועק. האָט גענומען האַנדעלע-מאַן-
דעלע, אַרויפגעפלוין צום סוחר אויפן בעט און צעטראָטן
די לאַקשן, אַרויפגעפלוין אויפן טיש און צעגאַסן דעם
טינט. דערנאָך האָט ער אויסגעפיקט אין פענצטער א
קליין לעכעלעך און זאָגט:

— קוקורוק! קוקורוק!

קומט דער סוחר — טוט א קוק,

קומט דער פויגל — טוט א פיק,

קומט די באַבע — טוט א שמעק,

פליט דאָס האַנדעלע אוועק.

און האַנדעלע איז דורכן קליינעם לעכעלעך אַרויסגע-
שפרונגען און אוועקגעלאָפן אַהיים.

געקומען צום שטיבעלע, קלאַפט האַנדעלע אין טי-
רעלע:

— טוק — טוק!

פרעגט דער זיידע: — ווער איז?

פרעגט די באַבע: — ווער איז?

זאָגט האַנדעלע-מאַנדעלע: — ס'איך!

און איז אַריינגעפלוין אין שטיבעלע.

האַבן זיך דער זיידע מיט דער באַבען זייער דערפרייט.

האַט דערלאַנגט די באַבע אַ מאַפּ מיט קאַשע.

עסט דער זיידע ביים טיש. עסט די באַבע ביים טיש.

און האַנדעלע-מאַנדעלע גייט אַרום אויפן טיש.

אַפגעגעסן, זאָגט דער זיידע:

— האַנדעלע-מאַנדעלע, קיש-קיש-קיש,

פלי אראַפּעט פונעם טיש!

זי איז באַבע, איך בין זיידע,

לאַמיר גיין אַ טענצל ביידע!

זיינען זיי אוועק אין דרייען אלע מאַנצן. —

דאָס איז די מעשה אין גאַנצן.

איר, דו, ער, זי

איפגאבע.

ענדיק לויפן מוסמער:

דו גייסט — ער גייט	איר לויף — דו לויפט
דו וואוינט — ער וואוינט	איר גי — דו גייסט
דו קוקסט —	איר וויל —
דו פליסט —	איר קום —
דו זאגסט —	איר ליען —
דו טרינקסט —	איר שרייב —
דו וואשסט —	איר דערצייל —
דו קעמסט —	איר נעם —
דו שרייבסט — זי שרייבט	איר פארשמי
דו ליענסט — זי _____	איר טאך —
דו דערציילסט — זי _____	איר ברענג —
דו לויפט — זי _____	

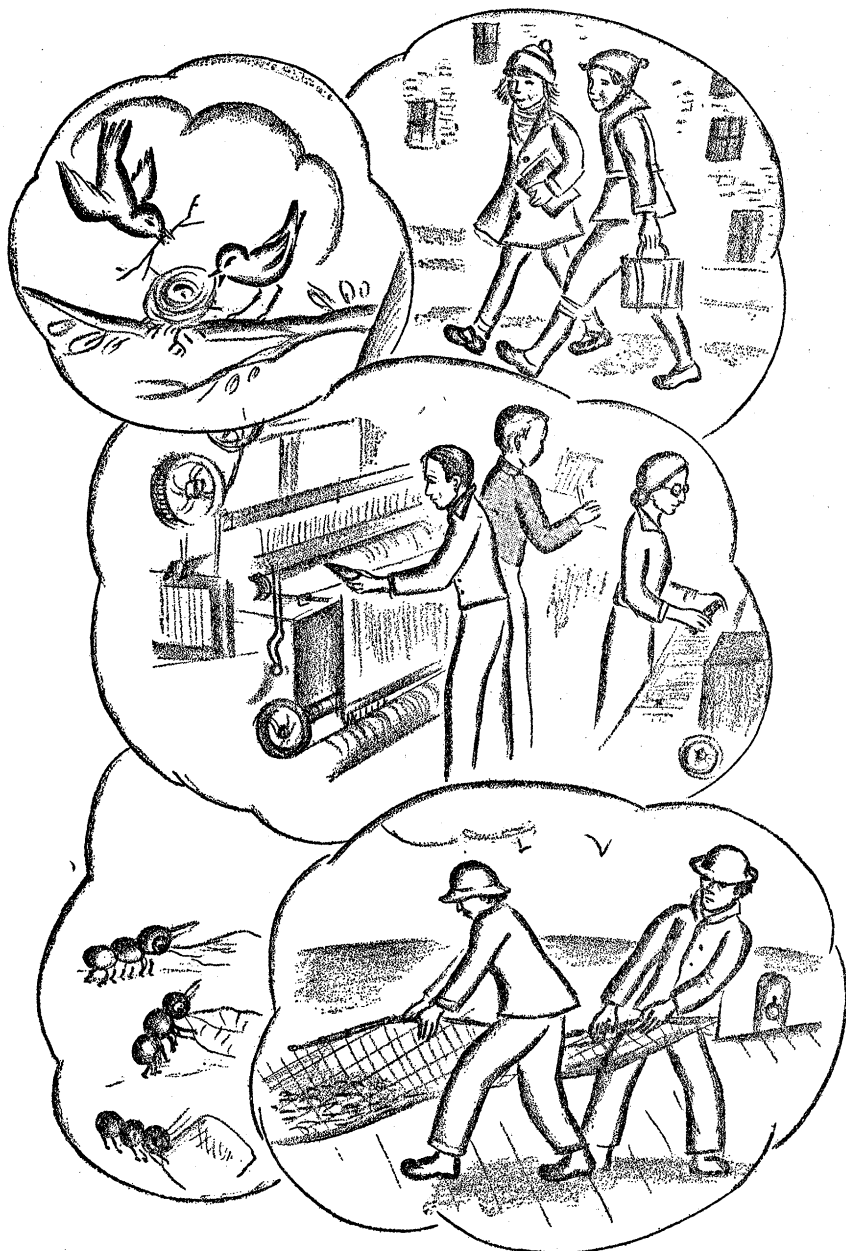

איר האט דא זייערע בילדער. שמעלט אויס ריכטיק די אותיות וועט איר באקומען זייערע נעמען.

רעוועווקע	מונה ניצ	לעצק בעלערע	וק רעפד	עשפם
-----------	-------------	----------------	------------	------

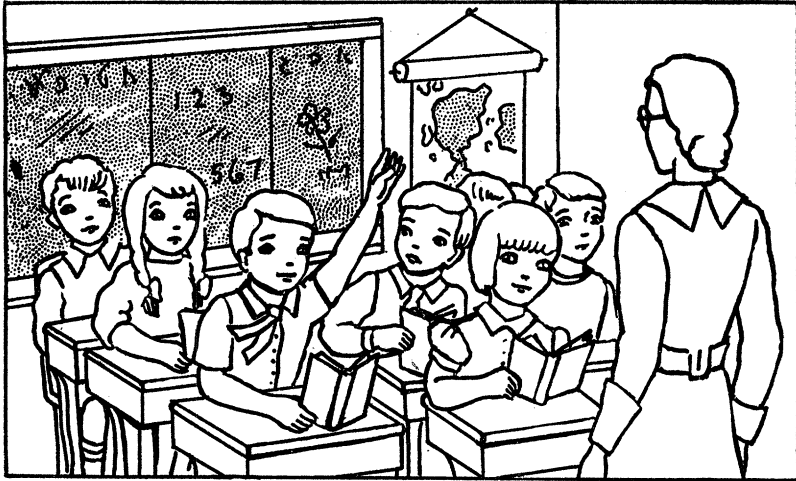

אלע ארבעטן, אלע מינע זיד

דערצייל וואס דו זעסט אויף די בילדער.

אונדזער שול

א יידיש מיידעלע

איך בין א יידיש מיידעלע,
דארף איך יידיש ריידן;
ווי מיין טאטע-מאמע רעדט
מיט מיין באַבע זידן.

יידיש שרייבן, יידיש לייענען
און אויף יידיש שפילן;
יידיש לאַכן, יידיש וויינען,
און אויף יידיש פילן.

לאַמיר אלע קינדערלעך
אין דער שול איצט גיין;
וועלן מיר דאַרטן לערנען.
יידיש צו פאַרשטיין.

יידיש שרייבן, יידיש לייענען,
און אויף יידיש שפילן;
יידיש לאַכן, יידיש וויינען,
און אויף יידיש פילן.

אַליין — און דער לערערין

היינט, און מיר זיינען געקומען אין שול, האָבן מיר דערזען, און אויפן מאָויל אין אונדזער קלאַס איז אָנגעשריבן אזוי:
„קינדער! מײן מוטער איז קראַנק, — וועל איך קומען שפעטער. איך בעט די קינדער זיצן רואיק, שמיל — און שרייבן פון ביכל.
אייער לערערין.“

אלע קינדער האָבן שטאַרק רחמנות געהאַט אויף דער לערערין. די קינדער האָבן אַרויסגענומען די ביכלעך און די העפּטן — און שמיל איבערגעשריבן.

קיינער האָט נישט געמולט, קיינער האָט נישט געשמערט. דערנאָך זאָגט פריידעלע, די עלטסטע שילערין ביי אונדז אין קלאַס: — לאַמיר זיך צונויפלייגן מיט געלט, וועלן מיר גיין און קויפן בלומען פאַר דער לערערין.

האָבן אלע קינדער געגעבן געלט — יעדערער וויפל ער האָט געהאַט. איז אַוועקגעגאַנגען פריידעלע מיט נאָך אַן עלטערער מיידל אין אַ בלומען-געשעפט, און זיי האָבן געקויפט פאַר דעם גאַנצן געלט עמלעכע בלומען: צוויי שיינע רויזן, עמלעכע „ברידער-און-שוועסטערלעך“ און „פאַרגעס-מיך-נישט“.

דער גאַנצער קלאַס האָט זיך געפרייט. מיר האָבן אַריינגעשמעלט אלע בלומען אין אַ קריגעלע מיט וואַסער — און אַוועקגעשמעלט ביי דער לערערין אויפן טישל. מיר האָבן אָנגעשריבן אַ צעמלעך און אַוועקגעלייגט צווישן די בלומען.

אין צעמלעך האָבן מיר אָנגעשריבן: „מיר האָבן געפאַלגט דער לערערין, מיר האָבן די לערערין זייער ליב.“

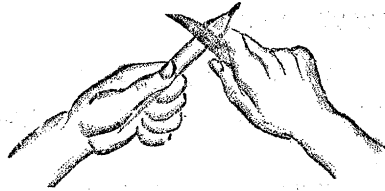
רחמנות

פּראָגעס: 1) פאַר וואָס זיינען די קינדער געזעסן שמיל, ווען די לערערין איז נישט געווען אין קלאַס? 2) ווי האָבן די קינדער געוויזן, און זיי האָבן די לערערין ליב?

א לידעלע אז מען שניצט א בלייער

שניין, מעסער, שאב, שארף, נישט צו קורץ,
 בעסער שניין, שארף, שאב, נישט צו לאנג, -
 שארף דעם בלייער, נישט צו דין,
 מאך א שפיין. נישט צו גראב,
 שוין.
 שוין.

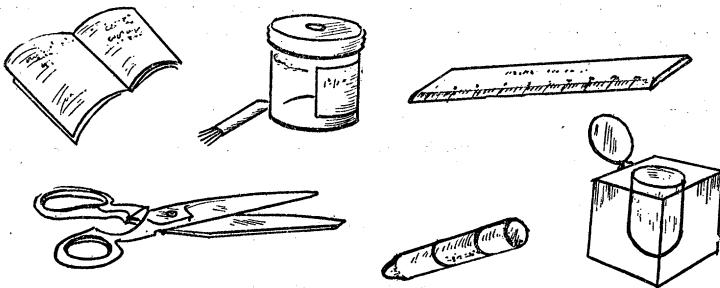
שארף.
 א דאנק!

אויפגאבע. שרייב אריבער דאס לידל אין העפמ. גיב אכמוננ
 ווי אזוי דו שרייבסט דעם לאנגן און דעם לאנגן ז?

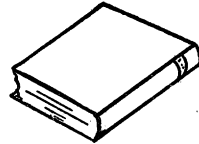
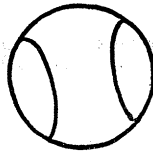
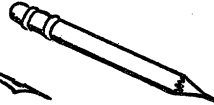
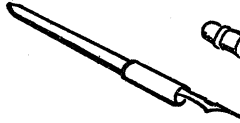
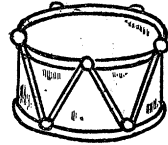
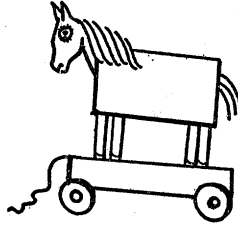
אויפגאבע. איבערשרייבן און צושמעלן די פארפעלטע ווערמער:

מינמ	איך לייען א ...
בוך	איך שרייב מיט א ...
בלייפעדער	איך מעק אפ מיט א ...
מעקער	אין מינמער איז מער נישט קיין ...

אויפגאבע: שמעל אויס די ווערמער לויט דער ארדענונג פון די
 בילדלעך: מינמער, שערל, העפמ, ווירע, פאפ, קריידל, פענדזל.

שפילצייג און שול-מכשירים

די שול, דער מאָוול, דער מינטער, די מינט, דער העפט,
דאָס בילד, די צייטונג, דער בריוו.

שרייב אַרויס באַזונדער די שפילצייג און באַזונדער די שול-
מכשירים.

רעמעניש

אַלץ וואָס שילער באַדאַרפן — פאַרמאַגט עס,
וואָס מע לייגט אין דעם אַרײַן — טראַגט עס.
סע גייט אין שול אַרײַן יעדן טאָג.
אויב דו ווייסט,
ווי אזוי סע הייסט, —
זאָג!

אָ אָ אָ אָ

א פייגעלע

איין מאָל אין אַ פרייטיק זענען מיר געגאנגען אַהיים
עטלעכע יינגלעך מיט אַ מאָל. געגאנגען זענען מיר גיך,
ווייל מיר זענען געווען הונגעריק.

פֿלוצעם האָט איינער פֿון אונדז אויסגעשריגן: „אוי,
אַ פייגעלע!“ — און מיר האָבן זיך אַלע אָפּגעשטעלט.

אַ קליין, יונג פייגעלע איז געזעסן אויף דער ערד מיטן
קעפעלע אַרויף.

דאָס פייגעלע האָט געציטערט, געמאַכט מיט די פֿלי-
געלעך, געעפנט אַלע מאָל דאָס געלע שנעבעלע, ווי אַ קליין
קינד וואָס וויל עסן.

און עס האָט זיך אויפגעכאַפּט ביי אונדז אַ געפיר פֿון
רחמנות, און מיר האָבן אָנגעהויבן קלערן: וואָס טוט מען
מיטן פייגעלע? דער האָט געזאָגט: מע דאַרף עס לאָזן

זיצן אויף דער ערד, ביז דעם פייגעלעךס מאמע וועט קומען. דער האט געגעבן אן עצה, מע זאל עס געבן א ווארף אין דער הייד, וועט עס אוועקפליען, און דער האט געזאגט, אז מע דארף דאס נעמען אהיים.

און מיר האבן געבראכט דאס פייגעלעך אהיים, פאר געסן אז מיר זענען הונגעריק, עס געגעבן וואסער און — דאס פייגעלעך האט אזוי לאנג געצימערט, געפינטלט מיט די אייגעלעך, געטרייסלט זיך און געפלאמערט ביי אונדז אין די הענט, ביז עס האט פארווארפן דאס קעפעלעך אויף א זייט, די אייגעלעך פארמאכט און ... ס'איז געווען טויט.

אין א האלבער שעה ארום האבן מיר אויסגעגראבן אין גארטן א טיף גריבעלעך, איינגעוויקלט דאס פייגעלעך אין א נאזטיכל, אריינגעלייגט דאס פייגעלעך אין גריבעלעך, פארשאטן מיט זאמד און געשטעלט דערויף א צאם — א ברעטעלעך מיט אן אויפשריפט: דא ליגט דאס קליינע פייגעלעך.

און אנגעשריבן אלע נעמען פון די וואס זענען דערכיי געווען: בערל, יאסל, דוד, הערשל...

1. געצימערט — trembled 2. שנעבעלעך — beak 3. רחמנות (ראכמאנעם) — pity 4. עצה (אייצע) — advice 5. געפינטלט — winked 6. געטרייסלט זיך — shook 7. געפלאמערט — flattered

שעה	רחמנות	דוד	עצה
-----	--------	-----	-----

פראגעס: פאר וואס האבן די קינדער רחמנות געקראגן אויפן פייגעלעך? (2) איז געווען גערעכט דער יינגל, וואס האט געזאגט מען זאל לאזן דאס פייגעלעך ביז די מאמע וועט קומען? (3) ווי האבן די קינדער געוויזן זייער ליבע צו דעם פייגעלעך נאך דעם ווי עס איז געשטארבן?

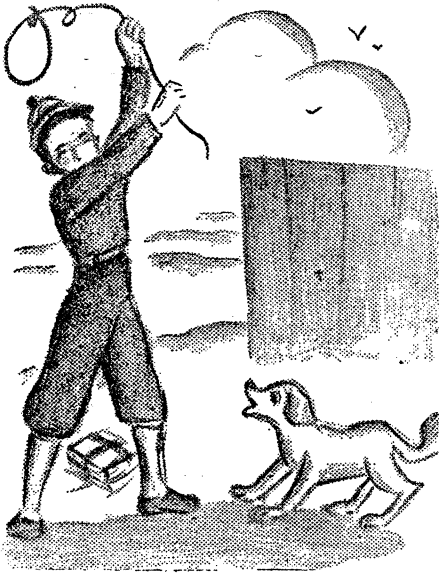
דאס מאגבור פון א פוילן יינגל

דינסטיק. פארשפעטיקט. די מאמע איז געווען קראנק.

מאנסטיק. היינט בין איך ניט געגאנגען אין שול. די ציין האבן מיר וויי געטאן.

פרייטיק. ניט געמאכט די היימ-ארבעט. איך האב געדארפט אכטונג געבן אויף מיין קליינעם ברודערל.

דאנערשטיק. דער קאפ האט מיר וויי געטאן.

דער צייל וואס דער יינגל האט אין דער אמתן געטאן.

הלל

אמאל איז געווען א ייד. זיין נאמען איז געווען הלל. הלל האט
ניט געקענט לערנען. ער האט געוואלט לערנען, אבער ער איז געווען
ארעם, זייער ארעם. ער האט ניט געהאט קיין געלט צו צאלן פארן
לערנען. וואס האט הלל געמאכט? איז ער אויפגעשטאנען יעדן טאג
גאנץ פרי און איז געגאנגען אין וואלד. אין וואלד האט ער אנגע-
האקט האלץ. דאס האלץ האט ער געבראכט אין שטאט. אין שטאט
האט ער דאס האלץ פארקויפט. פארן געלט האט ער געקויפט ברויט.
ברויט פאר זיין ווייב און קינדער און פאר זיך, און אים איז נאך געבליבן
א ביסל געלט צו צאלן פארן לערנען.

איין מאל, ווינטער, האט הלל ניט געקענט גיין אין וואלד אריין.
עס איז געווען א גרויסער שניי. האט הלל געזאגט:

— „וואס טוט מען? איך האב היינט ניט קיין געלט. איך קען
היינט ניט גיין זיך לערנען. אבער איך וויל לערנען. וואס טוט מען?“

האט הלל געטראכט: — „איך וועל גיין אין שול, אפשר וועט מען
מיך אריינלאזן אן געלט.“ איז הלל ארועק אין שול. אבער ביי דער
טיר איז געשטאנען א מאן. דער מאן האט געזאגט:

— „אלע דארפן צאלן פארן לערנען, דו דארפסט אויך צאלן.“

און הלל האט ניט געקענט אריינקומען אין שול.

אבער הלל האט געוואלט לערנען. וואס זשע האט ער געמאכט?
איז ער ארויף אויפן דאך. אויפן דאך איז געווען א דאכפענצטער. האט
הלל ארועקגעשארט דעם שניי, זיך געלייגט ביים דאכפענצטער, און
זיך צוגעהערט וואס דער רבי לערנט מיט די תלמידים. און דער שניי
פאלט און פאלט און פארדעקט הללן. און הלל ליגט אונטערן שניי
און הערט זיך צו צום לערנען. עס איז אים אזוי גוט, אזוי גוט. הלל
פילט ניט דעם שניי, ער פילט ניט אז ס'איז קאלט. ער ליגט און פאר-
שמעלט דאס פענצטער. איז אין שול ניט אזוי ליכטיק ווי אלע מאל.

וואונדערט זיך דער רבי: „פאר וואס איז ניט ליכטיק? פאר
וואס איז ניט אזוי ליכטיק ווי אלע מאל?“ האט ער א קוק געמאכט צום
דאכפענצטער און האט געזאגט: — „ביים דאכפענצטער ליגט א
מענטש!“

באלד זיינען די תלמידים ארויף אויפן דאך. זיי האבן אפגעשארט דעם שניי און דערזען הללן. ער איז געווען האלב פארפראדן. האבן זיי אים אריינגענומען אין שול. זיי האבן אים געווארעמט און געווארעמט, ביז ער איז געקומען צו זיך. אלע האבן זייער ליב געקראגן הללן. איצט איז ער שוין געגאנגען אין שול אן געלט. ער האט שוין נישט געדארפט צאלן פארן לערנען. ער האט זיך געלערנט און געלערנט און איז געווארן ביי יידן א גרויסער געלערנטער.

ר ע ט ע נ י ש ן

א.

וויים געקליידט,
שווארץ גענייט,
וואו מע שיקט עם,
רעדט עם רייד.
וואס איז דאס?
וואס איז דאס?

ב.

וויים געשפרייט,
שווארץ געזייט,
ווער עם זייט,
דער פארשטייט.
וואס איז דאס?

(א פעדער, א מינמער, א בוך, א בריוו, א בלייפעדער)

אין שול

אויפגאבע. איבערשרייבן און צושמעלן די פארפעלטע ווערטער:

בילדער	דער לערער שרייבט אויפן _____
מינט	די קינדער שרייבן אין די _____
העפטן	אויפן מיט שטייט א מינמער מיט _____
מאָויל	אויפן וואנט הענגען _____

אין דער היים

צייטונג	מיין מאמע זיצט און שרייבט א _____
בריוו	דער מאמע לייענט א _____
בילדער	מיין שוועסטערל מירל שפילט זיך מיט איר _____
ליאָלקע	איך קוק אריין אין א בוך מיט שיינע _____

רעמעניש

זיבן ברידער האָבן יעדערער צו איין שוועסטער. ווי פיל שוועסטער האָבן זיי?

1	1	1
2	2	2
3	3	3

שמעל פונאַנדער די ציפער אזוי, אז די סומע פון די ציפער אין אלע זייטן זאל זיין גלייך.

שפאַס־אויסגאַבע :

משה האָט 6 עפל, ער וויל נאָך 4. וויפל עפל האָט איצט משה?

א העלפט פון פינף

דער לעדער האָט געפרענט בערעלען: — זאָג מיר, בערעלע, וויפל איז אַ העלפט פון פינף? בערעלע האָט געטראַכט און געטראַכט און ניט גע־קענט ענטפערן.

האָבן די קינדער געלאַכט פון אים. — ווי ווייסטו דאָס ניט וויפל עס איז אַ העלפט פון פינף?

האָט בערעלע גענומען וויינען. — וואָס הייסט איך ווייס ניט? איך ווייס, נאָר דער לעדער איז קיין מאָל ניט צופרידן. זאָג איך 2, זאָגט ער ס'איז צו ווייניק, זאָג איך 3, זאָגט ער ס'איז צו פיל!

ס'איז פינצטער

מ א מ ע : פערעלע, ס'איז צייט צו מאַכן די היימאַרבעט.
פ ע ר ע ל ע : ס'איז פינצטער, מאַמע.
מ א מ ע : אז ס'איז פינצטער, מאַ מאַך ליכטיק.
פ ע ר ע ל ע : וואו איז דער לאַמפּ?
מ א מ ע : ער איז אויפן טיש, ביי דיין רעכטער האַנט.
פ ע ר ע ל ע : אז ס'איז פינצטער, מאַ זוי קען איך זען וואו ס'איז מיין רעכטע האַנט און וואו ס'איז מיין לינקע האַנט?

אוי פנאבע

זי לערנט	דו לערנט	איך לערן	דו גייסט	ער גייט	איך גיי
		איך בלייב			איך לויף
		איך ברענג			איך פאל
		איך פאר			איך זיץ
		איך וואש			איך עפן
		איך שרייב			איך קום
		איך צייל			איך דארף
		איך קום			איך שלאף
		איך שטיי			איך מאך
		איך קלאפ			איך לאך
		איך קאך			איך נעם

איך האב — דו האכט — ער האט איך בין — דו ביסט — ער איז	איך וויל — דו ווילסט — ער וויל איך וועל — דו וועסט — ער וועט
--	---

א רויץ

א יינגעלע איז געגאנגען מיט דער מאמען שפאצירן. ער איז אוועקגעלאפן פארויס און פארלארן זיין מאמע. גייט ער ארום און זוכט זי. פרעגט ער ביי אלע מענטשן:

— אפשר האט איר געזען א מאמע אן א יינגעלע?

ווער בין איך?

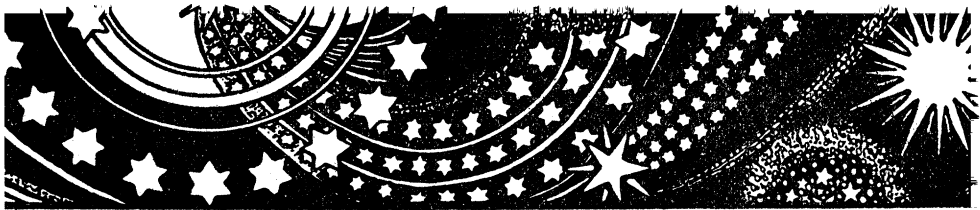
איך האב ניט קיין פיס און גיי,
 איך האב ניט קיין מויל און צייל,
 איך האב ניט קיין הענט און שלאג.

עסטע די פעסטע

- עסטע די פעסטע — ער האט מיך א שטופ געטאן.
האט אזא מין טבע, — זי האט מיך א צופ געטאן.
רירט מען זי נאר אנעט, — ער האט מיך א בים געטאן.
וויינט זי און זי רעוועט. — זי האט מיך א רים געטאן.
לויפט צו דער לערערקע, „ראטמעד“, „זאטמעד“ —
הייבט זיך אן צו קלאגן: סע זשוושעט אזש אין קאפ!
— ער האט מיך געהרגעט, — עסטע די פעסטע,
— זי האט מיך געשלאגן. משעפע זיך אפ.

לערן זיך אויס שרייבן דעם אלף-בית

א ב ג ד ה ו זח
ט י כ ל מ ם
נ ן ס ע פ פ פ
צ ץ ק ר ש ת

די זון און די לבנה

אז גאט האט באשאפן די וועלט, איז געווען פינצטער.
ער האט באשאפן דעם הימל, ער האט באשאפן די ערד
און ס'איז געווען פינצטער.

האט גאט געזאגט: — זאל ווערן ליכטיק! איז געווארן
ליכטיק. האט ער באשאפן די זון, אז זי זאל שיינען בייטאג,
און די לבנה און די שטערן, אז זיי זאלן שיינען ביינאכט.
אז די זון און די לבנה זיינען באשאפן געווארן, זיינען זיי
בידע געווען גלייך. די לבנה איז געווען אזוי גרויס ווי די
זון און האט געשיינט ווי די זון.

האט די לבנה געטראכט: — פאר וואס זאל איך און
די זון זיין גלייך? איך וויל זיין גרעסער ווי די זון. איך וויל
געבן מער ליכט ווי די זון!

איז זי געקומען צו גאט און האט געזאגט:
— פאר וואס, גאט, האסטו געמאכט די זון אזוי גרויס
ווי מיר? פאר וואס שיינט זי אזוי שיין ווי איך?
האט גאט געזען, אז די לבנה איז שלעכט, אז זי וויל
זיין גרעסער און שענער ווי די זון, האט ער געזאגט:
— ביסט גערעכט, לבנה, ביסט גערעכט. עמעצער
פון אייך ביידע מוז ווערן קלענער. וועסטו, לבנה, ווערן
קלענער.

און ווי גאט האט דאס ארויסגעזאגט, איז די לבנה
באלד געווארן קלענער.
אז די לבנה איז געווארן קלענער, איז זי געווארן טרויער-
ריק און האט געזאגט:

— זע נאר, גאט, וואס דו האסט מיר געטאן! איך בין
געווען אזוי גרויס, און איצט בין איך געווארן אזוי קליין.
זע, גאט, וואס דו האסט מיר געטאן!

האט גאט רחמנות געהאט אויף דער לבנה און האט
איר געגעבן די גאלדענע שטערן וואס זאלן שיינען מיט
איר ביינאכט אין הימל און זי מאכן ליכטיקער און שענער.

ווען גאט האט באשאפן די וועלט

אז גאט האט באשאפן הימל און ערד האט ער געווען,
אז די ערד איז ניט שוין. ערד, ערד און ערד — און אויף
דער ערד איז גאָר נישטאָ. וואָס זשע האָט ער געטאָן? האָט
ער באַדעקט די ערד מיט גראָס. ער האָט באשאפן בלומען
און ביימער פון פרוכט און ביימער פון פעלד און וואַלד —
קליינע ביימער און גרויסע ביימער.

האַבן די גרויסע ביימער גענומען זיך גרייסן: „אָ,
ווי הויך און גרויס מיר זיינען! מיר זיינען העכער פון אלע
גראָס. מיר זיינען העכער פון די פרוכטביימער. אָ, ווי
הויך און גרויס מיר זיינען!“

וואָס זשע איז געשען? האָט די ערד אַרויסגעגעבן
פון זיך דאָס אייזן — דאָס אייזן, וואָס מע מאַכט פון דעם
אָ האַק. אַז די גרויסע ביימער האָבן דערוען דאָס אייזן,
האַבן זיי אָנגעהויבן ציטערן און זיי האָבן געזאָגט:

— „אוי, אוי, וואָס וועט זיין? פון דעם אייזן קען מען
דאָך מאַכן אַ האַק, מע וועט אונדז קענען אָפּהאַקן און צע-
שניידן, וועלן מיר שוין ניט זיין גרויס, מיר וועלן שוין ניט
זיין קיין ביימער.“

און די הויכע ביימער האָבן געציטערט און האָבן אויפ-
געהערט זיך צו גרייסן.

אַז אויף דער ערד זיינען שוין געווען גראָס און בלומען
און ביימער, באַרג און טאַל און פעלד און וואַלד, האָט גאָט
געוואַלט, אַז אויף דער ערד זאלן זיין לעבעדיקע באַשע-
פענישן. האָט ער באשאפן די חיות אין וואַלד: דעם לייב,
דעם וואַלף, דעם בער און דעם פוקס; די בהמות — דעם
אַקס, די קו און דאָס פערד; פייגל, וואָס זאלן פליען אונט-
טערן הימל; פיש, וואָס זאלן שווימען אין ים און אין טייך;
און די קליינע באַשעפענישן, וואָס קריכן אויף דער ערד.

גאָר דעם האָט גאָט געקוקט אויף אלע זאַכן, און עס
איז אים געפעלן און ער האָט געזאָגט:

— וועלט, מיין וועלט, ווי ליב און שוין און גוט דו
ביסט! פאַרבלייב אזוי ליב און שוין און גוט אייביק און
אייביק!

דעם רבס זון

אמאל איז געווען א רב מיט א רביצין. האָבן זיי קיין קינדער נישט געהאט. האָבן זיי טאָג און נאַכט געוויינט און געבעטן צו גאָט ער זאל זיי געבן א זון. איז געקומען צו זיי אן אלטער מאַן, און האָט זיי געזאָגט, אז זיי האָבן נישט קיין קינדער דערפאַר, ווייל מע וויל זיי קיין צער נישט פאַרשאַפן. ווייל דאָס קינד, וואָס וועט ביי זיי געבאָרן ווערן, מוז דעם טאָג, ווען עס וועט אלט ווערן זעכצן יאָר, גע-הרגעט ווערן דורך א דונער. איז אויב זיי זיינען צופרידן דערמיט, וועט ביי זיי געבאָרן ווערן א קינד.

האָבן דער רב מיט דער רביצין געענטפערט, אז זיי זיינען צופרידן. וואָס עס וועט זיין אין זעכצן יאָר ארום — זאל זיין!

האָבן זיי געהאט א זון. דאָס קינד איז געוואַקסן שיין און גוט און קלוג. דאָס קינד איז עלטער געוואָרן און האָט אַנגעהויבן לערנען. וואָס ווייטער אלץ בעסער. און ווער עס האָט דאָס קינד געקענט, האָט זיך געפרייט, און מען האָט אים זייער ליב געהאט. נאָר זיינע עלטערן האָבן טאָג און נאַכט געוויינט, אז דאָס קינד זאל בלייבן לעבן.

דער זון זייערער האָט באַמערקט, אז זיינע עלטערן זיינען אלץ טרויעריק און פאַרוויינט. האָט ער זיך גע-וואונדערט. אלע מענטשן, וואָס קאָנען אים, פרייען זיך מיט אים, און זיי, די עלטערן זיינע, וואָס א טאָג מערער, וואָס ער ווערט עלטער און קליינער, ווערן זיי אלץ מער טרויעריק.

איין מאָל האָט ער געפרעגט זיינע עלטערן, פאַר וואָס זיי וויינען אזוי פיל.

די עלטערן האָבן זיך נישט געקענט איינהאַלטן, און האָבן אים דערציילט די גאַנצע מעשה.

דער זון האָט זיי געטרייסט און האָט געזאָגט: לאַמיר
האַפן, אז איר וועל בלייבן לעבן.

אז עס איז געקומען דאָס זעכצנטע יאָר, האָבן די
עלטערן אויפגעבויט אַן אייזערן שטיבעלע אויפן מיטן
פעלד, און דעם רבס זון איז דאָרטן געזעסן און געלערנט
אַ גאנץ יאָר.

נאָר ווען עס איז געקומען דער טאָג פון זיין געבאָרן,
האָט דאָס קינד אזוי געטראַכט: אויב עס איז מיר באַ-
שערט געהרגעט צו ווערן, קען מען זיך נישט אויסבאהאַלטן.

און ער איז אַרויס פון דעם אייזערנעם שטיבעלע און
האָט זיך געזעצט לערנען אויפן פרייען פעלד. דערווייל
איז אָנגעקומען אַ שטורעם. עס האָט אָנגעהויבן דונערן און
בליצן, און עס איז געוואָרן אַ גרויסער רעגן. מיט אַ מאָל
האָט אַ זעץ געטאָן אַ גרויסער דונער און איז אַרײַן אין דעם
אייזערנעם שטיבעלע. דאָס שטיבעלע איז צעבראַכן גע-
וואָרן אויף קליינע שטיקעלעך, אזוי, אז עס איז נישט קענ-
טיק געווען, אז אויף דעם אָרט איז אַמאָל וואָס געשטאַנען.

דעם רבס זון איז געבליבן לעבן און ער איז אוועק
גאָהים.

די עלטערן האָבן זיך מיט זייער זון געפרייט, און אַלע
וואָס האָבן געקאָנט זייער זון, האָבן זיך אויך געפרייט, און
מען האָט געשענקט מתנות אַרעמעלייט, און אַלע זיינען
געווען צופרידן.

1. צער (צאַר) — ווייטיק, grief.
2. געהרגעט (געהאַרגעט) —
3. killed — דונער — thunder.
4. טרויעריק — sad.
5. מעשה
6. story — אייזערן — iron.
7. באַשערט, באַשטימט —
8. destined — בליצן — to lighten.
9. אַ זעץ געטאָן — אַ קלאַפּ
10. מתנות (מאַטאַנעס) — presents.

רב	צער	געהרגעט
----	-----	---------

יידיש איז אנדערש ווי ענגליש

בעטן און פרעגן.

געדענק: וויל איך עפעס — בעט איך. וויל איך וויסן — פרעג איך.

לייען איבער עטלעכע מאָל דאָס וואָס איז ווייטער אָנגעשריבן, וועסטו זיך אויסלערנען דעם אונטערשייד צווישן **בעטן** און **פרעגן**.
(1) דער שילער בעט ביים לערער אַ בלייפּעדער; (2) די לערערין האָט געבעטן די קינדער זיי זאָלן ויצן שטיל און שרייבן; (3) בערעלע בעט עסן ביי דער מאַמען; (4) סעמעלע בעט די מאַמע זי זאָל אים לאָזן גיין צו בערעלען.

(1) די מאַמע פרעגט וויפל עס איז דער זייגער; (2) דער לערער האָט היינט אין שול געפרעגט רעמענישן.

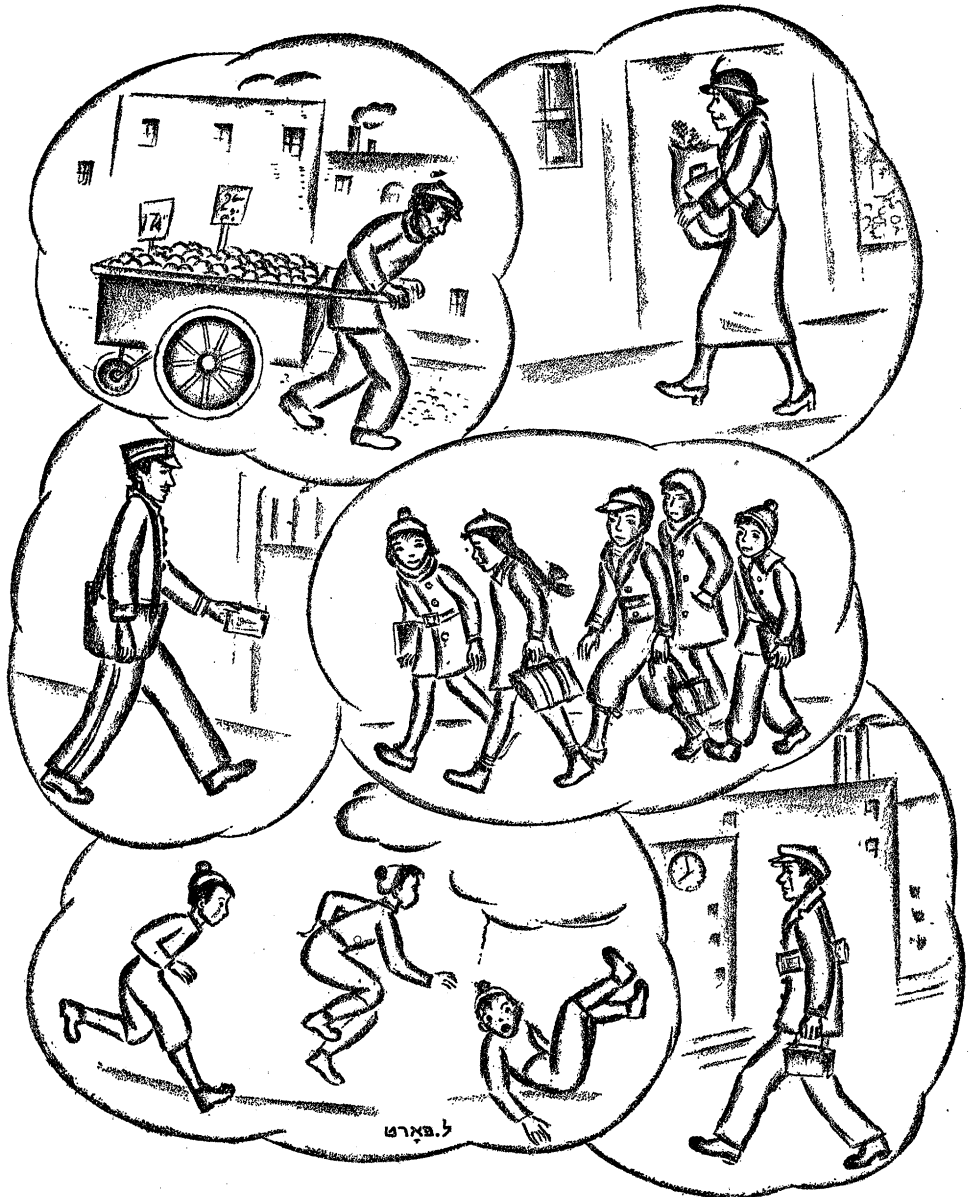
אויפגאבע: אויפן אָרט פון שמריך שטעל אַוועק וואו מע דארף **בעטן, בעט, געבעטן אָדער פרעגן, פרעג, געפרעגט.**

- (1) אימעלע — פריידעלען זי זאָל שפילן מיט איר דאָמינאָ.
- (2) איך האָב — סעמעלען אין וועלכער יידישער שול ער לערנט זיך.
- (3) איך האָב — דעם טאַטן ער זאָל מיך שיקן אין אַ יידישער שול.
- (4) דער לערער האָט היינט — אין קלאַס ווער עס קען דערציילן אַ מעשה.
- (5) איך האָב — דעם חבר ער זאָל מיר לייען זיין לייענבוך, ווייל מיינס האָב איך פאַרלאָרן.
- (6) דער אַרעמאַן — מע זאָל אים שענקען אַ פעני.
- (7) בערעלע — דעם טאַטן ער זאָל אים נעמען אין אַ יידישן טעאַטער.
- (8) לייבעלע שעמט זיך קיין מאָל ניט צו — דעם לערער ווען ער פאַרשטייט עפעס ניט.
- (9) ריוועלע האָט — דעם טאַטן ער זאָל איר קויפן אַ מעשה-בוך.

זאָג עס אויף יידיש:

- 1) Sammy asked his brother for a book.
- 2) She asked the man, "Where is the Jewish School?"
- 3) The children asked the teacher to play a game with them.
- 4) Ruth asked her friend to go with her to the movies (אין קינאָ).
- 5) Ann asked the postman whether he has a letter for her.
- 6) Mary asked her mother for a nickel.
- 7) The man asked me where he can buy a newspaper (צייטונג).
- 8) Frieda asked Mary to help her with her homework.
- 9) The blind man asked the boy to help him (ער זאָל אים העלפן) across (אַריבערגיין) the street.
- 10) The children asked the teacher many questions.

אויפן גאס

דערצייל וואס דו זעסט אויף די בילדער.

דער האלצהעקער און די זשאבע

1.

אמאל האט אן ארעמער האלצהעקער געהאקט האלץ לעבן א טייך. די האק איז אים ארויסגעפאלן פון די הענט און איז אריינגעפאלן אין וואסער. האט ער זיך אוועקגעזעצט לעבן טייך און האט גענומען קלאגן און וויינען: ער האט נישט געהאט קיין געלט מיט וואס צו קויפן א צווייטע האק.

ווי ער זיצט אזוי, רוקט ארום א גרויסע זשאבע איר קאפ פון וואסער און פרענט:

— פאר וואס וויינסטו?

— מיין האק איז אריינגעפאלן אין וואסער און איר האב נישט מיט וואס צו קויפן אן אנדערע.

די זשאבע האט זיך אראפגעלאזט אין וואסער און אין א ווייל ארום איז זי ארויף מיט א נאלדענער האק.

— איז דאס דיין האק? — האט זי אים געפרענט.

— ניין, — האט דער האלצהעקער געענטפערט.

די זשאבע האט זיך ווידער אראפגעלאזט אין וואסער און אין א ווייל ארום איז זי ארויף מיט א זילבערנער האק.

— איז דאס דיין האק? — האט זי אים געפרענט.

— ניין, — האט דער האלצהעקער געענטפערט.

צום דריטן מאל האט די זשאבע זיך אראפגעלאזט אין וואסער און אין א ווייל ארום איז זי ארויף מיט א האק פון אייז און האלץ.

— איז דאס דיין האק?

— יא, האט דער האלצהעקער געענטפערט.

האט געזאגט די זשאבע: ווייל דו האסט נישט געוואלט צונעמען קיין פרעמדע האק, שענק איר דיר אלע דריי העק. דער האלצהעקער האט גענומען די דריי העק און איז אוועק אהיים. ער האט אלעמען דערציילט, וואס מיט אים האט געטראפן.

2.

א האלצהעקער, א שכן, האט דאָס דערהערט, איז ער אויף גיך אוועק צום טייך און האט אריינגעוואָרפן זיין פראָם-טע האַק אין וואַסער און ער האַט זיך אוועקגעזעצט ביים ברעג און האַט גענומען וויינען.

האַט זיך באַוויון די זעלביקע זשאַבע און געפרעגט:
— פאַר וואָס וויינסטו?

— מיין האַק איז אַריינגעפאַלן אין וואַסער און איך קען זי נישט אַרויסנעמען. — האַט דער שכן געענטפערט.

די זשאַבע האַט זיך אַראָפּגעלאָזט אין וואַסער און אין אַ ווייל אַרום איז זי אַרויף מיט אַ גאַלדענער האַק.

— איז דאָס דיין האַק? — האַט זי אים געפרעגט.

— יאָ, — האַט ער געענטפערט.

ווען די זשאַבע האַט דאָס דערהערט, האַט זי זיך אַראָפּ-געלאָזט אין וואַסער און איז שוין מער נישט אַרויף צוריק.

1. האַלצהעקער — wood-cutter .2. זשאַבע — frog .3. טייך — river .4. קלאַנגן — lament .5. שענקען — make a present .6. געטראַפּן — happened .7. שכן (שאַכן) — neighbor .8. פראָם-טע — ordinary .9. ברעג — shore

פראַגעס:

(1) פאַר וואָס האַט דער אַרעמער האַלצהעקער געוווינט, ווען זיין האַק איז אַריינגעפאַלן אין וואַסער?

(2) ווי אַזוי האַט די זשאַבע אויסגעפרוּאוּט צי דער האַלצהעקער איז ערלעך אָדער נישט?

(3) וואָס האַט דעם האַלצהעקערם שכן געטאָן ער זאל גיך רייך ווערן?

(4) פאַר וואָס האַט די זשאַבע נישט געגעבן דעם שכן די גאַלדענע האַק?

צייט

פינקטלעך אפגערעדט.

צוויי יינגלעך האבן אפגערעדט זיך צו טרעפן.

— וואו באגעגענען מיר זיך?

— וואו דו ווילסט.

— און ווען? אין וועלכער צייט?

— מיר איז אלץ איינס.

— מאַ זאלסטו קומען פינקטלעך, דו הערסט?

— גוט.

די מעג פון דער וואך.

שרייב איבער די מעג פון דער וואך אין אַ ריכטיקער אַרדענונג:

זונטיק, פרייטיק, דינסטיק, דאָנערשטיק, מיטוואַך, מאַנטיק, שבת.

רעמענישן.

איך בין געווען מאַרגן און וועל זיין נעכטן. ווער בין איך?
אָוואָ

איך וואַקס אָן וואַרצלען.

איך לייכט אָן פייער.

איך בין ניט אויף דר'ערד

און ניט אויפן וואַסער.

אָוואָ

צוועלף ברידער יאָגן זיך יאָר-איינ און יאָר-אויס און קענען זיך

ניט דעריאָגן.

איצט און שפעטער

„זע, ווי צעפלאצט דו ביסט!
וואָס איז מיט דיר געשען?“
„גארניט, מאמע, איך בין איצט
ביי מאַטעלען געווען.“

— מיר האָבן גארנישט ניט געטאָן —
געשפּילט אין פּערדלעך בלוז;
נעמט זיין מאמע און זי פּרייבט
מיד גאַר אַרויס פון הויז!“

„זאַלסט, מיין קינד, ניט גיין אַהין,
זי איז געווען גערעכט:
האַסט געמומלט און געשטיפט,
געוועזן ווילד און שלעכט.“

„אַבער איצט וועל איך זיין שטייל,
איך וויל דאַרט ווידער גיין;
ס'איז מיר אומעטיק,
איך קען ניט שפּילן זיך אַליין.“

„דו זיך אויס, וועסט שפעטער גיין,
דו ביסט אַזוי צעהוצט...“
„כ'זויל שוין גיין צו מאַטעלען,
עס איז שוין שפעטער איצט...“

וואס איך טו יעדן טאג

אויפגאבע. דערשרייב די נייטיקע ווערטער:

איך בין אויפגעשמאנען	_____	א זייגער.
אין שול בין איך געקומען	_____	א זייגער.
מיר לערנען ביז	_____	א זייגער.
מיטאג עם איך	_____	א זייגער.
איך לייג זיך שלאפן	_____	א זייגער.

„איך בין געגאנגען“

(א שפיל)

עס שפילט דער קלאס. איין שילער זאגט: איך בין געגאנגען אין גאס און האב געזען אן ארבעטער. דער צווייטער זאגט: איך בין גע- נאנגען אין גאס און האב געזען א בעקער אאז"וו. יעדער שילער שמעלט צו א ניי ווארט, וואס הייבט זיך אן מיט דעם ווייטערדיקן אות פון אלף-בית.

ווער עס קען ניט צוגעבן קיין ניי ווארט, דער גייט ארויס פון שפיל אדער גיט א פאנד.

די זעלביקע שפיל קען מען אויך האבן מיט „איך בין געפארן“, איך בין געקומען“ אאז"וו.

אכטונג געבן ניט צו פארבייטן: האבן און זיין.

ווי אזוי פֿרעגט מען:

ווי שפעט איז איצט? וויפל איז דער זייגער?

מען ענטפערט: דער זייגער איז דריי. דער זייגער איז האלב נאך פיר. דער זייגער איז א פערטל נאך זיבן. דער זייגער איז פינף מינוט צו צוועלף.

קאנטראסטן.

שפעט — פרי	גומ —
בינאכט —	היים —
שמיט —	בימער —

אויפגאבע. שרייב עפעס אן און נעם אריין די ווערטער היינט, נעכטן, מארגן.

רעטעניש.

א שאפע מיט צוועלף שופלאָדן. אין יעדער שופלאָד ליגן פיר עפעלעך, אין יעדן עפעלע ליגן זיבן קערנדלעך, האַלב ווייס און האַלב שוואַרץ.

איצט — פריער

איך לייען	איך האָב געלייענט	איך זאָג
איך זוך		איך יאָג
איך ניי		איך זופ
איך קאָך		איך שפּיל
איך האַק		איך מעג

דערצייל די זעלבע זאך ווי דאָס וואָלט פאַרגעקומען ניט איצט נאָר פריער.

1. איך לייען אַ בוך.
2. איך זון מיין קליין ברודערל.
3. איך זע אַ שיפעלע שווימט אויפן וואַסער.
4. איך כאַפּ אַ דרעמל.
5. איך זאָג דיר דעם אמת.
6. איך שפּיל זייער שיין אויף דער פידל.
7. איך קאָך פלייש מיט זופ.
8. איך יאָג זיך נאָכן הינטל.
9. איך האַק האַלץ.
10. איך מעג דאָס מאַן.

גיין — איך בין געגאנגען קומען — איך בין געקומען	געדענק די צוויי ווערטער :
--	---------------------------

די שלאנג און די פרוי

גאט האט באשאפן אדמען, דעם ערשטן מענטשן, און
חיהן די ערשטע פרוי. עס איז זיי געווען זייער גוט. זיי
זיינען געווען גליקלעך. זיי האבן געלעבט אין גן-עדן, אין
דעם גרויסן, שיינעם גארטן.

אין גן-עדן איז געווען א שלאנג, א שלעכטע, ביזע
שלאנג. אז די שלאנג האט געזען ווי די מענטשן זיינען
גליקלעך, האט זי געוואלט זיי שלעכטס טאן.

די שלאנג איז צוגעקומען צו חיהן און האט געזאגט
שטיל און ווייך און זיס:

— „האט גאט געזאגט דיר און דיין מאן אדמען אז
פון אלע ביימער פון גארטן מעגט איר עסן, און בלויז פון
איינ בוימ טארט איר ניט עסן? איז דאס אמת, אז איר
טארט ניט עסן פון דעם בוימ פון וויסן?“

האט חיה געענטפערט:

— „יא, עס איז אמת. פון אלע ביימער פון גארטן מעגן
מיר עסן. בלויז פון איין בוימ, פון בוימ פון וויסן, טארן מיר
ניט עסן. מיר טארן ניט עסן זיין פרוכט און מיר טארן
אפילו ניט אנרירן דעם בוימ. אגייט וועלן מיר שטארבן.“

האט די שלאנג זיך צעלאכט.

זי איז צוגעגאנגען צום בוימ פון וויסן און האט אים
אנגערירט און געזאגט:

— „זעסט, חיה, אט האב איך דעם בוימ אנגערירט און
איך בין ניט געשטארבן. איד האב שוין פריער געגעסן פון
די פרוכט אויך. זיי זיינען אזוי געשמאק! קום אהער,
חיה, האב ניט מורא.“

איז חיה צוגעגאנגען צום בוימ פון וויסן און האט אים

אנגערירט. אז זי האט געזען אז ס'איז איר קיין ביזן ניט
געשען, האט זי אפגעריסן א פרוכט און געגעסן.

איז זי געלאפן צו איר מאן און האט געזאגט:

— „אדם, אדם, זע וואס איד האב דיר געבראכט! איד
האב געגעסן א פרוכט פון דעם בוים פון וויסן — עס איז אזוי
געשמאק! נא דיר אויך א פרוכט, מיין מאן!“

האט אדם אויך געגעסן א פרוכט.

נאט טרייבט ארויס אדמען און חוה פון גן-עדן

פלוצעם האבן זיי דערהערט דאס קול פון נאט אין
גארטן. אדם און חוה האבן זיך דערשראקן און זיינען
געלאפן זיך באהאלטן. זיי האבן זיך באהאלטן צווישן די
ביימער. דא האבן זיי ווידער דערהערט גאט'ס שטים:

— וואו ביסטו, אדם, וואו ביסטו?

האט אדם זיך דערשראקן און געענטפערט:

— דא בין איך. איד האב געהערט דיין שטים, האב
איך זיך דערשראקן און זיך באהאלטן.

האט נאט געזאגט:

— פאר וואס באהאלטסטו זיך? האסטו געגעסן פון
דעם בוים פון וויסן, אדם? איד האב דאך דיר געזאגט,
אז דו זאלסט ניט עסן פון אים!

האט אדם געענטפערט:

— איד בין ניט שולדיק. מיין ווייב האט מיר געגעבן
די פרוכט.

האט נאט גערופן:

— חוה, וואס האסטו געטאן?

האַט תּוה געענטפּערט :

איך בין ניט שולדיק. די ביזע שלאַנג האַט מיך אַנגערעדט און זאָל עסן די פּרוכט.

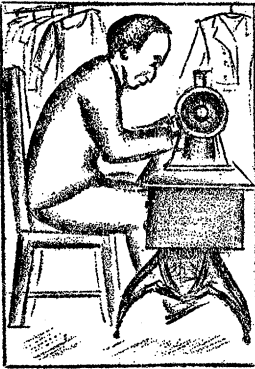
האַט גאַט געזאָגט :

— דערפאַר וואָס דו, שלאַנג, האַסט אַנגערעדט תּוה, און זיי זאָל עסן די פּרוכט פון דעם בוים פון וויסן, זאָלסטו קריכן אויף דיין בויך און דו זאָלסט עסן שמויב. און דו, תּוה, דערפאַר וואָס דו האַסט זיך צוגעהערט צו דער ביזער שלאַנג, זאָלסטו ביים געבאַרן קינדער האָבן אַ סך ווייטיקן. און דו, אַדם, דערפאַר וואָס דו האַסט זיך צוגעהערט צו דיין פּרוי און ניט צו מיר, זאָל די ערד דיר ניט געבן אַליין אירע פּרוכט, נאָר דו זאָלסט אַרבעטן מיט דעם שווייס פון דיין פנים אויף אַ שטיקל ברויט.

גאַט האַט געטראַכט : און אַדם און תּוה וועלן ווייטער פאַרבלייבן אין גן-עדן, וועלן זיי אויך עסן פון דעם צווייטן בוים וואָס שטייט אין מיטן גן-עדן. זיי וועלן עסן פון דעם בוים פון לעבן און זיי וועלן לעבן אייביק. האַט גאַט אַרויסגעטריבן אַדמען און תּוה פון דעם גן-עדן און ער האַט אוועקגעשטעלט ביים טויער מלאַכים, און זיי זאָלן היטן דעם וועג צו דעם בוים פון לעבן.

ארבעט

ווער וואָס עס טוט :

קליידער
ברויט
שיך
בריוו
קינדער
קראַנקע

דער בעקער באַקט
דער שוסמער פאַרריכט
דער דאָקטאָר היילט
דער שניידער נייע
דער לערער לערנט
דער ברייטערענער טראַגט פּונאַנדער

די מירל

(קרייזשפיל)

ס'קלאפט די מירל! ס'קלאפט די מירל!
און די רעדער גייען,
בלייבן ניט א רגע שטייל,
דרייען זיך און דרייען.

מילנער:

כ'בין דער מילנער, בין איך ווייס
פון דעם מעל געוואָרן,
שטיי איך איצט אין מיטן קרייז,
מאַל דעם ווייז און קאַרן.

ס'קלאפט די מירל! ס'קלאפט די מירל!
און די רעדער גייען,
בלייבן ניט א רגע שטייל,
דרייען זיך און דרייען.

פויערס:

מילנער, מילנער, מאך א וועג,
עפן אויף דעם טויער!
ווייז און קאַרן פולע זעק
ברענגט דיר יעדער פויער!

ס'קלאפט די מירל! ס'קלאפט די מירל!
און די רעדער גייען,
בלייבן ניט א רגע שטייל,
דרייען זיך און דרייען.

מילנער :

דארפט איר קערנער געבן שנער
 און מיינ מי באצאלן, —
 ברויטנמעל און זעמלמעל
 וועל איר פאר איך מאַלן.

ס'קלאפט די מיל! ס'קלאפט די מיל!
 און די רעדער גייען,
 בלייבן ניט א רגע שטיל,
 דרייען זיך און דרייען.

רגע

אי ציט — פריער.

איך האב געטרונקען	איך טרינק	איך האב געקלאפט	איך קלאפט
_____	איך זינג	_____	איך טראכט
_____	איך געפינ	_____	איך לאך
_____	איך קלינג	_____	איך פארריכט
_____	איך שוויים	_____	איך מאַל
_____	איך שלינג	_____	איך לערן

מיט מענטשן אדער אז מענטשן

אמאל איז געווען א יינגל, האט מען אים גערופן קאפל.
ער האט זיך אריינגענומען אין קאפ א געדאנק — אז אז
מענטשן איז בעסער ווי מיט מענטשן.

לייגט ער זיך איין מאל שלאפן און טראכט: ווי גוט
וואלט געווען, ווען ער זאל זיין איינער אליין אויף דער
גאנצער וועלט.

דערווייל איז ער איינגעשלאפן.

חלומט זיך אים, אז ער איז אין וואלד איינער אליין. א
ווינטל בלאזט, א רעגן פאלט, און ער איז נאקעט. ציטערט
ער פאר קעלט און וויינט.

באווייזט זיך אז אלטער מאן און זאגט:

— קאפעלע, וואס ווינסטו? האסט דאך געוואלט זיין
אליין — ביסטו אליין.

— יא, זאגט קאפל, — אבער וואו זיינען מיינע קלייד-
דער? מיין קישן און מיין קאלדרע?

— קליידער, מיין קינד, פאלן ניט פון הימל און וואקסן
ניט אין וואלד. קליידער נייען שניידערס פון שטאָף. דעם
שטאָף האָבן אַרבעטער געמאַכט פון וואַל, אַדער פון לייך.
אויף דעם האָבן מענטשן געאַרבעט.

— גוט. — זאגט קאפל, — איצט פארשטיי איך שוין.
אז אן מענטשן וואלט איד קיין קליידער ניט געהאט. גיט
מיר מיינע קליידער, ס'איז מיר קאלט.

דער אלטער איז אוועק און געבראכט קאפלען די
קליידער. קאפל האט זיך אנגעטאן, אים איז ווארעם גע-
ווארן און ער האט זיך צעלאכט:

— נו, איצט וועל איד זיך שוין באניין אן מענטשן.

— און עסן? — פרעגט דער אלטער.

— כוועל שיסן פייגל און עסן — רופט זיך אן קאפל.

— מיט וואס וועסטו שיסן? מיט א בעזעם?

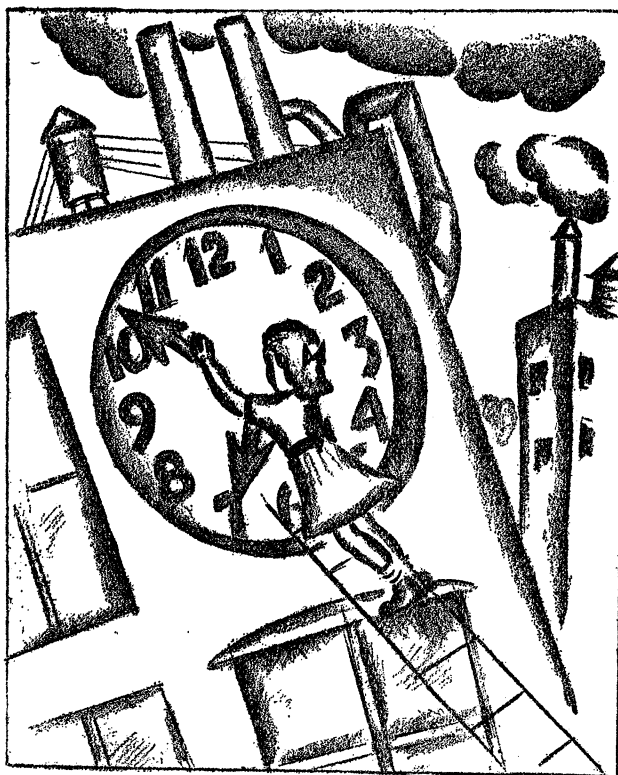
— כזועל נעמען ביים ברודער א ביקס און שיסן.
 — און וואו האָט דיין ברודער די ביקס גענומען? די
 ביקס האָבן אַרבעטער געמאַכט פון האַלץ און פון אייזן.
 קאַפּלען האָט זיך דערווייל פאַרוואַלט עסן, נאָר זאָגן
 דעם אַלען שעמט ער זיך. דער אַלטער וועט ווידער זאָגן,
 אז אָן מענטשן קען מען אַפילו קיין עסן ניט האָבן.
 דער אַלטער קוקט קאַפּלען אין די אויגן און פרעגט:
 — אז דו שטייסט אויף פון שלאָף וואָס טוסטו יעמאַלט?
 — וואָס זאָל איך טאָן? — איך וואַש זיך.
 — און וואו נעמסטו וואַסער?
 — פון אַ קראַן.
 — און ווער האָט עס געמאַכט? באַטראַכט אַלץ, וואָס
 ביי אייך איז פאַראַן אין שטוב, דייע ביכער, העפטן און
 זאָג: קאָן אַ מענטש לעבן אויף דער וועלט אָן מענטשן?
 — ניין, טייערער זידע! — האָט אויסגערופן קאַפּל
 און זיך אויסגעכאַפט.
 ער קוקט און זעט, אז ער איז אין בעט, ניט אין וואַלד.
 פון גרויס פרייד איז ער אַראָפּ פון בעט און אויסגערופן:
 — זאָלן לעבן די מענטשן וואָס אַרבעטן!

1. געדאַנק — thought, idea. 2. דערווייל — meanwhile, meantime.
 3. חלומט (כאַלעמט) זיך אים — he was dreaming. 4. ציטערט —
 shivers. 5. קאַלדרע — quilt. 6. שטאָף — material, cloth.
 7. ליין — flax. 8. באַגלין זיך אָן — do without. 9. בעזעם —
 broom. 10. ביקס — rifle, gun. 11. אייזן — iron. 12. קראַן —
 faucet.

פראַגעס:

1. וואָס פאַר אַ געדאַנק האָט זיך קאַפּל אַריינגענומען אין קאַפּ?
 2. ווי מיינט איר, איז קאַפּל געווען גערעכט? דערקלערט אייער מיי-
 נונג. 3. ווי האָט קאַפּל אויסגעפונען זיין טעות? 4. פאַר וואָס קענען
 מיר ניט לעבן אָן אַנדערע מענטשן? 5. וועלכע איז די קאַמישסמע
 שטעל אין דער מעשה? לייענט פאַר.

ווען קינדער וועלן גרויס ווערן

דער מאמע קומט פרי אהיים

שרהלעס מאמע איז איין מאל אהיים געקומען פון דער ארבעט פרי. האט זיך די מאמע דערשראקן און געפרעגט:

- וואס איז געשען?
- באַרנישמ, האט דער מאמע געזאגט און געלאכט.
- ביסט עפעס נישט געזונט?
- ניין.
- שטרייקסט?
- דערוויל נאך נישט.
- וואס זשע דען? — האט די מאמע געפרעגט שוין רואיקער.
- מרעף!

שרהלעס מאמע האט געקלערט און געקלערט און באַלד זיך
דערמאָנמ :

— האַ! כ׳האַב גאַר פאַרגעסן, מע האַט דאָך היינט גערוקט
דעם זייגער.

שרהלע האַט זיך אויך געוואונדערט, וואָס דער מאַמע איז אַהיים
געקומען פריער און ווען זי האַט געהערט, אַז דאָס איז דערפאַר, וואָס
מע האַט גערוקט דעם זייגער, האַט זי זיך שטאַרק דערפרייט.

— מאַמע, — האַט זי געפרעגט — אַז מע רוקט דעם זייגער, קומט
דער מאַמע אַהיים פריער?

— יאָ.

— קאָז מען דאָך אַלע מאָג רוקן דעם זייגער!

די קינדערס פרייד

די מאַמע מיטן טאַטן האָבן זיך איבערגעקוקט און געלאַכט און
שרהלע איז אַרויסגעלאָפן אין גאַס צו אירע חברימלעך מיט אַ שמחה:
— מיין מאַמע איז היינט געקומען פרי, ווייל מע האַט גערוקט
דעם זייגער.

— און מיין מאַמע איז אויך געקומען פרי — האַט בערעלע געזאָגט.

— און מיינער אויך — האַט יאַנקעלע צוגעגעבן.

— אַז מע רוקט די זייגערס, קומען די מאַמעס אַהיים פרי.

— מע דאַרף אַלע מאָג רוקן די זייגערס.

— איך ווייס ווי אַזוי מע רוקט אַ זייגער, — זאָגט שרהלע.

— איך אויך.

— און איך, — זאָגט יאַנקעלע — וועל זאָגן מיין מאַמען, וועט

זי מיר ווייזן.

דעם אַוונט זיינען די קינדער געווען זייער פריילעך.

— איצט ווייסן מיר שוין וואָס צו מאַן, אַז די מאַמעס זאָלן אַהיים

קומען פרי — האָבן זיי געזאָגט.

די קינדער זייפן שוין וואָס צו טאָן

אויף מאַרגן, ווען דער זייגער איז געווען פיר, האָבן אלע קינדער פון דער גאָס איבערגערוקט די זייגערס אויף אַ שעה און אַרויסגעלאָפן אויפן ראָג וואַרמז אױף די מאַמעס.

— מיין מאַמע, — האָט געזאָגט שרהלע, — וועט באַלד קומען. איך האָב איבערגערוקט דעם זייגער אויף אַ שעה.

— און מיינער אויך, — האָט געזאָגט בערעלע, — איך האָב איבער-גערוקט דעם זייגער אויף צוויי שעה.

— און איך, — האָט געזאָגט יאַנקעלע, — האָב אַראָפּגערוקט ביידע ווייזערס אונטן.

— אויב אַזוי, דאַרף דאָך שוין זיין ביי דיר נאַכט!

— עס איז שוין נאַכט.

— פאַר וואָס זשע איז נישט פינצטער? — האָט בערעלע גע-פרעגט.

— יאַנקעלע האָט זיך פאַרקלערט און געזאָגט:

— ווייל . . . די נאַכט ווייס נישט, אַז איך האָב גערוקט דעם זייגער.

— דאַרפסט דעם זייגער אַרויסנעמען אויפן גאַס, וועט זי זען. שרהלע האָט געלאַכט:

— די נאַכט קוקט נישט אויף יאַנקעלעס זייגער. זי האָט אַליין אַ זייגער. . .

אומזיסט געוואַרט

די קינדערלעך זיינען דעם טאָג געשטאַנען לאַנג אויפן ראָג און געוואַרט. אַבער די מאַמעס זיינען נישט געקומען.

— פאַר וואָס קומען זיי נישט? — האָט יאַנקעלע געפרעגט.

— איך גיי פּרעגן מיין מאַמען.

— איך אויך.

— שרהלע אַז אַריינגעלאָפן אין שטוב צו דער מאַמען מיט אַ טענה:

— דער מאַמע קומט נישט...

— וואָס ווילסטו, מיידעלע, עס איז נאָך פרי.
 — ניין, עס איז שוין נישט פרי. איך האָב איבערגערוקט דעם זייגער.
 — אַבער דער מאַטע ווייס דאָך נישט...
 ווען דער מאַטע איז געקומען, האָט אים שרהלע געזאָגט:
 — מאַטע, מאַרגן זאָלסטו קומען פרי, איך וועל רוקן דעם זייגער.
 דער מאַטע האָט געלאַכט.
 — יא. אַבער אין פאַבריק איז דאָך דאָ אַן אַנדער זייגער.
 שרהלע לויפט צו צום מיש, כאַפּט דעם זייגער און גיט אים דעם מאַטע.
 — נאָ! נעם מיט דעם זייגער צו דער אַרבעט און קוק אויף מיין זייגער און נישט אויפן זייגער פון דער פאַבריק.
 — דער באַלעבאָס לאָזט נישט, ער וויל מע זאָל קוקן אויף זיין זייגער, — זאָגט דער מאַטע.

ווען די קינדער וועלן גרויס ווערן

אין אַונט האָבן שוין אַלע קינדער פון דער גאַס געוואוסט, אז רוקן דעם זייגער פון שטוב העלפט גאַרנישט.
 — מע דאַרף רוקן דעם זייגער פון פאַבריק...
 — מע דאַרף איבעררוקן אַלע זייגערס פון דער גאַנצער שטאָט.
 און די קינדער רעדן זיך אַפ, אז ווען זיי וועלן ווערן אַ ביסל גרעסער, וועלן זיי זיך אַרויסלאָזן איבער דער שטאָט און אַרומגיין איבער אַלע גאַסן, אין אַלע שטובן, אין אַלע פאַבריקן, און אומעטום רוקן פאַרויס די זייגערס, אז די מאַטעס זאָלן אַהיים קומען פרי און נישט דאַרפן אַזוי פיל אַרבעטן.

פראַגעס: (1) פאַר וואָס ווילן קינדער, אז די מאַטעס זאָלן קומען פרי אַהיים? (2) פאַר וואָס זיינען איין מאָל די מאַטעס געקומען פון דער אַרבעט פריער ווי אַלע מאָל? (3) וואָס האָבן די קינדער באַשלאָסן צו טאָן, אז די מאַטעס זאָלן אַלע מאָל קומען פרי פון דער אַרבעט? (4) זיינען די מאַטעס געקומען פרי ווען די קינדער האָבן אַליין גערוקט די זייגערס? פאַר וואָס ניט? (5) וואָס האָבן די קינדער אַפגערעדט צו טאָן, ווען זיי וועלן גרויס ווערן?

דער אלטער שניידער דאָרף

דער אלטער שניידער דאָרף
פארלירט די שאַרפע נאָזל.
מיט וואָס זשע וועט ער נייען
א קליידעלע פאר לאהן?

ער טוט אָן די שפּאַקולן
און שרייט: — „הערט אויף צו דולן.
איך זוך שוין פון באַגינען
און קען זי נישט געפינען.“

— „דו אלטער שניידער דאָרף,
דו האַלטסט אין לאַץ די נאָזל,
אַצינד קענסטו שוין נייען
א קליידעלע פאר לאהן.“

דער אלטער שניידער דאָרף
צעזינגט זיך — מיידאָרדאָרף.
א שניידערל א זינגער
צעשטעכט זיך באַלד דעם פינגער.

איז אויס שוין מיטן נייען
א קליידעלע פאר לאהן?
דער אלטער שניידער דאָרף
צעברעכט פאר פעס די נאָזל.

דער שניידער מאַכט געשרייען
אויף מאַמען און אויף לאהן.
מיט לאַפקעס שלעפט דאָס קעצל
דעם פאָדעם פונעם קלעצל.

לאה

פעס

וואס טוט דער טאטע?

א יינגעלע איז געקומען צום ערשטן מאל אין שול, און
דער לערער האט אים גענומען אויספרעגן:

— ווי הייסטו, יינגעלע?

— בערעלע.

— ווי אלט ביסטו?

— זיבן יאר.

— וואס איז דיין טאטע?

— מיין טאטע איז קראנק.

— ניין, נישט דאס מיין איד. איך פרעג: וואס טוט

דיין טאטע?

— ער הוסט.

— ניין, נישט דאס מיין איד. איך וויל וויסן וואס טוט

דיין טאטע, ווען ער איז געזונט.

— ווען ער איז געזונט, הוסט ער נישט.

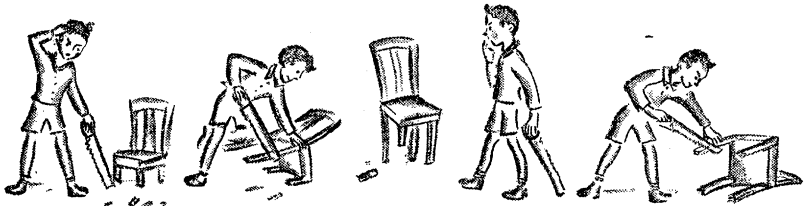
— נארעלע, דו פארשטייסט נישט, וואס מע רעדט צו

דיר. זאג מיר: וואס טוט דיין טאטע, ווען ער איז נישט

קראנק און ווען ער הוסט נישט?

— דאן טוט ער זיך אן און גייט צו דער ארבעט...

רעמעניש. ווער קומט אין שול צום ערשטן?

וואס איז דא געשען? דערצייל.

ווער וואָס עס טוט

אויפגאַבע. שרייב איבער אין העפט און שמעל צו די פּאַסי-
קע ווערטער פון לינקס.

די שניידערקע ניט	_____	האַלף
דער האַלבעקער האַקט	_____	אַ קלייב
די וועסערין וואַלט	_____	וועט

ווער וואָס עס טוט

דער שניידער	האַקט
דער בעקער	בויט
דער לערער	ניט
דער שאיב	לעזט
דער בויער	שאַיט
דער סטאַליער	לערנט
דער פייער-לעזער	הובלט

אויפגאַבע. נעם פון רעכטס, פון מיטן און פון לינקס צו איין
וואָרט און שמעל זיי אויס צוויי, אָז צוזאַמען זאָלן זיי אונדז עפעס
דערציילן.

אויבן	שרייבן	לערער
קינדער	לערנען	שרייבער
ביכער	היילן	שאיבן
קראַנקע	שאַיבן	אַקטויירים

דאס לוסטיקע שניידערל

(צו זינגען)

בין איך מיר אַ שניידערל,
קיין נאָדל קען איך ניט האַלטן אין האַנט,
הענג איך מיר אַרויס אַ שילדעלע
אַז איך פרעם געוואַנט.
פרענט, וואָס קען איך:
טידל, דיִדל, דאָם!
אַז איך פרעם פאַרברען איך,
טידל, דיִדל, דאָם.
האַט ניט קיין פאַראַיבל,
האַט ניט קיין פאַראַיבל,
טידל, דיִדל, טיִדל, דיִדל,
דאָם, דאָם, דאָם!

שפּאַסווערטלעך

- א. אַ מויכער האָט געהערט, ווי אַ שמומער האָט דערציילט, ווי
אַ בלינדער האָט אליין געזען, ווי אַ קרומער איז געלאָפּן.
וואָס טויג דאָ ניט?
אַ מויכער קען ניט — אַ שמומער קען ניט — אַ בלינד-
דער קען ניט — אַ קרומער קען ניט —
ב. צווישן אַלע שוסמערס איז דער בעסטער שניידער יאָסל דער
סטאַליער, ער מאַכט אַ היטל, ליגט עס אויפֿן קאַפּ ווי אַ הענטשקע.
וואָס טויג דאָ ניט?
אַ שוסמער איז ניט קיין — אַ שניידער איז ניט קיין —
און אזוי ווייטער. (ווער פֿון אייך וועט קענען אויסרעכענען נאָך מער
מלאכות?)

שפּריכווערטער.

אַרבעט ניט ברויט; פּויל־קייט — נויט.
קיין געבראַטענע טייבעלעך פּליען אין מויל ניט אַרײַן.
פּיל הענט מאַכן מיט דער אַרבעט באַלד אַן ענד.
אַז מען איז פּויל האָט מען ניט אין מויל.

די גוטע מאמע

וועס טוט די מאמע ? דערצייל.

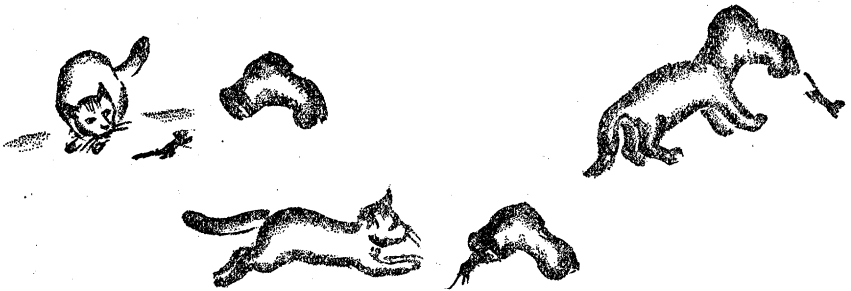
א וויגליד

אליע, לילע, אליע, ליליע —
שלאף, מיין טייערער, און רו;
וואויל איז דעם וואָס האָט אַ מאַמען
און אַ וויגעלע דערצו.

אלצדינג קען מען נאָך געפינען,
אלצדינג קריגט מען נאָך פאַר געלט;
נאָר אַ מאַמע, זי איז איינע —
מערניט איינע אויף דער וועלט.

שלאף, מיין טייערער, מיין ליבער,
מאָך די אויגן צו און רו;
גוט איז דעם וואָס האָט אַ מאַמען,
אליע, ליליע, ליליעליו.

וואויל איז דעם — גוט איז דעם.

וואָס איז דאָ געשען ? דערצייל.

בערעלע און זיין מוטער

אין שול, אויף דער גאס, אין קראָם — אומעטום זעט
 בערעלע דערלאַנגט מען אַ צעטעלע אויף צו באַצאלן.
 אַט קלאַגט זיך דער פאַטער, אַז ער האָט געמוזט באַצאלן
 אַ סך געלט. ווען די מוטער שיקט אים אין קראָם — דער-
 לאַנגט מען אים אַ צעטעלע אויף צו באַצאלן.

איין מאָל איז אים איינגעפאלן אויסצושטעלן אַ רעכע-
 נונג זיין מוטער פאַר דעם, וואָס ער האָט פאַר איר געטאָן.
 אויף מאָרגן האָט די מוטער געפונען אין קיך אַזאַ
 רעכענונג:

די מוטער קומט בערעלען:

פאַר איינקויפן אין קראָם — — — — — 15 סענט.
 פאַר אַריינזאָרפן אַ בריוו אין פאַסקעסטל — — — — — 10 סענט.
 פאַר טרינקען מילך — — — — — 5 סענט.
 פאַר זיין אַ גוטער און וואוילער יינגל — — — — — 25 סענט.

צוזאַמען — — — — — 55 סענט.

קומענדיק פון שול האָט בערעלע געטראָפן אויף זיין
 טישעלע 55 סענט. אַ צופרידענער האָט ער זיי אַריינגע-
 געלייגט אין קעשענע.
 אויף מאָרגן אין דער פרי אַבער האָט ער ביי זיינע
 קליידער אויך געפונען אַ רעכענונג:

בערעלע איז שולדיק זיין מוטער:

פאַר 10 גליקלעכע יאָר אין שטוב — — — — — גאַרנישט.
 פאַר 10 יאָר עסן און טרינקען — — — — — גאַרנישט.
 פאַר אָפּהיטן אים ווען ער איז קראַנק — — — — — גאַרנישט.
 פאַר האַבן אַ גוטע און ליבנדיקע מאַמע — — — — — גאַרנישט.

צוזאַמען — — — — — גאַרנישט.

בערעלע האָט געלייענט אָט די דאָזיקע רעכענונג
און געשוויגן. אין אַ ווילע אַרום איז ער צוגעגאָנגען צו
דער מוטער, האָט זי אַרומגענומען, אַ קוש געטאָן און
שטילערהייט אַריינגעלייגט די 55 סענט צו דער מאַמען אין
קעשענע.

פראַגעס: (1) ווי אזוי איז בערעלען איינגעפאלן אויסצושמעלן זיין
מוטער א רעכענונג? (2) פאר וועלכער זאך האָט ער געמאַנט דאָס
גרעסטע געצאלט? (3) ווי אזוי האָט די מאַמע געוווּן בערעלען, אז
ניט פאר אַלץ דאַרף מען קריגן באַצאלט מיט געלט? (4) האָט בערעלעס
מאַמע גוט געטאָן? ווי רעכנסטו? פאר וואָס?

אונדזער היים

דערצייל:

(א) ביי אונדז אין דער היים. וואָס עס געפעלט מיר
אין הויז מער ווי אַלץ. אונדזערע שכנים. זייערע קינדער.
פאַרשיידענע מענטשן אין אונדזער הויז.

(ב) פון דעם וואָס דו האָסט דערציילט שרייב עפעס
אויף.

(ג) זאכן אין דער היים: מיש, שמוּלן, מעפער, פאַר-
האַנגען, זייגער...

(ד) ווי זאָגט מען? דער מיש, דער שמוּל, דער מע-
פער, דער זייגער...

(ה) זאכן וואָס זיינען פאַראַן אין הויז: טרעפ, טירן...

(ו) טייל איין די אַלע זאכן וואָס דו האָסט פריער דער-
מאַנט באַזונדער מיט דער, מיט די און מיט דאָס.

דער מיש, דער פאַרהאַנג, דער — (וואָס נאָך?)
די שאַפע, די טיר, די — (וואָס נאָך?). דאָס בילד,
דאָס טישל, דאָס הויז, דאָס —

אז די מאמע איז ניט געזונט געווען

אז די מאמע איז געווארן ניט געזונט, איז געווען אומער-
טיק אין שטוב.

די קינדער זיינען געזעסן אין א ווינקעלע און זיך ניט
געשפילט.

דאס פייגעלע אין שטייגל האט ניט געהאט קיין קער-
נער צו פיקן, האט עס ניט געזונגען, ניט געשפרונגען.

דאס הינטל, דאס ווילדע לוסטיקע הינטל, איז געלעגן
ביי דער מאמעס בעט און ניט אפגעטראטן.

די בלומען אויף די פענצטער האבן אראפגעלאזט
זייערע קעפלעך. קיינער האט ניט געטראכט צו באגיסן
זיי מיט א טראפן וואסער.

אז די מאמע איז געווארן ניט געזונט, איז דער זיינער
אויף דער וואנט געבליבן שטיין.

דער טאטע איז גאר שפעט אוועק צו דער ארבעט
און האט זיך צוריקגעקערט פריער ווי שטענדיק.

ס'איז געקומען דער דאקטער און האט געזאגט, אז
דער מאמעס שוואכקייט קומט פון צו פיל ארבעטן.

מיטאג האבן מיר געגעסן ביים פעטער, אבער קיינער
איז ניט זאט געווארן און ניט געווען פריילעך.

אז די מאמע איז געווארן ניט געזונט, האט קיינער ניט
געקענט פירן די שטוב ווי ס'בארדארף צו זיין.

דער טאטע האט געמאכט פייער און ארויפגעשטעלט
די מילך, אבער דאס פייער האט גערייכערט, און די מילך
איז אויסגעלאפן.

דאס קליינע ריוועלע האט גענומען אויפראמען די
שטוב; זי האט צעשטעלט די שטולן, אפגעווישט דעם
שטייב פון אלמער און פון מיש, אויסגעקערט די צימערן.

זי איז אבער באלד זייער מיד געווארן.

אויף מארגן, ווען דער מאמען איז עטוואס בעסער גע-
ווארן און זי איז א בלאסע פאמעלעך אראפ פון בעט, איז
ווידער ליכטיק געווארן אין אלע ווינקעלעך.

א מעשהלע

(צו זינגען)

אין הימל שווימט א וואלקנדר,
א וואלקנדר אן רן...
יע וואלקנדר, ניט וואלקנדר, —
דאס איז דאך בלויז א מעשהלע,
א ציגעלע א ווייסעלע...
דאס וואלקנדר ביסטו.

פון הימל פאלט א רעגנדר,
עס מאכט דער טאג זיך צו,
יע רעגנדר, ניט רעגנדר, —
דאס איז דאך בלויז א מעשהלע,
א ציגעלע א ווייסעלע...
דאס רעגנדר ביסטו.

עס שלאפט אין פעלד א זאנגעלע,
א זאנגעלע לוי-לוי —
יע זאנגעלע, ניט זאנגעלע, —
דאס איז דאך בלויז א מעשהלע,
א ציגעלע א ווייסעלע...
דאס זאנגעלע ביסטו.

א מיר, א מיר, א מירכעלע,
און פליגלען פיר — זשור-זשו, —
יע מירכעלע, ניט מירכעלע,
דאס איז דאך בלויז א מעשהלע,
א ציגעלע א ווייסעלע...
דאס מירכעלע ביסטו!

א וואלקנדר, א רעגנדר,
א, מאך די אויגן צו!
ניט וואלקנדר, ניט רעגנדר,
ניט זאנגעלע, ניט מירכעלע,
ניט ציגעלע, ניט ווייסעלע,
ניט ווייסעלע, ניט מעשהלע...
מיון מיידעלע ביסטו!

דער פריילעכער ווינקל

1. גיכרידענישן (זאג גיד):

טרעפ ארויף, טרעפ אראפ.

א צעטעלע אונטערן טעצעלע.

פיר פורן פארן פירן קארן בארג-ארויף און בארג-

אראפ.

2. רעטענישן.

1. נייט און נייט און שטייט אויף איין ארט. וואס

איז דאס?

2. ניש קיין קלייד און גענייט, ניש קיין בוים און פול

מיט בלעטער.

3. אלעמען באנייט עס, אלעמען באקליידט עס, און

אליין נייט עס נאקעט.

3. וויצן.

— וועלכע פון דייע ברידער האסטו מער ליב — מאמעלען

צי בערעלען?

— איך מאך דאס דיר ניש אויסזאגן.

— פאר וואס?

— איך האב מורא, אז בערעלע וועט מיך שלאגן.

איך ווייס ניש.

לערער: וואס פאר א דריי ווערטער באנוצן די קינדער אין שול?

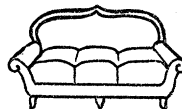
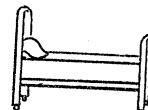
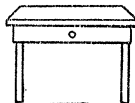
שילער: איך ווייס ניש.

לערער: ריכטיק. האסטו געמראפן!

ווער ווייס?

שמעל אויס די ווערטער לויט דער ארדענונג פון די בילדער.

שפיגל, טיש, שטול, בעט, ביכער-אלמער.

מוטערסטאג

א

דער לעדער האט געזאגט אז איבער מארגן איז מיר
 מערסטאג און די קינדער וועלן אין שול האבן א יום-טוב.
 ער האט געבעטן אז יעדער קינד זאל צו דעם יום-טוב אג-
 שרייבן א קאמפאזיציע וועגן דער מאמען.
 אין אונט האט דוד זיך גענומען גרייטן צו שרייבן די
 קאמפאזיציע. ער איז ארומגעגאנגען איבערן צימער, גע-
 קניטשט דעם שטערן און געטראכט.
 — „שווער,“ האט ער געזאגט, — „איז דער אנהייב.

דערנאך וועט שוין זיין גרינגער.“
 דער מאמע האט געשמייכלט, די מאמע האט געלאכט.
 — „א דאנה,“ האט זי געזאגט, — „אז אנהייב. אויב
 דו וועסט מיר פאלגן, וועל איך דיר זאגן ווי אזוי אנטוהייבן.“
 — „ווי אזוי?“

מען הייבט אן: „אלע מאמעס זיינען שלעכט, אבער
 מיינע איז די ערנסטע. אין דער פרי ווען מיר ווילט זיך
 שלאפן, צווינגט זי מיר אויפצושטיין און טרייבט מיר צו

1. זיך גענומען גרייטן — started to prepare himself. 2. א
 דאנה (דיינע) אן אנהייב — it is simple to find an opening sentence

וואסן זיך מיט קאלטע וואסער, צו עסן. צו טרינקען, צו
מאכן די לעקציעס. —
דוד לאכט:

— „אזוי טוען גוטע מאמעס.“
— „בין איך הייסט עס א גוטע מאמע גאר?“
— „די בעסטע.“
די מאמע קוועלט און זאגט צום טאטן:
— „אבי דו זאגסט...“

ב

דעם מאמע-טאג האט מען געפייערט אין שול זייער
שיין.

די שול איז געווען אין גאנצן באצירט מיט בלומען און
אויף די ווענט זיינען געהאנגען אויפשריפטן: „זאל לעבן
די מאמע!“ „זיי באגריסט, מאמעשי!“
א קינד האט גערעדט אין נאמען פון אלע קינדער,
באגריסט די ליבע, הארציקע מאמעס און זיי געוואונטשן
א סך פרייד און נחת.

דער כאר האט געזונגען א ליד צו דער מאמען.
דער לערער האט אויך געזאגט א פאר ווערטער צו די
מאמעס און גערעדט וועגן די קאמפאזיציעס וואס די קינד-
דער האבן געשריבן.

איין שילער, דוד, — האט ער געזאגט, — האט אנגע-
שריבן זייער א שיינע קאמפאזיציע, וואס הייבט זיך אן מיט
א ליד:

אלצדינג קריגט מען דאך צו קויפן.
אלצדינג קריגט מען אין דער וועלט —
נאר א מאמע, זי איז איינציק,
נאר זי קריגט מען נישט פאר געלט.
דער לערער האט געלייענט עטלעכע זאצן פון דודס
קאמפאזיציע און געזאגט:

1. קוועלט — is delighted. 2. געפייערט — celebrated. 3. בא-
צירט — adorned. 4. נחת (נאכעס) — delight, pleasure.

— „קינדער, וואָס שרייבן אזוי וועגן דער מאַמע, זיינען
א גרויסע פרייד.“
דודס מאַמע, וואָס איז געווען אויפן יום-טוב, האָט
געוויינט פון פרייד.

ג

דעם טאָג האָט דוד אַ סך מאַל איבערגעלייענט פאַר
דער מאַמען זיין קאַמפּאָזיציע און יעדער מאַל האָט זי אים
געקושט און געגלעט.

— „הייסט עס, אז דו האָסט אַ גוטע מאַמע?“
— „די בעסטע,“ — האָט דוד געזאָגט.
— „עס איז גארנישט דאָ אזא אונזר ווי אַ מאַמע, זאָג-
סטו?“
— „ניין.“

אין אַונט איז דוד אַרויס אויפן גאַס צו זיינע חברים
און זיך מיט זיי געשפּילט. די קינדער זיינען געלאָפן גע-
שפרונגען, געטאַנצט און זיך פריילעך געמאַכט.
ווען עס איז שוין געווען שפעט אין אַונט, איז דודס
מאַמע אַרויסגעקומען אין גאַס און גענומען רופן איר קינד:
— „דוד! דוד!“

דוד איז געווען שטאַרק פאַרטאָן אין שפּיל און אַפילו
נישט געהערט ווי די מאַמע רופט אים. די מאַמע האָט אים
געדאַרפט גאַנצאָן און אַנכאַפן ביי דער האַנט.

— „דוד!“
— „וואָסי?“
— „דער מאַמע קומט שוין אַהיים עסן. לויף אַרײַן אין
קראַם און ברענג מיר פּוטער.“
— „שפעטער...“
— „ניין, איר דאַרף שוין.“
— „גיי אַרײַן צו, מאַמע, עס איז דאָך נאָר אַ טריט.“
— „דוד!...“

1. געגלעט — caressed. 2. אונזר (אויבער) — treasure. 3. גע-
שפרונגען — jumped. 4. פאַרטאָן — absorbed.

— „איך וויל זיך שפילן...“
די מאמע האט גארנישט גערעדט און איז אליין אוועק
אין קראם.

ד

שפעטער, ווען אלע זיינען געזעסן ביים טיש, האט די
מאמע געהייסן דודן איבערלייענען די קאמפאזיציע און
ווען ער האט געענדיקט, האט זי אים געזאגט, אז די קאמ-
פאזיציע טויג נישט.

— „פאר וואס?“ — האט דוד געפרעגט.
— „ווייל אלץ וואס דו האסט געשריבן איז נישט אמת.“
— „למשל?“ — האט דער מאמע געפרעגט.
— „ער שרייבט, אז ער האט ליב די מאמע, אז א מאמע
איז אן אוצר, א מאמע קריגט מען נישט פאר קיין געלט אין
דער וועלט, אבער ווען איך האב אים געשיקט נאך פו-
טער...“

דוד האט אראפגעלאזט די אויגן, וואס זיינען פול גע-
ווארן מיט טרערן.

— „זיי מיר מוחל...“
— „פאר וואס זאל איך דיר מוחל זיין, ווייל דו האסט
געשריבן א ליגן און אפגענארט מיר, דעם לערער, די קי-
דער?“

דוד האט ארומגענומען די מאמע און צוגעזאגט, אז
מער וועט עס נישט געשען.
און די מאמע האט אים מוחל געווען.

1. קראם — store. 2. ניט אמת (עמעס) — not true. 3. למשל
(לעמאשל) — for example, for instance. 4. זיי מיר מוחל (מויכל) —
forgive me.

פ ר א ג ע ס :

1. ווי האט מען אין שול געפייערט מוטערסטאג? 2. וואס האט
דוד געשריבן וועגן זיין מאמען? 3. וואס האט פאסירט יענעם אוונט?
4. האט דוד באמת ניט ליב געהאט זיין מוטער? 5. פאר וואס האט
ער זי ניט געפאלגט? 6. וואס איז געשען ווען אלע זיינען געזעסן
ביים טיש? 7. פאר וואס האט די מאמע מוחל געווען דודן? 8. וואס
איז וויכטיקער, דאס וואס א מענטש זאגט, צי דאס וואס ער טוט?

איינצאל און מערצאל

רעמעניש

וואָס רוישט שטאַרקער ווי אַ מיל?   מיל — איינצאל
 בייטאָג נייט דאָס, ביינאַכט שטייט דאָס?   מילן — מערצאל

שוד — איינצאל	מיל — איינצאל
שיך — מערצאל	מילן — מערצאל

וואָס איך האָב

האַב איך אַ פּאַר הינט, הינט, וואָס זיי מאַכן טינט, טינט.
 האָב איך אַ פּאַר בערן, בערן, וואָס זיי שטיבער קערן, קערן.
 האָב איך אַ פּאַר ציגן, ציגן, וואָס זיי קינדער וויגן, וויגן

הינט — מערצאל	הונט — איינצאל
בערן — מערצאל	בער — איינצאל

שפּאַס-אויפּגאַבע

איז נעגאַנגען אַ מאָן אין שטאַט אַרין
 האָבן אים באַגענט ווייבער ניין,
 יעדע ווייבל טראָגט ניין אַלטע זעק,
 אין יעדן זאַק ליגן ניין אַלטע קעץ,
 יעדע קאַץ האָט ניין קליינע קעצלעך;
 ווייבער, קעצלעך, קעץ און זעק,
 וויפל זיינען אין שטאַט אַוועק?

שרייב אָן: 21, 16, 12.

פּראָגע

8 שמעקנס האָבן 16 עקן. וויפל עקן וועלן בלייבן, אויב מע וועט 4 פון זיי אָפהאַקן?

לעמעד גייט עפעס קויפן

דער ווינט כאפט צו לעמעכס דאלער

די מאמע האט געשיקט לעמעכס אין קראם עפעס קויפן.

— געדענק זשע! — האט אים די מאמע אנגעזאגט,
— זאלסט שוין קיין נאך גיט זיין, גיט אוועקגעבן דאס
געלט א מאן, וואס דו ווייסט אים גיט און קענסט אים גיט.

— מער שוין גיט, מאמע! וועסט זען! — האט
לעמעד געענטפערט, — איך האב דאך דיר געזאגט, אז
איך וועל שוין זיין קליגער.

— הלוואי — האט די מאמע געזאגט, — גיי, מיין
קינד!

און לעמעד איז ארויס פון הויז, און דאס געלט, וואס
די מאמע האט אים געגעבן, האט ער געהאלטן אפן אין

האנט, ווייל אזוי, האט ער גערעכנט, איז בעסער: ער
וועט אויף דעם קאנען קוקן און ניט פארלירן.

דאס מאל האט אים די מאמע גראד געגעבן א פאפּי-
רענעם דאלער. נו, האט זיך אויפגעהויבן א ווינט און האט
א כאפ געטאן דעם דאלער פון לעמעכס האנט און אוועק-
געבלאזן ווייט ווייט, אז לעמעך האט ניט געקאנט זען, וואו
דאס איז אהינגעקומען.

איז לעמעך א וויילע געשטאנען און האט געטראכט
וואס צו טאן, און איז אוועק צוריק אהיים.

די מאמע האט אויף אים גענומען שרייען:

— וואו איז דאס געלט?

— דער ווינט האט צוגעכאפט, — האט לעמעך גע-
ענטפערט.

די מאמע זאגט לעמעכן ער זאל ניט זיין קיין נאר

— וואס? ווי אזוי? — האט די מאמע ניט אויפגע-
הערט צו שרייען.

לעמעך האט איר דערציילט, ווי עס איז געווען. האט
זי אויף אים גענומען נאך מער שרייען.

— סטייטש, ווי איז מען דאס אזא לעמעך, אזא נאר,
צו טראגן דאס געלט אפן אין האנט!

האט איר לעמעך דערציילט, פאר וואס ער האט דאס
געטאן. האט זי אויף אים נאך מער גענומען שרייען:

— זאלסט מער ניט זיין אזא נאר! דו הערסט? אין
קעשענע זאלסטו טראגן דאס געלט, אדער אין האנט,
שטייף פארמאכט!

— און געדענק זשע נאך א מאל, — האט זי אים וויי-
טער אנגעזאגט — זאלסט ניט אוועקגעבן דאס געלט צו
א מאן, וואס דו ווייסט אים ניט און דו קענסט אים ניט,
אזוי ווי דו האסט דאס שוין איין מאל געטאן.
— יע, מאמע! — האט לעמעך צוגעזאגט.

און ער איז אַרויס פון הויז, און דאָס געלט האָט ער
שוין מער נישט געטראָגן אָפן אין האַנט.

לעמעך וויל נישט געבן קיין געלט דעם קרעמער

קומט ער צו גיין אין קראַם און בעט דאָרטן, וואָס די
מאַמע האָט אים געהייסן. גיט אים דער קרעמער, וואָס
מע דאַרף און בעט ביי אים דאָס געלט. זאָגט לעמעך:
ער וועט נישט געבן.

קוקט אים אָן דער קרעמער און מאַכט צו אים:

— וואָס מיינסטו, יינגל, דו וועסט נישט געבן? אָן
דו וועסט מיר נישט געבן קיין געלט, וועל איך ביי דיר אָפֿן
נעמען די סחורה!

זאָגט לעמעך:

— איך קאָנט אָפנעמען, אָבער קיין געלט וועל איך
איך נישט געבן, וויל איך קען איך נישט און איך ווייס איך
נישט.

מאַכט דער קרעמער:

— ביסט אַ נאַר, יינגל! — דו דאַרפסט מיר נישט קען
גען. איך גיב דיר סחורה, דאַרפסטו מיר געבן געלט.

זאָגט לעמעך:

— איך וויל פון קיין זאַך נישט וויסן! אָן איך קען איך
נישט און איך ווייס איך נישט, דאַרף איך איך קיין געלט נישט
געבן. די מאַמע האָט מיר אזוי געזאָגט: נישט צו געבן
קיין געלט צו אַ מאַן, וואָס איך קען אים נישט און ווייס אים
נישט. וויל אַ מאַן האָט מיר שוין אזוי אָפגענאַרט איין
מאַל.

און לעמעך האָט אים דערציילט די מעשה ווי אזוי
ער האָט איין מאַל געטראָגן דאָס געלט אָפן אין האַנט און אַ
מאַן האָט ביי אים אויסגענאַרט, געזאָגט אים, אָן ער וועט
פאַר אים טראָגן דאָס געלט, וויל עס איז שווער פאַר אַזאַ
יינגל, און מער האָט ער שוין דעם מאַן נישט געזען.

צעלאַכט זיך דער קרעמער און פרעגט:

— ווי רופט מען דיר, יינגל?

— לעמעך!

— פאסט דיר דער נאמען! — האָט דער קרעמער
געענטפערט — ווייל דו ביסט טאקע אַ לעמעך.
— איך וועל איך קיין געלט ניט געבן! — האָט לע-
מעך געזאָגט. און ער איז אַרויס פון קראָם מיט ליידיקן.

לעמעך בלייבט אַ לעמעך

קומט ער אזוי אַהיים, פרעגט אים די מאַמע:

— וואָס ווייטער? ווידער האָט מיט דיר עפעס גע-
טראָפן?

— אַ, ניין, מאַמע! — האָט לעמעך מיט פרייד גע-
ענטפערט — איך בין שוין דאָס מאָל געווען קלוג. דער
מאָן אין קראָם האָט ביי מיר געבעטן געלט, אָבער איך
קען אים ניט און איך ווייס אים ניט, האָב איך אים ניט
געגעבן.

— האָסטו דערווייל גאַרנישט ניט געקויפט? — האָט
די מאַמע געפרעגט.

— אַז ער האָט ביי מיר געוואָלט צונעמען דאָס געלט!
האָט די מאַמע פאַרבראַכן מיט די הענט — אזא נאַר
ביסטו דאָס? איך האָב ניט געמיינט דעם קרעמער, נאַר
אַ מענטשן פון גאָס, וואָס דו קענסט אים ניט און דו ווייסט
אים ניט. דער קרעמער גיט דאָך דיר סחורה, דאַרפסטו
אים צאָלן.

— איצטער וועל איך שוין וויסן — האָט לעמעך גע-
זאָגט.

אָבער די מאַמע האָט זיך שוין מער ניט געוואָלט פאַר-
לאָזן אויף אים און זי איז אַליין אוועק אין קראָם.

ווייסטו וואָס די ווערטער באַמיינן?

הלוואי

מורא

סחורה

רעמענישן

צוויי מאמעס האבן צו פינף קינדער, אלע קינדער הייסן מיט איין נאמען.

צוויי ברידער זיצן אויף איין בוים און זעען זיך ניט. פיר ברידער טראגן איין הימל.

איך האב קיין פיס ניט און גיי, איך האב קיין הענט ניט און שלאג. (זייגער, מיש, פינגער, אויגן)

דערשרייב לויטן מוסטער:

		אויג — אויגן
_____ העפּט		_____ שול
_____ טייך		_____ מיש
_____ ווינט		_____ מענטש
_____ פאפיר		_____ יאָר
_____ גאָס		_____ אַוונט

דערקלער מיט וואָס איז אין די פריערדיקע ווערטער די איינצאל אנדערש פון דער מערצאל.

		בלום — בלומען
_____ מאַשין		_____ באָן
_____ שניי		_____ בין
_____ צייטונג		

מיט וואָס איז די איינצאל אין די ווערטער אנדערש פון דער מערצאל ?

געדענק:

איין פענצמער — צוויי פענצמער | איין שוועסטער — דריי שוועסטער.
 איין פינגער — אלע פינגער. | איין עפל — אַ סך עפל.

_____ באָן	שרייב צו די מערצאַל :
_____ ווינט	_____ מיט
_____ מאַשין	_____ מענטש
_____ אויג	_____ שניי
_____ בלום	_____ גאַס
_____ מאַמע	_____ העפּט

אין וואָסער וואַרט איז די מערצאַל אַנדערש ווי ביי אַלע פּרי-
ערדיקע ? ווייסטו נאָך אַזעלכע ווערטער ?

ווי וועט זיין די מערצאַל פון טאַמע, זיידע, בלייפּעדער ?

מערצאַל :	איינצאַל :
מיר	איר
איר	זי
זיי	ער

איינצאַל אָדער מערצאַל

א לערער האָט געפרעגט ביי א שילער :

— זאָג מיר, בערעלע, הויזן איז איינצאַל אָדער מער-
צאַל ?

— פון אויבן איינצאַל און פון אונטן מערצאַל — האָט
בערעלע געענטפערט.

א שפּאַם.

אין א שטוב זיינען געווען צוויי ברידער : איינער און
קיינער. איינער איז אַרויס דורכן פענצטער און קיינער
דורך דער טיר. ווער איז געבליבן אין שטוב ?

דאס יינגעלע מיטן רינגעלע

אמאל איז געווען א יינגעלע, האט ער געהאט א רינגעלע. שפילט ער זיך אזוי איין מאל אין גאס, גליטשט זיך ביי אים ארונטער דאס רינגעלע פון פינגערל און נעמט זיך קייקלען און קייקלען, ביז עס איז נישט געווארן.

ווייס נישט דאס יינגעלע, וואו ס'איז אהינגעקומען זיין רינגעלע. זוכט ער אהין, אהער — נישטא דאס רינגעלע!
גייט פארביי א ציגיינערקע. זעט זי, דאס יינגעלע

זוכט עפעס, פרעגט זי ביי אים:

— וואס זוכסטו, יינגעלע?

ענטפערט דאס יינגעלע:

— איך זוך מיין רינגעלע.

זאגט צו אים די ציגיינערקע:

— קום, יינגעלע, איך וועל דיר ווייזן, וואו דיין רינגעלע

געלע איז.

פיינט דאס יינגעלע, אז די ציגיינערקע ווייס פון זיין

רינגעלע, נעמט ער מיט איר גיין. גייען זיי אזוי און גייען,
ביז דעם יינגעלע האָבן גענומען די פיסלעך ווי צו טאן.
פרעגט דאָס יינגעלע.

— איז נאָך ווייט צו מיין רינגעלע?

ענטפערט די ציגיינערקע:

— נאָך אַ ביסעלע, יינגעלע, און מיר וועלן קומען צו

דיין רינגעלע.

זיינען זיי אזוי געגאנגען. ביז זיי זיינען געקומען הינטערן
שטאָט אויף אַ פעלד, וואו עס זיינען געשטאנען ציגיינערשע
בוידן מיט אַ סך ציגיינער און ציגיינערקעס און ציגיינערלעך.

האַט די ציגיינערקע צוגעפירט דאָס יינגעלע פונעם
רינגעלע צו די ציגיינער מיט די ציגיינערקעס און זיי האָבן
אלע גענומען ריידן צווישן זיך אויף זייער לשון, אויף ציגיי-
נער-לשון, און דאָס יינגעלע פונעם רינגעלע האָט גאַרנישט
ניט פאַרשטאַנען.

רופט זיך אָן דאָס יינגעלע צו דער ציגיינערקע:

— נו, וואו איז מיין רינגעלע?

ענטפערט די ציגיינערקע:

— אויף וואָס דאַרפסטו דיין רינגעלע? דו בלייב בע-

סער דאָ, יינגעלע.

זאָגט דאָס יינגעלע:

— גיב מיר מיין רינגעלע, און איך וועל גיין אַהיים.

זאָגט די ציגיינערקע:

— גיין, אַהיים וועסטו ניט גיין. דו וועסט דאָ בלייבן

מיט אונדז און ווערן אזא ציגיינער ווי מיר.

האַט דאָס יינגעלע גענומען ווינען און בעטן זיך:

— גיין, איך וויל ניט זיין קיין ציגיינער. איך וויל גיין

אַהיים צו מיין טאַטן, צו מיין מאַמען.

האַבן די ציגיינער אים אויסגעלאַכט און האָבן
אים אַרײַנגעוואַרפן אין אַ בויד און אים געהייסן זיין שטיף,
אויב ניט — וועלן זיי אים שלאָגן.

ליגט דאָס יינגעלע פונעם רינגעלע אין דער ציגיינער־
שער בויך און טראַכט, וואָס וועט דאָ ווערן מיט אים, און
ווי אזוי וועט ער קומען אַהיים צו זיין טאַטן, צו זיין מאַמען.

און אויפן רינגעלע האָט זיך דאָס יינגעלע אין גאַנצן
פאַרגעסן, און ער איז געלעגן אזוי שטיל, ווי אַ קאַטינקע,
אין דער ציגיינערשער בויך, ביז עס איז געוואָרן נאַכט,
און אז עס איז געוואָרן נאַכט, האָבן די ציגיינער פונאַנדער־
געלייגט גרויסע פייערן און גענומען שפילן און טאַנצן און
זינגען אויף ציגיינער־לשון.

אז דאָס יינגעלע פונעם רינגעלע האָט דערהערט ווי די
ציגיינער זינגען און טאַנצן אַרום די פייערן, האָט זיך אים
איך פאַרוואָלט זינגען און שפּרינגען מיט זיי צוזאַמען.

איז דאָס יינגעלע אַרויסגעקראַכן פון בויך און זיך
אונטערגעגנבעט צו די ציגיינער און גענומען מיט זיי טאַנצן
אין קאַראַהאַד און זינגען זייערע ציגיינערשע לידער. און
די ציגיינער זיינען געווען אזוי פריילעך, אז זיי האָבן אים
גאַרנישט באַמערקט. און זיי האָבן אזוי לאַנג געטאַנצט,
ביז זיי האָבן זיך איינגעמאַטערט און זיינען אַנידערגעפאלן
אויף דער ערד און איינגעשלאָפן. און דאָס יינגעלע פונעם
רינגעלע איז אויך איינגעשלאָפן.

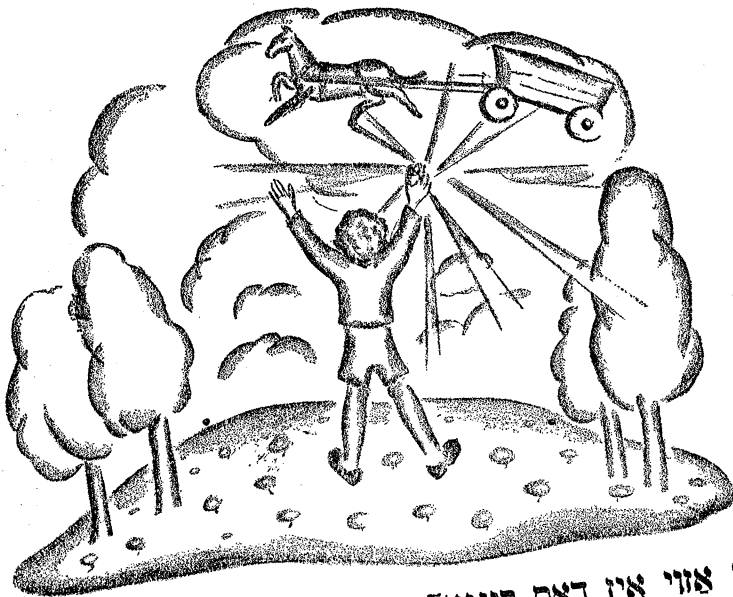
שראַפט אזוי דאָס יינגעלע פונעם רינגעלע. מיט אַ
מאַל דערפילט ער עפעס אין האַנט, טאַפט ער דאָס און
טאַפט און טאַפט: אַהאַ, זיין רינגעלע! ווילט זיך אים
ניט גלייבן, כאַפט ער זיך אויף און גיט אַ קוק, ערשט טאַקע
זיין רינגעלע!

וואַנדערט ער זיך: ווי אזוי קומט צו אים זיין רינג-
געלע? נעמט דאָס רינגעלע ריידן צו אים, ווי אַ מענטש
רעדט:

— יינגעלע, יינגעלע!

איך בין דיין רינגעלע!

און דאָס רינגעלע דערציילט דעם יינגעלע, אז בעת די
ציגיינערקע האָט צוגעגנבעט דאָס יינגעלע, איז פאַרביי-
געגאַנגען אַ ציגיינער און האָט צוגעגנבעט דאָס רינגעלע.

און אזוי איז דאס רינגעלע געקומען צו דעם זעלבן ארט,
וואו דאס יינגעלע.

— איר האב געזען, יינגעלע, — האט געזאגט דאס
רינגעלע, — ווי דו ביסט גערעגן אין בויך. איר בין דע-
מאלט גערעגן ביים ציגיינער אין קעשענע, און ווען דו
ביסט ארויסגעקראכן פון טיך טאגן, בין איר איר ארויס-
געקראכן פון קעשענע און האב איר געטאנעט און געדרייט
זיך גרייך מיט דיר, נאר דו האסט מיך נישט געזען. ערשט,
ווען אלע זיינען איינגעשלאפן און דו איר, בין איר צו דיר
געקומען און האב דיר אויפגעוועקט. קום מיט מיר, יינגע-
לע, אהיים, טאטע-מאמע זיינען דארט אריין.
זאגט דאס יינגעלע:

— אבער איר ווייס נישט, ווי צו גיין אהיים!
זאגט דאס רינגעלע:

— האב נישט קיין מורא, איר וועל דיר ווייזן. איר בין
געווארן א ציבער-רינגעלע, און וואס דו וועסט ווערן,
וועסטו ביי מיר קיינ. שנעל פו מיר אן אויפן פינגער,
און מיר וועלן גיין.

האַט דאָס יינגעלע אָנגעטאָן דאָס רינגעלע, און ער
האַט גענומען גיין.

האַבן דעם יינגעלע גענומען וויי טאָן די פיסעלעך,
זאָגט ער צום רינגעלע:

— איך קען מערניש גיין צו פוס. גיב מיר אַ פערד
און וואָגן, וואָס זאָלן מיר טראָגן.

איז געוואָרן אַ פערד און וואָגן, און דאָס יינגעלע האָט
זיך אַריינגעזעצט און איז אין אַ רגע געקומען אַהיים.

טאַטע-מאַמע האָבן זיך דערפרייט, ווען זיי האָבן דער-
זען דאָס יינגעלע מיטן רינגעלע... און דאָס יינגעלע מיטן
רינגעלע האָט זיי דערציילט, וואָס מיט אים האָט זיך גע-
טראָפן.

לשון	בעת	צוגעגנבעט	מורא
------	-----	-----------	------

פראַגעס: (1) וואָס פאַר אַ רינגעלע האָט יינגעלע געהאַט? (2) ווי
אזוי האָט דאָס רינגעלע געראַטעוועט דאָס יינגעלע פון די ציגיינער?
(3) פאַר וואָס האָט יינגעלע-רינגעלע ניט געוואָלט בלייבן ביי די ציגיי-
נער און לעבן צווישן זיי? (4) וועלכע שמעל אין דער מעשה מיינסטו
איז די שענסטע?

אויפגאַבעס: (1) זאָל דער קלאַס צונויפשמעלן אַ פלאַן פון דער מעשה.
די קינדער טיילן איין די מעשה אין פאַרשיידענע טיילן און רופן אָן
יעדן טייל מיט אַ נאָמען.

צום ביישפּיל:

א. דאָס יינגל פאַרלירט דאָס רינגעלע.

ב. אַ ציגיינערקע פאַרנאַרט דאָס יינגעלע.

(2) די קינדער דערציילן די מעשה לויט דעם פלאַן, וואָס דער קלאַס
האַט צונויפגעשמעלט.

זאץ און ווארט

זאג עפעס וועגן דעם וואס דו זעסט אויפן בילד.

צום ביישפיל:

דער יינגל גייט אין שול.

דאס וואס דו האסט געזאגט איז א זאץ.

זאל יעדער שילער זאגן א זאץ וועגן בילד.

אויפגאבע. — שמעל אויס די ווערטער אזוי, עס זאל זיך באקומען א גאנצער זאץ.

צייטונג א מאטע ליענט	שוין שפעט ס'ווערט די שלאפן נייען קינדער
דער	
די שלאפן נייען קינדער	
די שלאפן נייען קינדער	

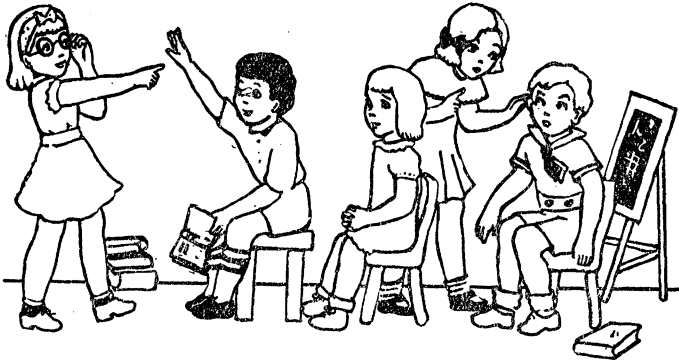
שניי פאלט א עס	שוין שפעט ס'ווערט די שלאפן נייען קינדער
ווארעם איז שטוב אין	
עסן מיש זיצן די און ביים	
קינדער	

אויפגאבע.

אָנשטאַט דעם שמריך שמעל צו ווערטער וויפל דו ווילסט און וועלכע דו ווילסט, אָבי עם זאָל זיך באַקומען אַ זאַץ.

שרייב אַריבער די פאַרטיקע זאַצן אין העפּט. ווען דו ענדיקסט אַ זאַץ שמעל אַ פינאַל.

_____ ס'איז גוט צו האָבן אַ _____	_____ די קינדער זיינען אַרויס פון _____
_____ איך האָב פינאַ רעגנדיקע _____	_____ די מאַמע גיט עסן די _____
_____ ווינטער איז בעסער פון _____	_____ דאָס הינטל _____
_____ אונדזער לערער איז אַ _____	_____ דאָס קעצל ליגט און _____
_____ איך האָב ליב צו _____	_____ איך הער אַ _____
_____ מאַרגן איז מיין _____	_____ דער גלאַק _____

ווער קען צומראַכטן אַ מעשהלע צום בילד? מע קען אזוי אַנהייבן:
די מאַמע איז אַוועק. די קינדער זיינען געבליבן אליין אין שטוב.

וואָס איז געווען די פראַגע, אויב דאָס איז דער ענטפער?

1. דער זייגער מוז איצט זיין האַלב נאָך זיבן.
2. איך לייען אַ בוך.
3. ניין, עם רעגנט ניט!
4. איך בין געווען קראַנק, דערפאַר בין איך ניט געווען אין שול.
5. ניין, איך בין ניט הונגעריק.
6. יע, ער איז מיין ברודער.

7. איך בין געקומען דער ערשמער.
8. אט ליגט דיין מאַנטל.
9. איך וויל ניט גיין שפּאַצירן.
10. מיין פּאַטער האָט ניט קיין אַרבעט.

וואָס דאַרף זיין דער ענטפּער, אויב דאָס איז די פּראָגע ?

1. לערנט מען מאַרגן אין שול ?
2. ביסט מיד ?
3. פאַר וואָס ביסטו אזוי פאַרשוויצט ?
4. איז דאָס דיין בוך ?
5. דער פּאַטער איז שוין געקומען אַהיים ?
6. וואו איז מאַטעלע ?
7. וואו האָסטו אוועקגעלייגט מיין היטל ?
8. ווי שפּעט איז איצט ?
9. פאַר וואָס ביסטו נעכטן ניט געווען אין שול ?

אויפּגאַבע.

פאַרענדיק די זאַצן. פאַרנעם ניט צו שטעלן אַ פּינטל (.), פּרעג-צייכן (?) אָדער אויסרוף-צייכן (!), ווען דו ענדיקסט דעם זאַץ.

1. איך בין נעכטן ניט _____	6. ליי מיר דיין _____
2. מיין פּאַטער קומט פּון _____	7. שאַ, זאַל _____
3. מיין מומער איז אַלע מאַל _____	8. פּון וואָס מאַכט מען _____
4. וואָס זאַל איך איצטער _____	9. איך האָב אַ _____
5. דער זיידע איז שוין _____	10. וואָס פאַר אַ מאַג _____

שפּיל אין ווערטער און זאַצן.

עס שפּילט אַ קלאַס. איין שילער זאָגט אַ זאַץ. דער צווייטער הייבט אָן אַ זאַץ מיטן וואָרט, מיט וועלכן דער ערשמער ענדיקט; דער דריטער הייבט אָן אַ זאַץ מיטן וואָרט, מיט וועלכן דער צווייטער ענדיקט, אא"וו.

איינער זאָגט, למשל: „איך לייען אַ בוך“, דאַרף דער צווייטער זאָגן: „אַ בוך האָב איך גענומען אין ביבליאָטעק“ אא"וו. ווער עס קען ניט צונויפּשטעלן קיין זאַץ, דער גייט אַרויס פּון שפּיל אָדער ניט אַ פּאַנד.

די מעשה מיטן מבור

נח בויט א תבה

א סך, א סך יארן נאך דעם ווי דער ערשטער מענטש, אדם, איז געשטארבן, זיינען די מענטשן געווארן זייער, זייער שלעכט. זיי האבן זיך געקריגט און געשלאגן. זיי האבן בארויבט און געהרגעט איינער דעם צווייטן.

האט גאט געזאגט:

— עם איז ניט גוט אזוי! איך האב דאך באשאפן א שיינע וועלט. איך האב אנגעזאגט דעם מענטשן, אז ער זאל זיין גוט און אז ער זאל אפהיטן די שיינע וועלט און זען, אז די וועלט זאל אלע מאל זיין שיין און גוט, און איצט איז די וועלט אזוי שלעכט? צו וואס טויג מיר אזא וועלט? איך דארף ניט אזא וועלט!

נאך איין גוטער מענטש איז יעמאלט געווען אויף דער וועלט. ער האט געהייסן נח. נח איז געווען א שטילער און אן ערלעכער.

האט גאט געזאגט צו נח:

— איך האב געזען אז די מענטשן אויף דער וועלט זיי-נען זייער, זייער שלעכט. וועל איך ברענגען א מבור אויף

דער וועלט און וועל אומברענגען אלע שלעכטע מענטשן.
אבער דו, נח, מאך דיר א תבה, א גרויסן קאסטן. וואס זאל
קענען שווימען אויפן וואסער, און גיי אריין אין אים, דו
און דיין הויזגעזינד.

אז נח האט געהערט, אז עס וועט זיין א מבוול וואס
וועט פארדעקן די גאנצע ערד, האט ער גענומען האקן
האלץ און זיך מאכן א תבה. ער האט גענומען גרויסע
שטארקע ביימער און האט זיי אונטערגעשניטן און האט
געבויט דעם גרויסן קאסטן. די תבה.

אז די מענטשן האבן געזען וואס נח טוט, האבן זיי אים
געפרעגט:

— וואס טוסטו, נח, צו וואס דארפסטו אזוי פיל האלץ?
האט נח זיי געענטפערט:

— איר זאלט וויסן אז גאט וועט ברענגען א מבוול
אויף דער ערד און דאס גרויסע וואסער וועט איך אלע
פארדעקען, ווייל איר זייט זייער, זייער שלעכטע.

— דערפאר, ליבע מענטשן, מאך איר א קאסטן צו
ראטעווען זיך און מיין הויזגעזינד.

אבער די מענטשן האבן געלאכט און געזאגט:

דו ווילסט אונדז איבערשרעקן, נח? מיר האבן ניט
קיין מורא פאר קיין מבוול, מיר האבן ניט קיין מורא פאר
גאט!

און די מענטשן זיינען ווייטער געווען שלעכט. זיי
האבן זיך ווייטער געקריגט און געשלאגן. זיי האבן ווייטער
גערויבט און געהרגעט איינער דעם צווייטן.
יעמאלט האט נח פארענדיקט בויען זיין תבה.

נח אין דער תבה

גאט האט געזאגט צו נח:

— נעם אריין אין דער תבה א פאר פון יעדן מין פון
אלע לעבעדיקע זאכן: א לייב און א לייביכע, א בער און

א בעדיקע, א וואלף און א וואלפֿיכע, אן אַקס און א קו —
אזוי פון אלע חיות, פון אלע בהמות און פייגל און פון די
אנדערע לעבעדיקע באשעפענישן.

און נח האָט אַרײַנגעבראַכט אין דער תּבֿה א פּאַר פֿון
יעדן מײַן פֿון אלע לעבעדיקע באשעפענישן. ער האָט אויך
אַרײַנגענומען א סך עסן, פּאַר זיך און זײַן ווײַב און פּאַר אלע
חיות און בהמות און פייגל און די אַנדערע לעבעדיקע זאַכן.
אַז די לעבעדיקע באשעפענישן זײַנען שוין געווען
אין תּבֿה, האָט זיך דער מבול אָנגעהויבן. דאָס גרויסע
וואַסער פֿון הימל האָט גענאַסן און גענאַסן און האָט צוגע-
דעקט אלע זאַכן אויף דער ערד. און די תּבֿה איז געשוואַר-
מען אויף די גרויסע וואַסערן פּערצײק טעג און פּערצײק
נעכט.

אַז דער מבול האָט אָנגעהויבן גיסן, איז אויף דער
גאַנצער וועלט געוואָרן פינצטער. אויך אין נח'ס תּבֿה איז
געוואָרן פינצטער.

האָט נח פֿון ערגעץ אַרויסגענומען א גרויסן דימענט.
דער דימענט איז געווען אזוי גרויס און ער האָט אזוי גע-
שיינט, אַז אין תּבֿה איז געוואָרן ליכטיק.
האָט נח אויפֿגעהאַנגען דעם דימענט אין מיטן סופּיט,
און ס'איז געוואָרן ליכטיק איבער דער גאַנצער תּבֿה.

נח גייט אַרויס פֿון דער תּבֿה

נאָך פּערצײק טעג און נעכט האָט דער מבול אויפֿ-
געהערט. האָט נח געוואַלט וויסן צי מ'זעט ערגעץ ערד,

האָט ער אַרויסגעשיקט פֿון דער תּבה אַ פּויגל, דעם שוואַרצן ראָב. איז דער ראָב געפֿלויגן, געפֿלויגן און האָט ניט גע- פֿונען קיין איין שטיקל ערד וואו זיין פֿוס אַוועקצושמעלן. אומעטום איז געווען וואַסער און וואַסער. איז דער ראָב צוריקגעקומען צו נחן.

האָט נח אַרויסגעשיקט פֿון דער תּבה די טויב. איז די טויב געפֿלויגן, געפֿלויגן, און האָט אויך ניט געפֿונען קיין שטיקל ערד וואו איר פֿוס אַוועקצושמעלן. אומעטום איז געווען וואַסער און וואַסער. איז אויך די טויב צוריקגעקומען צו נחן.

האָט נח געוואַרט עטלעכע טעג און האָט ווידער אַרויסגעשיקט די טויב. איז די טויב צוריקגעקומען און האָט געבראַכט אין מויל אַ בלעטעלע פֿון אַן איילבערט-בוים. האָט נח געוואַסט, אַז מ'זעט שוין ערד און ביימער.

איז נח אַרויס פֿון דער תּבה, ער און זיין ווייב און זיינע קינדער, און די חיות און די בהמות און די פּויגל. און די ערד האָט ווידער געגעבן איר פֿרוכט. און גאָט האָט גע- בענטשט נחן און זיינע קינדער און ער האָט געזאָגט:

— „ווערט מער און מער און פֿילט אַן די ערד. און איר זאָלט הערשן איבער אַלע חיות און בהמות און פּויגל אויף דער ערד, און איבער די פֿיש אין וואַסער, און איר זאָלט וויסן: מער וועט קיין מבוֹל אויף דער ערד ניט זיין.“

און גאָט האָט באַשאַפֿן אין הימל דעם רעגנבויגן און האָט געזאָגט צו נחן:

— יעדער מאָל ווען די מענטשן וועלן זען אין הימל דעם רעגנבויגן, זאָלן זיי וויסן, אַז איר געדענק מיין וואַרט — מער וועט קיין מבוֹל אויף דער ערד ניט זיין.

אָדס	נח	מורא	תּבה	בהמות	מבוֹל
------	----	------	------	-------	-------

ווינטער

שניי, שניי

שניי, שניי, וויסער שניי!
כ'האב אויף דיר א יאר געווארט.
קום זשע היינט און מיך דערפריי,
זיי נישט אזוי איינגעשפארט!

כ'האב א שליטן אנגעגרייט,
הענטשקעס ווארעמע א פאר,
פאל אויף גאסן, פאל אויף פלויט,
פאל אויף מיינע בלאנדע האר!

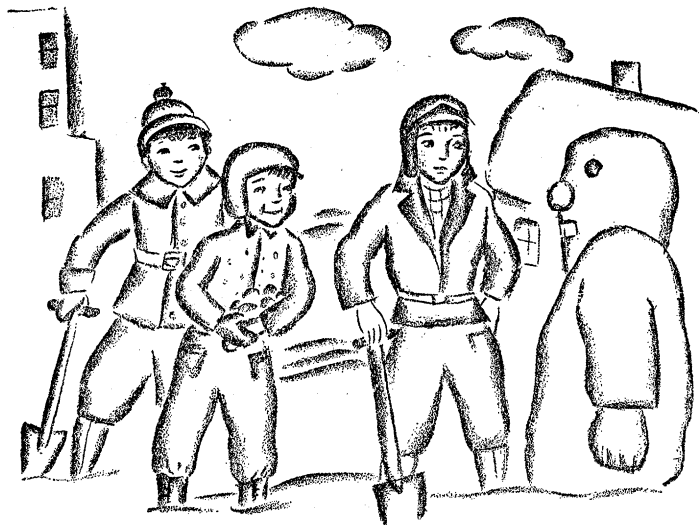
האט דער שניי זיך צוגעהערט,
איז געקומען היינט ביינאכט.
אין דער פרי איז ווייס די ערד,
ווייס דער בוים און ווייס דער דאך.

טראכט צו א מעשה צו דעם בילד.

איר קענט אנהייבן אזוי: מיר האבן לאנג געווארט אויפן שניי,
אבער קיין שניי איז ניט געווען.

דערצייל א מעשה: מיר מאַכן א שניי-מענמש.

ווער קען צוטראַכמען א מעשה צו דעם בילד?

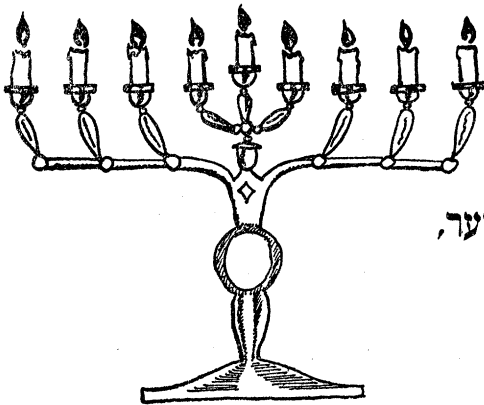
חֲנוּכָה

חֲנוּכָה - שְׁפִיר

— גוט יום-טוב איך, קינדער,
מיר קומען פארשטעלט:
א דריידל, א ליכטל
און חנוכה-געלט.

— איך בין א דריידל
כפארשפירל און געווין
מיט נון און מיט גימל,
מיט היי און מיט שין.

— איך בין א ליכטל
געצונדן, צעהעלט,
באלייכט איך די יידן
די פינצטערע וועלט!

— כ'בין חנוכה-געלט,
הייב אן קלייבן פון היינט,
פאר ניצלעכע זאכן,
מתנות פאר פריינד.

— גוט יום-טוב איך, קינדער,
מיר קומען פארשטעלט:
א דריידל, א ליכטל
און חנוכה-געלט.

צום זיידן אויף לאַטקעס

.א.

— היינט, זונגעלע, וועסטו גיין פרי שלאָפן, וואָרעם מאַרגן איז דאָס דריטע ליכטל, וועלן מיר גיין צום זיידן אויף לאַטקעס און מיר וועלן דאַרטן פאַרברענגען ביז שפעט אין דער נאַכט.

אָזוי האָט געזאָגט די מאַמע צום יינגעלע מיטן רינגעלע. און דאָס יינגעלע מיטן רינגעלע האָט שוין גע-וואוסט, וואָס איז דאָס פאַר אַ דריט ליכטל. ער האָט גע-וואוסט, אַז עס איז חנוכה, צינדט מען חנוכה-ליכטלעך, יעדער טאַג צינדט מען אַן מיט אַ ליכטל מער, אָזוי גאַנצע אַכט טעג, ביז עס ענדיקט זיך חנוכה און עס ווערט שוין אויס יום-טוב.

צום דריטן ליכטל, ווייס דאָס יינגעלע מיטן רינגעלע, גייט מען צום זיידן אויף לאַטקעס. אַלע יאָר אָזוי, זינט ער גע-דענקט. דער זיידע גיט אים אַ דריידל, אויסגעגאַסן פון בליי, און ער דרייט דאָס דריידל, און ס'איז אָזוי פריילעך! און די באַבע דערלאַנגט די הייסע לאַטקעס צום מיט און דער זיידע דערציילט מעשיות פון חנוכה, אַזעלכע שיינע מעשיות.

ג.

האַט דאָס יינגעלע מיטן רינגעלע געזאָגט „אַ גוטע
נאַכט“ דעם טאַטן און דער מאַמען און איז אַוועק שלאָפן.

שלאָפט ער אַזוי און שלאָפט, דערמאַנט ער זיך, אַז
ער דאַרף דאָך גיין אויף יענער זייט טייך צום מלך אין פּאַ-
לאַץ, און זען דאַרטן דעם בן-מלך מיט דער בת-מלכה.
גייט ער אַזוי און גייט, ערשט עס קומט אים אַן אַנטקעגן
דער זידע. פּרעגט אים דער זידע:

— וואוהין גייסטו ?

ענטפערט יינגעלע-דינגעלע :

— איך גיי צום מלך אין פּאַלאַץ.

פּרעגט דער זידע :

— און צו מיר אויף לאַטקעס גייסטו גאַרניש ? עס איז

דאָך שוין חנוכה, דאָס דריטע ליכטל !

ענטפערט יינגעלע-דינגעלע :

— ניין, זידינקע, איך מוז פריער גיין צום מלך, ווייל
איך גיי שוין און גיי אַזוי לאַנג צו אים און קאָן אַלץ ניש
קומען. דאַרטן, זאָגט מען, איז אַזוי שיין און אַזוי פּריילעך
ביים מלך.

אַז דאָס יינגעלע מיטן רינגעלע וויל אַוועקגיין, האַלט
אים אָפּ דער זידע און מאַכט צו אים :

— וואַרט נאָר, איך וועל דיר פריער דערציילן אַ
מעשה מיט אַ מלך, וועסטו זען, אַז מיט אַ מלך איז גאַרניש
פּריילעך.

און דער זידע האַט גענומען דערציילן די מעשה.

ג.

— אַמאָל איז געווען אַ מלך, איז ער געווען אַ שלעכט-
טער, אַ רשע מרושע. האַט ער אַלע יידן געהרגעט און

געשלאגן און מער האָט מען שוין נישט געקענט פארטראַגן.
ער האָט געכאַפט, למשל, אַ קליין יינגעלע און האָט אים
אויסגעשניטן דאָס צינגעלע, ווייל ער האָט נישט געוואָלט
בוקן זיך צו זיין רינגעלע. עס איז נישט געווען אזא רינג-
געלע ווי דיינס, אַ שיינס און אַ פיינס. עס איז געווען אַ רינג-
געלע וואָס טוט שלעכטס. און אזוי האָט ער מיט אלע-
מען געטאָן, געהרגעט און געשלאָגן און מער האָט מען אים
שוין נישט געקענט פארטראַגן.

איז אויפגעשטאַנען איינער, אַ הויכער און אַ שיינער,
און האָט געזאָגט צו אלעמען: „לאַמיר גיין שלאָגן דעם
מלך, און ער וועט שוין אונדז מער נישט שלאָגן!“ האָבן אלע
געזאָגט: „לאַמיר גיין, לאַמיר גיין!“ און זיי זיינען אַוועק
שלאָגן דעם מלך. אַבער דער מלך האָט געהאַט אַ סך
סאַלדאַטן. איז געוואָרן אַ גרויסע מלחמה צווישן דעם
מלכם סאַלדאַטן און די יידן, און מע האָט זיך אזוי לאַנג
געשלאָגן, ביז די יידן האָבן געוואונען און דער מלך איז
אַנטרוגען. האָבן די יידן זיך געפרייט, וואָס זיי זיינען
פֿטור געוואָרן פֿון אזא רשע און זיי האָבן געמאַכט אַ יום-
טוב הנוכה און אַנגעצונדן ליכטלעך און עס איז געווען
פריילעך אַן דעם מלך.

אַט אזוי האָט דער זידע דערציילט, און דאָס יינגעלע
מיטן רינגעלע איז געשטאַנען און האָט געהערט. און אַז
דער זידע האָט געענדיקט דערציילן, האָט ער געזאָגט צום
יינגעלע מיטן רינגעלע:

— זעסט, וואָס עס איז אַמאָל געווען פֿאַר אַ מעשה
מיט אַ מלך? און איך האָב מורא, אַז דיין מלך איז אויך
נישט בעסער. גיי נישט צו אים, קום בעסער צו מיר אויף
לאַטקעס, און איך וועל דיר געבן אַ דריידל אויך.

האָט געזאָגט דאָס יינגעלע מיטן רינגעלע:

— רעכט, זידע, איך וועל גיין מיט דיר.

ד.

האָבן זיי גענומען גיין. האָט אָבער אין מיטן דערניצען
גענומען שנייען, און עס האָט געשנייט אזוי שטאַרק, אז מע
האָט ניט געקענט זען ווי צו גיין. רופט זיך אָן יינגעלע-
רינגעלע:

— זיידע, אַ שניי גייט.

מאַכט דער זיידע:

— אַ דאָג, זאָל ער אויך גיין. דער וועג איז גענוג
ברייט און גרויס, אי פאַר מיר, אי פאַר דיר, אי פאַרן שניי.
לאַמיר גיין זאָלבעדריט. און חנוכה איז גוט, אז עס גייט
אַ שניי, ס'איז פריילעכער.

זיינען זיי געגאַנגען ווייטער, גייען זיי און גייען און
דעם וועג זעען זיי ניט. און דער שניי ווערט אַלץ טיפער
און טיפער, און עס ווערט שווער צו גיין. מאַכט דער זיידע
צום יינגעלע:

— שאַ, דו האָסט דאָך אַ רינגעלע, וואָס טוט פאַר דיר
אַלץ אין דער וועלט. בעט ביי אים אַ שליטן.

זאָגט דאָס יינגעלע:

— יא, יא, זיידע! איך וועל דאָס טאַקע טאָן.

און דאָס יינגעלע האָט גלייך אַ זאָג געטאָן צום
רינגעלע:

פון דער מיטן, פון דער מיטן

זאָל מיר אַרויס אַ שליטן!

און ווי דאָס יינגעלע האָט דאָס אַרויסגערעדט, אזוי איז
געוואָרן גלייך אַ שליטן, געשפּאַנט אין דריי טייערע פּערד,
פלינקע ווי די הירשן און שטאַרקע ווי די לייבן.

יינגעלע-רינגעלע האָט זיך אַריינגעזעצט אין שליטן
און דער זיידע אויך, און דער שליטן איז געפּלויגן פּייל פון

בויגן דורך שטורעם און שניי, ביז ער האָט זיי געבראַכט
צום זיידנס הויז.

דער זיידע מיטן אייניקל זיינען אַהין אַריין און זיי האָבן
דאַרטן געהוילעט ביזן גרויען טאַג אַריין.

דאָס יונגעלע מיטן דינגעלע האָט זיך אויפגעכאַפט פון
שלאָת.

ווי זאָגט מען אַנדערש ?

מאַכט צו אים — זאָגט צו אים.

רשע — אַ שלעכטער.

רשע מרושע — זייער אַ שלעכטער מענטש.

איז אַנטרוגען — איז אַנמלאַפן, איז פאַרשוואַנדן.

רעכט, זיידע — גוט, זיידע.

פלינג — גיך.

געהוילעט — זיך פריילעך געמאַכט.

וואָס באַמיינט ?

ניט געקענט פאַרטראַגן —

דער שליטן איז געפלויען פיל פון בויגן —

ביזן גרויען טאַג —

ווייבטו וואָס די ווערטער באַמיינט ? קענטסטו זיי לייענען ?

רשע
רשע מרושע
פמור ווערן
מלחמה
אַ דאנה
למשל

יום-טוב
חנוכה
מלך
בן-מלך
בת-מלכה

איך בין און איך האב

געדענק!

מע זאגט:

איך בין געשלאפן
איך בין אויפגעשטאנען
איך בין גענאנגען
איך בין געלאפן
איך בין געשריבן
איך בין געלייענט
איך בין געפאלן

לערן דאס אויס אויף אויסנווייניק.

געוויינטלעך זאגט מען איך האב

איך האב גענומען
איך האב געגעבן
איך האב געבראכט
איך האב געשריבן
איך האב געלייענט
איך האב געפאלן

געווען געווארן געפארן געקומען געבליבן געזעסן	געדענק אָבער: איך בין
---	--------------------------

ווער קען דערציילן?

שרייב אליין און א מעשהלע!

אויפן גליטש. פלעכט אריין די ווערטער:

גליטשערס
גליטשן זיך
געפאלן
נאז
צעשלאגן
וויינט

איין מאל
אין אונט
מען לאכט
ווארפן שנייקוילן
א פראסט
א ווינטל

א מעשה מיט א חנופה-דריידל

א.

יאסעלע האט געהאט זייער א שיינעם זיידן, מיט א לאנגער ווייסער באַרד. און דער זיידע האט זייער ליב געהאט יאסעלען, און יאסעלע האט זייער ליב געהאט דעם זיידן.

אויף חנופה האט דער זיידע געבראכט יאסעלען א דריידל. — נא, — האט דער זיידע צו אים געזאגט, — ביסט א גומער יינגל, נא דיר א חנופה-דריידל.

האט יאסעלע ניט געוואוסט, ווי צו דרייען דאס חנופה-דריידל. זאגט צו אים דער זיידע:
— גיב אהער, יאסעלע, דאס חנופה-דריידל און איך וועל דיר ווייזן ווי צו דרייען.

האט דער זיידע א דריי געטאן, און דאס חנופה-דריידל איז ביי אים אַוועק אַזוי ווי א מזמור:

דריידעלע, דריידעלע, דריי זיך!

יאסעלע, יאסעלע, פריי זיך!

דער טאטע וועט געבן חנופה-געלט.

די מאמע וועט באקן לאַטקעס א וועלט!

און דאס דריידל דרייט זיך און דרייט זיך, דרייט זיך אַהין און דרייט זיך אַהער, און יאסעלע פרייט זיך און שרייט: „טאטע, קום אַהער! זע, ווי דאס חנופה-דריידל דרייט זיך!“ און דער זיידע פרייט זיך אויך, און ער גלעט זיין לאנגע ווייסע באַרד און מאַכט צו יאסעלען:
— אַהא, דו זעסט! חנופה איז גוט! מיר וועלן באַלד עסן לאַטקעס אויך; זאל זיך נאָר דאָס דריידל אַפּדרייען.

און דאָס דריידל דרייט זיך און דרייט זיך, און יאסעלע פּרעגט:
— זיידע, ווען וועט דאָס דריידל אויפהערן צו דרייען זיך?
און דער זיידע ענטפּערט:

— ווען עס וועט זיך איינמאַטערן, וועט עס א פּאַל טאַן און מער ניט דרייען זיך.

ב.

און דער זיידע האט טאקע געטראָפּן: ווען דאָס דריידל האט זיך איינגעמאַטערט, האט דאָס מיט א מאַל א פּאַל געטאַן און זיך מער ניט געדרייט.

האַט יאָסעלע אַ כאַפּ געמאַן דאָס דריידל און דאָס אַ דריי געגעבן.
האַט זיך דאָס דריידל ווידער גענומען דרייען.
האַט זיך דאָס דריידל געדרייט און געדרייט, ביז עס איז אַראָפּ-
געשפרונגען פון מיש אויף דר'ערד און האַט זיך ווידער געדרייט, גאַר-
ניט אויפגעהערט צו דרייען זיך, אַלץ ווייטער און ווייטער; און יאָסעלע
איז אים אַלץ נאַכגעגאַנגען, פון צימער צו צימער, ביז דאָס דריידל איז
צוגעקומען צו דער טיר.

ביי דער טיר האַט זיך דאָס דריידל ווייטער געדרייט. האַט
יאָסעלע געמיינט, אַז דאָס דריידל וויל אַרויסגיין און בעט זיך דאָס,
אַז מען זאל אים עפענען די טיר. האַט יאָסעלע אים געעפנט די טיר.
ווי ער האַט געעפנט די טיר, איז דאָס דריידל גלייך אַרויסגעלאָפן, און
יאָסעלע נאָך אים. און קיינער אין שטוב האַט דאָס ניט געזען.
איז יאָסעלע געלאָפן נאָכן דריידל פון איין גאַס אין דער צווייטער,
און יאָסעלע האַט געמיינט, אַז דאָס דריידל וועט זיך גאַר קיין מאָל ניט
אַפשמעלן.

ענדלעך האַט זיך דאָס דריידל אַפגעשמעלט אין אַן אַרעמער גאַס,
לעבן אַן אַרעם הויז. דאָס דריידל האַט זיך דריי מאָל אַ דריי געמאַן
און דריי מאָל אַ קלאַפּ געמאַן אין טיר. האַט יאָסעלע פאַרשטאַנען,
אַז דאָס דריידל וויל אַריינגיין אין הויז, און יאָסעלע האַט אויך גע-
וואַלט אַריין אין הויז, זען, וואָס דאָס דריידל וועט דאַרמטן מאָן.

ג.

דאָס דריידל האַט זיך געדרייט און געדרייט, גיט זיך אַ דריי און
אַ קלאַפּ אין טיר, אָבער קיינער עפנט ניט. האַט יאָסעלע אַנגעקלאַפּט
אין טיר און אויסגעשריען:

— ווער איז דאָ אין הויז.

זאל מיר גלייך אַרויס!

איז אַרויס אַ יינגעלע אַזוי ווי יאָסעלע, נאָר אַן אַרעמער, אין
צערקיסענע זאַכן, אַ פאַרפאַרענער און אַ הונגעריקער. אַז דאָס אַרעמע
יינגעלע האַט דערזען דאָס הנוכה-דריידל, האַט ער דאָס אַ כאַפּ
געמאַן. האַט יאָסעלע גענומען וויינען און בעטן ביים יינגעלע:

— גיב מיר אַפּ מיין הנוכה-דריידל. דאָס האַט מיר מיין זיידע
געבראַכט.

זאָגט דאָס יינגעלע:

— אבער איך וויל אויך האָבן אַ חנוּפה-דריידל.
 ענטפערט יאָסעלע:
 — בעט דיין זיידן, וועט ער דיר אויך ברענגען אַ חנוּפה-דריידל.
 זאָגט דאָס יינגעלע:
 — איך האָב נישט קיין זיידן. מיין זיידע איז געשמאָרבן.
 רופט זיך אָן יאָסעלע:
 — בעט דיין מאַמע, וועט ער דיר ברענגען אַ חנוּפה-דריידל.
 ענטפערט דאָס יינגעלע:
 — מיין מאַמע איז נישט. מיין מאַמע איז אויך געשמאָרבן.
 פרעגט יאָסעלע:
 — און קיין מאַמע האָסטו אויך נישט?
 ענטפערט דאָס יינגעלע:
 — אַ מאַמע האָב איך יא, אבער מיין מאַמע איז אַוועק אַרבעטן,
 פאַרדינען געלט.
 פרעגט יאָסעלע ווייטער ביים יינגעלע:
 — און קיין לאַמקעס וועסטו גאַרנישט עסן? היינט איז דאָך חנוּפה.
 זאָגט דאָס יינגעלע:
 — איך ווײס, אַז היינט איז חנוּפה און אַלע עסן לאַמקעס. אבער
 די מאַמע האָט קיין געלט נישט אויף צו מאַכן לאַמקעס. די מאַמע איז
 מיד פון דער אַרבעט. זי האָט קיין פּוּח נישט צו באַקן לאַמקעס.
 האָט יאָסעלע געפרעגט:
 — וועסטו גאַרנישט עסן קיין לאַמקעס?

ד.

און יאָסעלע האָט זיך צעוויינט, וואָס דאָס אַרעמע יינגעלע וועט
 נישט עסן קיין לאַמקעס. רופט זיך אָן יאָסעלע צום יינגעלע:
 — ווייסטו גאַר וואָס, יינגעלע? קום צו מיר אַהיים, וועט דיר
 מיין מאַמע געבן לאַמקעס.
 פרעגט דאָס יינגעלע:
 — און דאָס חנוּפה-דריידל?
 ענטפערט יאָסעלע:
 — קענסטו דאָס האַלטן. מיין זיידע וועט מיר געבן אַן אַנדער
 דריידל.
 האָט דאָס יינגעלע זיך זייער געפרייט, וואָס יאָסעלע האָט אים

אָוועקגעשענקט דאָס דריידל. און דאָס יינגעלע איז אָוועק מיט יאָ-
סעלען עסן לאַטקעס ביי יאָסעלען אין דער היים.

אויפן וועג פּרעגט יאָסעלע ביים יינגעלע:

— ווי רופט מען דײך, יינגעלע?

זאָגט דאָס יינגעלע:

— טעוועלע רופט מען מיך, און ווי רופט מען דײך?

ענטפערט יאָסעלע:

— ווייסטו גאַרניט, אַז מע רופט מיך יאָסעלע?

זיי זיינען ביידע געקומען צו יאָסעלען אַהיים. און אין דער היים

האַט מען זיך געוואונדערט, וואו איז יאָסעלע אַהינגעקומען. אַז זיי

האַבן אים דערזען מיטן יינגעלע, האָבן זיי אים געפּרעגט, וואו איז

ער געווען און וואָס איז דאָס פאַר אַ יינגעלע. האָט זיי יאָסעלע אַלצ-

דינג דערציילט, ווי דאָס חנוּפּה-דריידל האָט אים אָוועקגעפירט צום

יינגעלע אַהיים, אַז דאָס יינגעלע האָט ניט קיין זיידן און קיין טאַטן,

קינעם ניט, נאָר אַ מאַמע, אַבער די מאַמע קען ניט באַקן קיין לאַט-

קעס, ווייל זי אַרבעט און זי האָט קיין געלט ניט.

— איך האָב אים געבראַכט אַהער, מאַמע, זאָלסט אים געבן

לאַטקעס — האָט יאָסעלע געזאָגט — און דו, זיידע, גיב מיר אַן אַנדער

דריידל, ווייל מיינס האָב איך טעוועלען אָוועקגעגעבן. זעסט, אַט האַלט

ער דאָס.

האַט דער זיידע אַ קניפּ געטאָן יאָסעלען אין בעקעלע און געזאָגט

אים:

— ביסט אַ גוט יינגעלע, יאָסעלע, איך וועל דיר געבן אַן אַנדער

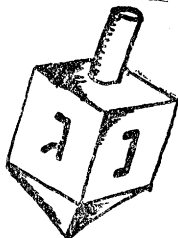
דריידל.

און טעוועלע האָט געגעסן לאַטקעס צוזאַמען מיט יאָסעלען, און

יאָסעלע האָט אים דערנאָך אָפּגעפירט אַהיים, און פון יעמאַלט אַן האָבן

זיי זיך ביידע געשפּילט אין אַיינעם, און וואָס יאָסעלע האָט געהאַט,

האַט ער טעוועלען געגעבן.

חנוכה-ליכט אין מיידאנעק

א

דאס איז געווען אנהייב ווינטער פון יאר 1942, אין פוילן. די דייטשן האבן פארטריבן א סך יידן אין לאגער מיידאנעק אויף שווערער ארבעט. מיידאנעק איז געווען א טויטן-לאגער, וואו א האלב מיליאן יידן האבן פארלארן זייער לעבן.

אין מאַרץ, אין א ווינטערנאכט, זיינען יידן געזעסן אין א גרויסן שטאל און גערעדט צווישן זיך:

— „עס קומט חנוכה...“

— „מען דארף קריגן חנוכה-ליכטלעך...“

— „וועלן מיר זיי אנצינדן אין דער שטיל...“

דאס האט געהערט מאַטל. ער איז אין לאגער געווען איינער אליין. אן טאטע און מאמע, ער האט געארבעט צו זאמען מיט די גרויסע יידן ביי דער שווערער ארבעט. ער איז געווען א קלונער און דרייסטער יינגל. ער האט געהאט א שווארצן קאפ מיט גרויסע שווארצע אויגן. ער האט גערעדט ווי די יידן רעדן שטילערהייט, וועגן חנוכה-ליכטלעך, איז דאס אים זייער געפעלן געווארן. ער האט אויך געוואלט, אז מען זאל חנוכה אנצינדן חנוכה-ליכטלעך.

— „אז זיי וועלן כאפן, וועלן זיי שלאגן, הרגענען...“ —

האט אין ייד געזאגט.

— „זיי וועלן אונדז שיסן,“ האט געזאגט אן אנדער ייד.

דאס האט אבער ניט אפגעשמעלט די יידן. זיי זיינען געווען גרייט אויף אלץ, אבי אנצוצינדן חנוכה-ליכטלעך. זאלן די דייטשן טאן וואס זיי ווילן! ...

— „מירן דאס מאכן אין דער שטיל, די דייטשן וועלן

ניט וויסן...“ — האט איינער פון די יידן געזאגט.

— „חנוכה-ליכט איז א גרויסע מצווה,“ — האט איינער

אויסגערופן.

— „אין חנוכה איז אמאל געשען א גרויסער נס, אפשר וועט היינטיקן חנוכה געשען מיט אונדז א נס אין מיידל-נעק,“ — האט געזאגט אן אנדער ייד.

מען האט זיך גענומען שאפן חנוכה-ליכטלעך. דאס איז געווען ניט אזוי גרינג. מען האט געדארפט צוליב דעם איינשמעלן דאס לעבן. מען האט דאס געטאן און מען האט באקומען חנוכה-ליכטלעך.

1. לאגער — .camp 2. שווערע ארבעט — .hard work
3. שטאל — .stable 4. אַנצײַנדן — .kindle 5. דרייַסטער — .brave
6. דאָס איז אים געפֿעלן געוואָרן — .he liked the idea
7. הרגענען (האַרגענען) — .murder 8. ניט אָפּגעשטעלט — .did not stop
9. גרייט געווען — .were ready 10. אָבי — אָבער — .however, but
11. מצווה (מיצווה) — .good deed 12. נס (נעס) — .miracle
13. איינשמעלן דאָס לעבן — .to risk their life 14. ווינקל — .corner

ב

עס איז געקומען דער ערשטער חנוכה-אָונט. עט-לעכע יידן זיינען זיך צונויפגעקומען אין א ווינקל פון שטאל און אָנגעצונדן דאָס ערשטע ליכטל און געמאַכט אין דער שטיל א ברכה:

— „געלויבט ביסטו גאָט, אונדזער גאָט... וואָס דו האָסט אונדז געהיליקט... און באַפוילן אָנצוצינדן ליכט פון חנוכה...“

מאָטל איז דערביי געווען. דאָס איז אים זייער געפֿעלן געוואָרן. די גאַנצע צייט, וואָס דאָס ליכטל האָט געברענט, איז ער געלאָפֿן כּסדר פון שטאל אַרויס אין דרויסן צו זען אויב עס גייט ניט א דייטשישער וועכטער. ניטאָ קיין דייטש. דאָס חנוכה-ליכטל ברענט אין א ווינקל פון שטאל און לייכט מיט אַזא וואונדערלעכן ליכט. יידן שטייען אַרום דעם ליכטל און שעפטשען שטיל-שטיל א חנוכה-תּפּילה. מאָטל איז אויפגערודערט. עס געפֿעלט אים זייער. עס ציטערן אים אַלע ביינער.

דאס ערשטע ליכטל איז אפגעגאנגען בשלום. דעם צווייטן חנוכה-אונט האט מען אנגעצונדן דאס צווייטע חנוכה-ליכטל. אין ווינקל פון גרויסן טונקעלן שטאל איז געווען יום-טוב. עס איז געווען חנוכה אין מיידאגעק. די דייטשן האבן ניט געווען אויך דאס צווייטע חנוכה-ליכטל. מאטל האט זיך געפרייט מיטן חנוכה-ליכט, האט זיך גע-פרייט מיט דעם יום-טוב. יידן צינדן חנוכה-ליכט די נאציס אויף צו להכעיס! ...

מיטן דריטן ליכטל איז געקומען אן אומגליק.

די יידן האבן ניט געהאט גענוג ליכטלעך צום אנצינדן אזוי ווי מען פירט זיך ביי יידן — יעדן חנוכה-אונט מיט א ליכטל מער, דעם צווייטן חנוכה-אונט — צוויי ליכטל-לעך, דעם דריטן — דריי, נאך זיי האבן אנגעצונדן יעדן אונט איין ליכטל.

15. געמאכט א ברכה (בראכע) — said benediction. 16. געלויבט ביסטו — blessed art thou. 17. אונדז געהייליקט — sanctified us. 18. באפוילן — commanded. 19. אין דרויסן — outside. 20. וועכטער — guard. 21. לייכט — shines. 22. וואנדערלעך — wonderful. 23. שעפטשען — whisper. 24. תפילה (טפילע) — prayer. 25. ציטערן — tremble. 26. ביינער — limbs. 27. בשלום (בעשאלעם) — in peace. 28. טונקעלן — dark. 29. אויף צו להכעיס (צעלאכעם) — to spite. 30. אומגליק — misfortune.

ג

ווען דאס דריטע ליכטל האט געהאלטן אין מיטן ברע-נען און מאטל איז געווען שטארק פארנומען מיט איינקוקן זיך אויפן ברענענדיקן ליכטל, איז אריינגעקומען אין גרויסן שטאל א נאצי. ער האט זיי געכאפט, די יידן, ער האט זיי געפאקט ביי די חנוכה-ליכטלעך. ער וועט זיך איצט מיט זיי אפרעכענען. זיי וועלן טייער באצאלן פאר אנצינדן חנוכה-ליכטלעך אין מיידאגעק.

— „זאל ארויסקומען דער ייד וואס האט אנגעזונדן
דאס ליכטל!...“ — האט דער דייטש געשריען.

קיין ייד האט זיך ניט גערירט. יעדער איינער האט
געוואוסט, אז ארויסטרעטן און זאגן, „איך האב דאס געטאן“,
וואלט געמיינט — דער טויט.

שרייט דער דייטש:

— „אויב קיינער וועט זיך ניט מודה זיין אליין, וועל
איך איך אלעמען דערשיסן.“

קיין ייד האט זיך ניט גערירט, ווייל יעדער איינער האט
געוואוסט, אז זיך מודה זיין מיינט — דער טויט.

שרייט ווידער דער דייטש:

— „איך האט דריי מינוט צייט!...“

דעמאלט איז ארויסגעטראטן מאטעלע מיט זיין גרויסן
שווארצן קאפ, גרויסן שמערן און גרויסע שווארצע אויגן:
— „דאס האב איך געטאן...“ — האט ער געזאגט.

אלע יידן האבן זיך ארומגעקוקט — אזא גבורה פון
א קליינעם יינגל. מאטל איז א יידישער גיבור. דער דייטש
וועט אים באלד דערשיסן.

אבער מאטל האט ניט געענדיקט און ווייטער געזאגט:
— „ווייל היינט איז דער יארצייט נאך מיין מאמען צינד
איך א ליכטל.“

דער דייטש האט געוואוסט, אז ביי א יארצייט צינדן
יידן א ליכטל. די יידן האבן זיך איינגעקוקט אויף דעם קליין-
נעם מאטל, וואס שטייט אזוי קעגן דעם דייטש, קוקט אים
גלייך אין פנים אריין, קוקט דרייסט און זאגט:

— „מיין מאמע איז טויט שוין א יאר.“

זיינען געשטאנען די יידן, געקוקט אויף מאטלען און
געטראכט אין דער שטיל: „ער איז א חכם, א גיבור און
א חכם.“

דער דייטש האט געהייסן מען זאל געבן מאטלען

צוואנציק שמיץ, אָבער ער האָט ניט געהייסן. מען זאָל אים
שיסן. מאַטל איז געבליבן לעבן.

**

נאָך דער מלחמה בין איך געווען אין אַ יידישער שול
אין פּוילן. דער לערער האָט מיר אָנגעוויזן אויף אַ יינגל,
וואָס איז געזעסן צווישן די קינדער. ער האָט צו מיר גע-
זאָגט:

— „דאָס איז מאַטל פון מיידאָנעק...“

— „מאַטל מיטן חנוכה-ליכטל...“

ער איז לעבן געבליבן, ער האָט געהערט וואָס דער
לערער האָט מיר געזאָגט און — געשמייכלט.

31. פאַרנומען — busy. 32. געפאַקט — געכאַפט. 33. זיך אַפּרע-
כענען — to get even with. 34. טייער באַצאָלן — pay dearly.
35. אַרויסקומען — to step forward. 36. גערירט — moved.
37. מודה (מוידע זיין) — to confess. 38. אַרויסגעטראַגן —
moved forward. 39. גבורה (גוואַרע) — העלדישקייט, heroism.
40. גיבור — hero. 41. יאָרצייט — anniversary of a person's death.
42. גלייך — straight. 43. חכם (כאַכעס) — קלוגער. 44. שמיץ —
lashes. 45. מלחמה (מילכאַמע) — war. 46. געשמייכלט — smiled.

פ ר א ג ע ס :

1. וואו קומט די מעשה פאַר? אין וועלכער צייט? 2. לייען די שטעל פון דער מעשה וואָס ווייזט אַז אָנצינדן חנוכה-ליכטלעך איז געווען זייער אַ געפערלעכע זאַך? 3. פאַר וואָס מיינט איר, האָבן די יידן אין לאַגער אַזוי שטאַרק געוואַלט אָנצינדן חנוכה-ליכטלעך? 4. ווער איז געווען מאַטל? וואָס ווייסן מיר וועגן אים? פאַר וואָס, מיינט איר, האָט ער זיך אַזוי שטאַרק געפרייט מיט די חנוכה-ליכטלעך? 5. וואָס איז געשען ווען דאָס דריטע ליכטל האָט געהאַלטן אין מיטן ברענען? 6. פאַר וואָס האָט זיך קיינער ניט גערירט פון אַרט ווען דער דייטש האָט געשריען: זאָל אַרויסקומען דער ייד וואָס האָט אָנגעצונדן דאָס ליכטל? 7. ווי אַזוי האָט מאַטל געראַטעוועט די יידן פון לאַגער? 8. פאַר וואָס האָבן די יידן געזאָגט אַז ער איז אַ יידישער גיבור? 9. אין וואָס איז באַשטאַנען זיין העלדישקייט און קלוגשאַפט?

לאמיר עם נאך א מאל לערנען

מערצאל איז ווי איינצאל אין די ווערטער:
 עפל, בריוו, שוועסטער, פינגער, פענצמער, פריינד, לעפל.

מערצאל מיט זי, ים אָדער

מערצאל איז ווי איינצאל

קעלם —	לאַמפּ —
היץ —	וועג —
פענצמער —	באָק —
לעבן —	פינגער —
וואַלקן —	בריוו —
מראָפּן —	צימער —
שאַטן —	שוועסטער —

מערצאל מיט זי, יען, ים אָדער

מערצאל איז ווי איינצאל

באָן —	מיש —
בלום —	פריינד —
שול —	שניי —
פענצמער —	אָונט —
צייטונג —	האַר —
אַרבעטער —	העפּט —
שוסטער —	לעפל —
בעקער —	גאַס —
זינגער —	לאַמפּ —
שניידער —	

שרייבט צו לויפן מוסטער

ז

אויג —	אויגן —
יאָר —	בער —
פליג —	מיש —
שול —	מענטש —
	שטול —

ען

בלום —	בלומען —
באָן —	בין —
	מאַשין —

מערצאל מיט זי אָדער ען

אָונט —	ווינט —
טויער —	שניי —
העפּט —	צייטונג —
גליק —	פאַפּיר —
טייך —	גאַס —

מערצאל ענדונג מיט פ

מאַמע —	מאַמעס —
מאַמע —	געשיכטע —
זיידע —	פּראַנע —
באַבע —	בלייפּעדיג —
	אויפּגאַבע —

בריוו

דעם טאטנס בריוועלע.

א.

בריינדעלע איז געוואָרן אַ
בריווטרענער. זי האָט אָנגעטאָן
דעם ברודערס היטל, גענומען
אויפן אַקסל זיין שולטעקע און
ארויס פאַרנט, פאַר דער טיר און
אָנגעקלאַפט.

— ווער איז? — האָט די
מאַמע געפרענט.

— ס'איז איך, דער בריוו-
טרענער.

— וואָס ווילט איר?

— כ'האַב איך געבראַכט
אַ בריוועלע פון אייער מיי-
דעלע בריינדעלע.

די מאַמע עפנט די טיר און בריינדעלע דערלאַנגט איר
אַ שטיקל פאַפיר.

— דאָס איז דאָס בריוועלע?

— יאַ.

— עס איז דאָך גאַרנישט אָנגעשריבן?

— נייט, איר קענט נישט לייענען. ניט מיר דאָס בריי-
וועלע, וועל איך איך זאָגן, וואָס דאָרט שטייט.

— נוט — זאָגט די מאַמע, — לאַמיר טאַקע הערן,
וואָס מיין מיידעלע שרייבט מיר.

בריינדעלע געמט אין האַנט דאָס פאַפירל און זאָגט:

— הערט, ליבע פרוי, אייער מיידעלע שרייבט איך

אַזוי: ליבע מאַמע, איך האָב דיר זייער ליב... און — שוין.

דאָס איז דער גאַנצער בריוו?

— יא.
 די מאמע נעמט דאָס פּאַפּירעלע און טראַגט עס צו דעם
 טאַטן.
 — זע נאָר — זאָגט זי — איך האָב באַקומען אַ בריי-
 וועלע פון בריינדעלען.
 — וואָס שרייבט זי?
 — זי שרייבט, אַז זי האָט מיך זייער ליב.
 — אַזוי, — זאָגט דער טאַטע — איך בין שוין ברוגז
 מיט איר.
 — פאַר וואָס?
 — דיר שרייבט זי בריוועלעך און מיר נישט.

ב.

בריינדעלע הערט וואָס דער טאַטע זאָגט און לויפט וויי-
 דער אַרויס פאַר דער טיר און קלאַפּט אָן.
 — ווער איז? — פרעגט דער טאַטע.
 — דער בריווטרעגער, געבראַכט אַ בריוועלע פאַר
 בריינדעלעס טאַטן.
 דער טאַטע הייבט זיך אויף, גייט צו דער טיר און
 בריינדעלע דערלאַנגט אים אַ שטיקל פּאַפּיר, וואָס דער
 טאַטע דרייט פון אַלע זייטן.
 — דאָס איז דאָס בריוועלע?
 — יא.
 — עס איז דאָך אַ ליידיק שטיקל פּאַפּיר!
 — וואָס רעדט איר, ליבער הער? — זאָגט בריינ-
 דעלע — איר קענט נישט לייענען. גיט מיר דאָס בריוועלע
 וועל איך אייך זאָגן וואָס דאָרט שטייט.
 — נוט, לאַמיר הערן.
 בריינדעלע נעמט דאָס בריוועלע און הייבט אָן
 לייענען:

— ליבער טאטע, כ'האב דיד זייער ליב...

— נו? ...

— און — שוין.

— דאס איז דער נאנצער בריוו?

— יא.

דער טאטע נעמט דאס פאפיר און ווייזט עס דער מאמען.

— האלט זיך ניט גרויס, — זאגט ער — איך האב שוין אויך א בריוועלע.

ג.

אין א פאר מינוט ארום טוט בריינדעלע אויס דאס הימל, נעמט אראפ די טעקע פן אקסל און גייט צו צו דער מאמען מיט א טענה:

— מאמע, — זאגט זי — האסט באקומען א בריי-וועלע פון דיין מיידעלע?

— יא.

— פאר וואס זשע ענטפערסטו נישט?

— ס'איז דען אן אמת בריוועלע?

— יא.

— נו, נוט, איך וועל שוין ענטפערן.

די מאמע נעמט א ליידיק שטיקל פאפיר און דער-לאנגט איר.

— דא האסטו דעם ענטפער.

— עס איז דאך גארנישט אנגעשריבן?

— ניי שוין, ניי, — זאגט די מאמע — דו קענסט נישט לייענען. ניב מיר דאס בריוועלע וועל איך דיר איבער-לייענען.

בריינדעלע דערלאנגט איר דאס פאפירעלע און די
מאמע לייענט:

— מיין ליב טעכטערל, איך האב דך פיינט . . .
— איך וויל נישט, — זאגט בריינדעלע — לייען אויף
אן אמת.

— עם שטייט אזוי אָנגעשריבן.
— ניין. עם שטייט נישט אזוי.
— נו, גוט. מיין ליב טעכטערל, איך האב דך ליב.
— זייער ליב?
— זייער ליב.

ד.

— ערשט דארף דער מאמע ענטפערן — זאגט בריינ-
דעלע.

דער מאמע נעמט אַ בלייפעדער און שרייבט עפעס
אן אויף אַ שטיקל פאפיר און זאגט:

— גוט. דאָ האַסטו אַן אמת בריוועלע.
— לייען מיר איבער — זאגט בריינדעלע.
— ניין, — זאגט דער מאמע — דאָס בריוועלע באַ-
האַלט און ווען דו וועסט ניין אין שול אַריין און זיך אויס-
לערנען לייענען, וועסטו מיר זאָגן, וואָס דאָרט שטייט און
איך וועל דיר דערפאַר קויפן עפעס אַ שיינע זאַך.
בריינדעלע האָט דאָס בריוועלע באַהאַלטן און אַלע
מאַג, ווען זי שטייט אויף פרעגט זי:
— מאמע, איך בין שוין גרויס? ווען וועל איך ניין אין
שול?

טענה	אמת	ברוג
------	-----	------

שרייבן בריוו

ווער ווייס ווי מע הייבט אן שרייבן א בריוו? מע הייבט אן אזוי:
ליבער זיידע:

מייערער פריינד:

ווי ענדיקט מען? — ווער ווייס?

וואס מיינט: א גרום, איך גרים?

שרייב אן א בריוו. באנוץ די אויסדרוקן:

וואס מאכסטו? א גרום...

וועגן וואס און צו וועמען מע קען שרייבן:

צו א חבר וואס איז ניט געזונט.

צו טאטע-מאמע ווען מען איז ווייט פון דער היים.

א בריוו צו א חבר וואס האט זיך איבערגעצויגן אין אן אנדער
שטאט. א בריוו פון וועג.

דער בריוו

א יינגל האט א מאָל אנגעשריבן אזא בריוו צו זיינעם א
פריינד:

„ מייערער פריינד! נעכטן בין איך ביי דיר געווען
צו גאסט און האָב ביי דיר פאָרגעסן מיין שירעם, בעט איך
דיך, דו זאלסט אים מיר אָפשיקן.“

אויף דעם זעלבן בריוו איז געווען צוגעשריבן:

„נאָר וואָס האָב איך זיך געכאַפט, אַז דער שירעם
שטייט ביי מיר אין ווינקל. שרייב איך דיר דעריבער,
אַז דו דאַרפסט אים ניט אָפשיקן.“

ווער קען צומראַכטן נאָר אזעלכע בריוו?

ייד	יינגל	יינגער
-----	-------	--------

וואס קען מען טאן ?

1. וואס קען מען טאן מיט א בריוו ? — אנט-שרייבן, אריינלייגן אין קאנווערט, פארקלעפן, אריינזארפן אין פאסטקעסטל. (וואס איז דא אויסגעלאזט ?)
2. וואס קען מען טאן מיט א פער ? — איינמונקען אין טינט . . . (וואס נאך ?)
3. וואס קען מען טאן מיט א בוך ? — לייענען, אוועקשמעלן אין שאפע...
4. וואס קען מען טאן מיט א צייטונג ?
5. וואס קען מען טאן מיט קרייד ?

א ווייץ

א יינגל האט אמאל געזען ווי א בריווטרעגער שלעפט א פולן זאק מיט בריוו, קעסטעלעך און זעקעלעך.
רופט זיך אפ דאס יינגעלע צום בריווטרעגער :
— איר האט דאך דאס געקאנט שיקן דורך פאסט. וואלט איר פארשפארט צו שלעפן.

דער מארגן-שטערן

אלע שטערן שוין פארלאשן
און דער מאגן וואכט אויף פון דרימל. —
בלויז איין שטערן זעט מען פינקלעך
אויפן אויסגעבלייכטן הימל.

וואס זשע בלאנדזשעט ער דער שטערן
אינעם בלויעכען באגינען ?
צי האט ער זיין היים פארלאזן
און ער קען זי ניט געפינען ?

אפשר האט ער גאר קיין היים ניט,
וואו דעם קאפ אוועקצולייגן
און דערפאר גייט ער דער ערשטער
דעם פרימארגן גלייך אנטקעגן...
—

ביים ים

דער ים איז אַפֿן ברייט און טיף,
איך שטיי ביים ים אַליין.
איך זע פֿון ברעג דאָרט ווייט אַ שיף,
אין ווייטע לענדער גיין.

איך קוק איר נאָך. די זון פֿאַרנייט.
דער נעבל וואַקסט. דער ווינט
מיט נאַכט און קעלט אין פנים ווייט.
די ווייטע שיף פֿאַרשווינדט.

דער ים ווערט פינצטער, גרויס און טיף,
און רוישט ביי מיינע פֿיס. —
אַ גוטע נאַכט, העי, ווייטע שיף,
אין ווייטע לענדער גרים!

דאָס גאַלדענע פֿישעלע

א.

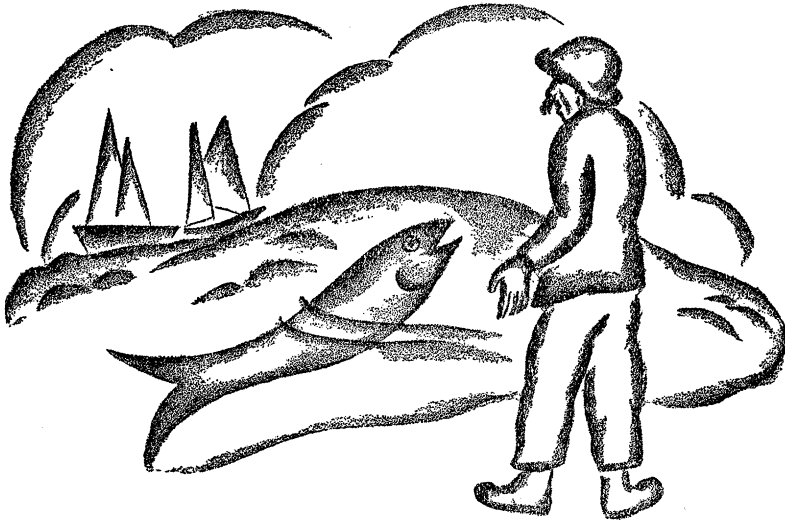
ביים בלויען ים האָט אַמאָל געוואוינט אין אַ קליין
שמיבעלע אַן אַלמער פֿישער מיט זיין ווייב.

פֿאַרוואַרפט איין מאָל דער אַלמער זיין נעץ אין ים און
ציט אַרויס אַ גאַלדן פֿישעלע.

טוט דאָס גאַלדענע פֿישעלע אַ ציטער און זאָגט צום
אַלמן:

— אַלמעטשקער! לאָז מיך צוריק אין ים אוועק, דער-
פֿאַר וועל איך דיר געבן אַלי, וואָס דו וועסט נאָך ביי מיר
בעטן.

פֿאַרוואַנדערט זיך זייער דער אַלמער: ווי קומט עס,
אז אַ פֿיש זאָל ריידן? — האָט ער אָפּגעלאָזן דאָס פֿישעלע
און געזאָגט: — גיי בשלום, דו גאַלדן פֿישעלע.

ב

קומט דער אלטער פישער צו זיין ווייב און דערציילט איר, אז ער האט געזען אין ים א גאלדן פישעלע און אז דאס פישעלע האט אים געוואלט געבן אלץ, וואס ער וואלט נאר געבעטן.

ווערט די אלטע זייער בייז און זאגט :

— דו נאר, איינער! פאר וואס האסטו ביים פישעלע גארנישט אויסגעבעטן? כאטש א טעפל האסטו געדארפט בעטן. אונדזער טעפל האט זיך שוין אין גאנצן צעבראכן.

גיט דער אלטער צום בלויען ים, זעט ער, עס שווימט ארויס דאס גאלדענע פישעלע. פרעגט דאס פישעלע :

— אלטעטשקער, וואס איז דיין פארלאנג?

פארנייגט זיך דער אלטער און זאגט :

— זיי מיר מוחל, גאלדן פישעלע, מיין ווייב וויל א ניי

טעפל.

1. פארלאנג — desire. 2. פארנייגט זיך — bows. 3. זיי מיר מוחל (מויכל) — forgive me.

— גיי אהיים, וועסט האָבן אַ ניי טעפל.

קומט דער אלטער אהיים, זעט ער, עס שטייט אַ ניי טעפל; נאָר די אלטע איז נאָך בייז, ווי פריער: זי וויל, ער זאל אויסבעטן ביים פישעלע אַ ניי הייזל.

ג.

גייט דער אלטער ווידער צום ים און בעט אויס אַ ניי הייזל. ווערט די אלטע נאָך בייזער, פאַר וואָס ער האָט נישט אויסגעבעטן אַ גרויס הייזל.

גייט דער אלטער נאָך אַ מאָל צום פישעלע און בעט אויס אַ גרויס הייזל. אָבער די אלטע איז נאָך בייזער, ווי פריער: גיי זאָג דעם פישעלע, — שיקט אים די אלטע, — אַז איך וויל נישט זיין קיין פראַסטע יידענע, איך וויל זיין אַ פריצטע, אַן אמתע פריצטע.

גייט ווידער צום ים דער אלטער, און ווען ער קומט צוריק אהיים, זעט ער: עס שטייט שוין אַ הויכער פאלאץ, און אויפן גאַנצן שטייט די אלטע זיינע, גאַרנישט צו דער-קענען: אַן אמתע פריצטע. זאָגט צו איר דער אלטער:

— נו, פריצטע, איצט ביסטו שוין צופרידן?

צעשרייט זיך אויף אים די אלטע: ווי קומט עס, אַז אַ פראַסטער פישער זאל פאַר איר קיין דרד-ארץ נישט האָבן? און זי שיקט אים אַוועק אין שטאַל אַריין צו די פערד.

1. פראַסטע — ordinary. 2. פריצטע — noble-woman. 3. נאָ-ניק — balcony. 4. דרד-ארץ (דערע-ערעץ) — respect. 5. שטאַל — stable.

ד.

איז אַ פאַר טעג אַרום שיקט זי דעם אלטן ווידער צום ים: זי וויל שוין נישט זיין מער קיין פריצטע — זי וויל זיין אַ קיניגין. וויל דער אלטער נישט גיין: — ווי קומסטו צו זיין אַ קיניגין? נאָר די אלטע זאָגט, אַז אויב ער וועט נישט גיין מיט גוטן, וועט מען אים מיט גוואַלד אַפּפירן צום ים.

וואס זאל, נעבעך, טאן דער אלטער ? גייט ער. קומט
ער פון דאס ניי צום ים.

שווימט ארויס דאס פישעלע און זאגט:

— האב נישט קיין זאגן. אלטעטשקער, די אלטע וועט
זיין א קיניג!

קומט דער אלטער אהיים, זעט ער: עס שטייט א קי-
ניגלעכער פאלאץ. אומעטום זילבער און גאלד, די אלטע
זיצט אויף א גאלדענעם טראן און דערביי שטייען מיט דרך-
ארץ גרויסע לייט. אבער די אלטע קוקט גארנישט אויף
אים און די באדינערס לאזן אים גארנישט צו צו איר.

1. ווי קומסטו ? — how do you expect. 2. גוואלד — force.
3. באדינערס — servants.

ה.

גייט אריבער א וואך, די צווייטע, שיקט די אלטע נאך
איר מאן, זי וויל ווערן א קיניגין איבער דער גאנצער ערד
און אלע ימען, און דאס גאלדענע פישעלע זאל איר דינסט
זיין.

ציטערט דער אלטער פאר איר, זי איז דאך עפעס א
קיניגין. גייט ער צום גאלדענעם פישעלע און דערציילט די
גאנצע געשיכטע. — זי וויל שוין זיין א קיניגין איבער דער
גאנצער ערד, איבער אלע ימען, און דאס גאלדענע פישעלע
זאל זי באדינען.

שוויגט דאס גאלדענע פישעלע, ענטפערט נישט און
ווערט פארשוואונדן אין ים.

קומט דער אלטער צוריק אהיים און בלייבט שטיין ווי
א צעמישטער: נישטא דער פאלאץ און עס שטייט צוריק
דאס אמאליקע אלטע איינגעפאלענע הייזל, די אלטע זיצט

אויפן שוועל, און נעבן איר ליגט דאס אלטע צעלעכערטע
טעפל ...

1. ציטערט — trembles .2. באדיינען — serve .3. פארי-
שוואנדן — disappeared .4. צעמישטער — פארלארענער, at a loss .5.
איינגעפאלענע — rickety .6. שוועל — threshold .7. צעלע-
כערטע — leaky

פראגעס:

- 1) פאר וואס איז די אלטע געבליבן ביים איינגעפאלענעם הייזל
און צעבראכענעם טעפל?
  - 2) פון וואנען איז צו זען, אז די אלטע איז געווען א שלעכטע און
בייזע? וואס נאך קען מען זאגן וועגן איר?
  - 3) איז די אלטע געווען גערעכט, ווען זי האט ביי דעם פישעלע
געוואלט אויסבעטן א ניי טעפל און א ניי הייזל?
  - 4) איז די אלטע געווען גערעכט ווען זי האט געוואלט ווערן א
פריצטע און א קיניגין? דערקלערט פאר וואס.
  - 5) מיט וואס איז דער אלטער פישער געווען אנדערש ווי זיין
ווייב? פון וואס איז דאס צו זען? לייענט די שמעלן פון דער מעשה.
  - 6) ווי מיינט איר, איז דאס פישעלע געווען גערעכט, ווען עס איז
צום סוף פארשוואנדן און צוגענומען אל-דאס-גוטס, מיט וואס זי האט
די אלטע באשאנקען?
- שמעלט צוגויף א פלאץ פון דער מעשה. טיילט איין די מעשה
אין טיילן, גיט יעדן טייל א נאמען. זאל דער קלאס דערציילן די מעשה
לויט דעם פלאץ.

קענט איר לייענען די ווערטער?

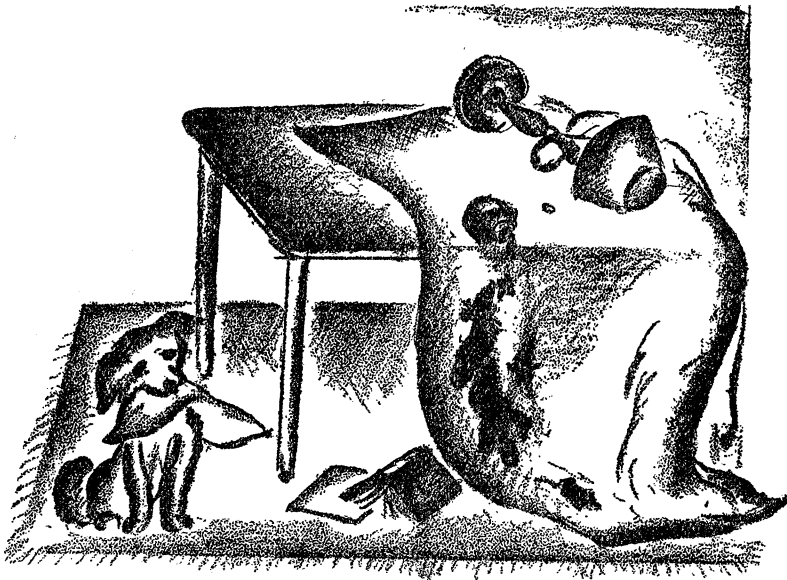
למאי	מילא	פריצטע	אמת	חבר
קול	מענהט	זיי מוחל	מאכל	מורא
פשוט	שבת	בשלום	טענה	אפשר
ים	דרך ארץ	חברים	שלום	שומה

שפיל אין שפריכווערטער

איין קינד גייט ארויס. די אַנטיילענעמערס טראַכטן צו אַ שפריכוואַרט. יעדער באַקומט צו איין וואָרט. מע רופט אַריין דעם אַרויסגעשיקטן, און יעדער ברענגט פאַר אים אַרויס אַ זאָץ מיטן וואָרט, וואָס ער האָט באַקומען. דער אַרויסגעשיקטער דאַרף טרעפן דאָס שפריכוואַרט.

שפריכווערטער:

לייג ניט אָפּ אויף מאַרגן, וואָס דו קענסט היינט באַזאָרגן.
אַ ביסל און אַ ביסל ווערט אַ פולע שיסל.
אומעטום איז נוט און אין דער היים איז נאָך בעסער.
וואָס פאַר אַ „גוט מאַרגן“ אזא „גוט יאָר“.
געבראַטענע טויבן פליען ניט אין מויל אַריין.
בעסער נוט און אַ ביסל, איידער שלעכט און אַ פולע שיסל.

ווער קען צוטראַכטן אַ מעשהלע צו דעם בילד?

דער טייטל-עשר בשבת

היינט איז חמשה-עשר בשבת!
לאמיר אלע ניט פארגעסן,
ארץ-ישראל-פרוכטן צו עסן.
יידישע קינדער, נעמט איד, נאָט:

פייגן טייטלען אָ אַ שיעור,
אינס פאר דיר און אינס פאר מיר.
פאר די קינדער פון דער ווייט
און פאר אלע גוטע לייט.

דער טייטל בנים

✱

אין ארץ-ישראל האָט אמאָל, אמאָל געלעבט אַ ייד
וואָס האָט געהייסן מיכה. זיין הויז איז געשטאנען ביים
וועג וואָס האָט געפירט קיין ירושלים. דאָס הויז זיינס האָט
מיכה געבויט פון שטיין, ווייל ער האָט ניט געוואָלט אַפֿ-
האַקן ביימער און בויען זיך אַ הויז פון האַלץ.
איין מאָל, ווען עס איז געקומען חמשה-עשר בשבת,
האָט מיכה געפלאַנצט אַ טייטלבוים לעבן זיין הויז. און
דער טייטלבוים איז געוואַקסן און געוואַקסן — געוואָרן אַ
הויכער און שיינער בוים און געגעבן אַ סך שאַטן.
האָט מיכה זייער ליב געהאַט זיין טייטלבוים און האָט
אין דער פרייער צייט גערום אונטער זיין שאַטן. מיכה איז

געווען זייער א גוטער מענטש, האָט ער אויך געוואָלט אז אנדערע זאָלן הנאה האָבן פון זיין הויכן און שיינעם טייטל-בוים. האָט ער אוועקגעשטעלט אַ טיש און בענק אונטער דעם טייטלבוים. און יעדערער וואָס איז פאַרבייגעגאַנגען זיין הויז אויפן וועג קיין ירושלים האָט געקענט קומען זיך אַפרוען אין שאַטן פון דעם טייטלבוים. מיכה איז געשטאַנען ביים וועג און האָט יעדערן פאַרבעטן:

— „קומט, רוט זיך אָפּ אונטער מיין טייטלבוים, עסט עפעס פון די שפייזן וואָס זיינען פאַר אייך געגרייט און טרינקט פון דעם קאַלטן געטראַנק וואָס שטייט דאָ אויפן טיש פאַר אייך.“

און מענטשן פלעגן זיך אָפּשטעלן, זיך פאַררווען, עסן און טרינקען פון דעם וואָס מיכה גיט זיי. די מענטשן האָבן געמיינט אז מיכה טוט עס, ווייל ער וויל פאַרדינען פון זיי. האָבן זיי געלאָזט געלט אויפן טיש. אָבער ווען דער גאַסט האָט זיך אָפּגעקערט, פלעגט מיכה נעמען דאָס געלט און עס אַריינלייגן אין יענעם פעקל אָדער זעקל. און ערשט שפעטער, ווען די מענטשן זיינען שוין געווען אין ירושלים, האָבן זיי זיך געכאַפט אז מען האָט זיי אומגעקערט צוריק דאָס געלט. און אנדערע פלעגן עס אַפילו גיט באַמערקן.

ווען דער גאַסט איז אוועק, האָט מיכה געלאָזט די ברעקלעך וואָס זיינען געבליבן אויפן טיש פאַר די פייגער-לעך וואָס האָבן געהאַט זייערע נעסטן לעבן זיין הויז. און די פייגערלעך פלעגן קומען, עסן די ברעקלעך און מיט זייער ציה-ציה האָבן זיי געדאַנקט מיכהן: אַ דאַנק דיר וואָס דו האָסט אויך אונרו גיט פאַרגעסן.

ב

איין מאָל איז פאַרבייגעגאַנגען מיכהס הויז אַן אַלטער מאַן. מיכה איז גראַד געשטאַנען ביים וועג און ווי שטענדיק, פאַרבעטן דעם אַלטן, ער זאָל זיך אָפּשטעלן אונטערן

טייטלבוים און עפעס נעמען אין מויל אריין. דער אלטער האט זיך זייער דערפרייט:

— „א דאנק, א דאנק. אונדאי וועל איך זיך דא אפֿ- שטעלן. איך בין שמארק פארמאטערט פון וועג און איך בין טאקע הונגעריק אויך.“

ווען דער אלטער האט פארענדיקט עסן, האט ער ארויסגענומען געלט און עס געלאזט אויפן טיש. מיכה איז צוגעקומען, גענומען דאס געלט, און ווען ער האט געמיינט אז דער אלטער זעט ניט, האט ער דאס געלט אריינגעלייגט אין דעם זעקל וואס דער אלטער האט געהאט מיט זיך. האט זיך דער אלטער אויפגעשטעלט און געזאגט:

— „רו ביסט גוט צו מענטשן און דו העלפסט דעם וואנדערער אויפן וועג. וויל איך דיר דערפאר בענטשן. זאל גאט געבן, אז וואו דו וועסט ניט זיין און וואו דייע קינדער וועלן ניט זיין — זאלסטו און דייע קינדער און דייע קינדס־קינדער עסן פון די פרוכטן פון אט דעם טייטלבוים!“

מיכה האט זיך געדוכט אז דער טייטלבוים ענטפערט: — „אמן!“

דער אלטער איז פארשוואונדן. מיכה האט פארשטאנען אז דער אלטער איז געווען א נביא און אז זיין ברכה וועט טאקע מקוים ווערן.

ווען עס איז געקומען דער טאג אז דער טייטלבוים האט שוין געגעבן זיינע ערשטע פרוכטן, און מביה און זיינע קינדער האבן זיך געזעצט ביים טיש צו עסן די געשמאקע טייטלען פון דעם גרויסן און שיינעם בוים, האבן זיי פרוצעס דערהערט א טומל פון א מחנה וואס דערנענטערט זיך אויפן וועג. אין שרעק זיינען זיי ארויס פון הויז צו זען ווער עס קומט דא אן. און אנגעקומען איז א שמארקע מחנה וואס איז געגאנגען איינגעמען ירושלים. מיכה און זיינע קינדער האבן שוין ניט געהאט קיין צייט צו אנטלויפן. מען האט

זיי גענומען אין געפאנגענשאפט ווי נאך טויזנטער און
טויזנטער יידן.

ג

ווען דער קיניג פון דער מחנה איז געגאנגען צוריק פון
ירושלים מיטן זעלביקן וועג, האט ער דערזען דעם שיינעם
טייטלבוים לעבן מיכהם הויז. דאס הויז איז געווען פאר-
לאזן. קיינער איז שוין ניט געזעסן ביים טיש אונטערן
טייטלבוים. אפילו די פייגעלעך זיינען אוועקגעפלוגן. נאך
דער הויכער און שיינער טייטלבוים איז זיך געשמאנען און
געווארעמט אין דער זון זיינע פרוכטן.

— „אזא שיינעם טייטלבוים האב איך נאך קיין מאל
ניט געזען!“ — האט אויסגערופן דער קיניג פון דער מחנה,
— „ברענגט מיר פון זיין פרוכט!“ — אזוי האט ער בא-
פוילן זיינע מענטשן. און די מענטשן האבן אזוי געטאן, און
זיי האבן געגעסן פון די געשמאקע טייטלען. אבער ווען
דער קיניג האט אויפגעגעסן איין איינציקן טייטל, איז דאס
ביינדרל געבליבן שמעקן אים אין האלדן. ער האט עס ניט
געקענט ארויסשפייען, ער האט עס ניט געקענט ארויס-
נעמען, ער האט עס אפילו ניט געקענט אראפשלינגען.
מען האט דעם קיניג אוועקגעלייגט אויף א בעט און אים
געטראגן אהיים. ווען מען האט אים געבראכט אין זיין
הויפטשמאט, האבן דעם קיניגס גרויסע דאקטוירים סוף-
כל-סוף ארויסגענומען דאס ביינדרל פון דעם קיניגס האלדן.

מען האט דאס ביינדרל געגעבן א ווארף ארויס דורכן
פענצטער. דאס ביינדרל האט זיך איינגעגראבן אין דער ערד.
און פון דעם ביינדרל איז געווארן א קליין דין פלאנצל, און
פון דעם דינעם פלאנצל איז געווארן א בויס, א גרויסער,
שיינער, הויכער טייטלבוים. און עס האט זיך גראד אזוי
געמאכט אז מיכהם קינדער האבן געוואוינט אונטער דעם
טייטלבוים, און ווען עס פלגעט קומען חמשה-עשר בשבט

האַבן זיי געגעסן פון די פרוכטן פון דעם בוים, אזוי ווי דער אלטער נביא האָט זיי געבענטשט.

אַבער מיכהס אייניקלעך האָבן געמוזט פארלאָזן דאָס לאַנד, וואוהין מען האָט זיינע קינדער געבראַכט, און זיי זיינען אוועק וואוינען אין אנדערע לענדער. נאָר יעדערער האָט מיטגענומען מיט זיך אַ ביינדל פון אַ טייטל און עס פאַרפלאַנצט דאָרטן וואו מען איז געקומען. און אומעטום וואו עס האָבן זיך באַזעצט מיכהס אייניקלעך, אין יעטווידן לאַנד פון דער וועלט, — אומעטום האָבן זיי געגעסן די פרוכטן פון דעם טייטלבוים, אזוי ווי דער אלטער נביא האָט געבענטשט זייער פאַטער מיכה.

דעריבער טרעפט זיך אַז ווען יידישע קינדער עסן טייטלען המשה-עשר בשבט זאגן זיי, אָדער טראַכטן זיי: „ווער ווייס? אפשר בין איך אויך פון מיכהס קינדס-קינדער!“

א, פייגעלעך, בלייבט אויף אַ רגעלע שטיין

א, פייגעלעך, בלייבט אויף אַ רגעלע שטיין
און לאַזט זיך אַראָפּ צו מיר.
צי ווייסט איר וואוהין איך וואַלט זיך געלאָזט,
ווען איך האָב אויך פליגל ווי איר?

איך וואַלט אויך געפלוּיגן אַנטקעגן דער זון,
צום היימלאַנד פון אונדזער אַמאָל,
געפלוּיגן ביי טאַג און געפלוּיגן ביי נאַכט,
געקומען קיין ארץ-ישראל.

די מענטשה פֿון פֿודים

א

דאָס איז געווען אין די צייטן פון קיניג אחשורוש וואָס האָט געקיניגט איבער הונדערט און זיבן און צוואַנציק לענדער.

דער קיניג אחשורוש האָט געמאַכט אַ גרויסע סעודה און געהייסן אז די קיניגין זאל קומען צו דער סעודה און זאלן אַלע זען ווי שייַן זי איז! ... אַבער די קיניגין האָט ניט געוואָלט קומען. האָט דער קיניג אחשורוש זי געמאַכט אויס קיניגין און האָט אויף איר אַרם גענומען פאַר אַ ווייב די יידישע מאַכטער אסתר.

דער ייד מרדכי, וואָס איז געווען אסתרס קרוב, פלעגט אַפט זיצן ביים קיניגס טויער. איין מאל האָט ער געהערט ווי צוויי וועכטערס, וואָס שטייען ביים קיניגס פּאַלאַץ, רעדן צווישן זיך אַפּ צו מייטן דעם קיניג. האָט מרדכי דאָס דערציילט דער קיניגין אסתר, און אסתר האָט דאָס דערציילט דעם קיניג, און אזוי האָט דער קיניג זיך געראַטעוועט.

אין יענע טעג האָט דער קיניג אחשורוש גרויס געמאַכט איינעם אַ שלעכטן מענטשן מיטן נאָמען המן. אַלע האָבן זיך געקניט און געבוקט פאַר המנען. אַבער דער ייד מרדכי האָט זיך פאַר המנען ניט געקניט און ניט געבוקט. איז המן געקומען צום קיניג און האָט געזאָגט:

— גרויסער קיניג! עס איז פאַראַן אַ פּאַלק, וואָס איז צעזייט און צעשפּרייט איבער דיין גאַנצער מלוכה. זיי האָבן זיך זייערע אייגענע געזעצן און לעבן זייער אייגן לעבן. דייע געזעצן טוען זיי ניט, דייע באַפעלן פּאַלגן זיי ניט. עס איז ניט גוט, גרויסער קיניג, אז אזא פּאַלק זאל לעבן!

— טו מיט דעם פּאַלק ווי דיר געפעלט! — האָט דער קיניג געענטפּערט.

און המן האָט אַרויסגעשיקט אַ באַפעל, אז מע זאל אין איין טאָג אויסהרגענען אַלע יידן, אַלט און יונג, ווייבער און קינדער.

ב

אלע יידן האבן געוויינט און געקלאָגט. דער ייד מרדכי איז אַרומגעגאַנגען איבער אלע גאַסן פון דער הויפטשטאָט, און האָט גע- וויינט און געשריען. ער האָט געשיקט מענטשן צו אַסתרן מיט די ווערטער:

— גיי, אַסתר, צום קיניג און בעט פאַר דיין פּאָלק. דו ביסט אויך אַ יידישע טאָכטער.

און אַסתר האָט געטאָן ווי מרדכי האָט איר געהייסן. זי איז געגאַנגען צום קיניג און האָט אים און המנען פאַרבעטן צו זיך אין פּאַלאַץ צו אַ סעודה.

דערווייל האָט אין יענער נאַכט דער קיניג ניט געקענט איינשלאָפן. האָט ער געהייסן, אַז מע זאָל אים ברענגען דאָס בוך, וואו עס ווערן פאַרשריבן די געשעענישן אין קיניגס הויף, און אַז מע זאָל עס לייענען פאַר אים. האָט מען געפונען פאַרשריבן די געשיכטע מיט די צוויי וועכטערס ביים פּאַלאַץ און ווי מרדכי האָט געראַטעוועט דעם קיניגס לעבן. האָט דער קיניג געזאָגט:

— האָט מען מרדכי דערפאַר באַלוינט?

— גיין! — האָבן די דינערס געענטפערט.

דערווייל איז אַריינגעקומען המן. האָט דער קיניג אים געפרעגט:

— המן, וואָס דאַרף מען טאָן מיט אַ מענטשן, וואָס דער קיניג

וויל אים טייער האַלטן?

האַט המן געמראַכט :

— ער מיינט דאָך אַוודאי מיך און אַ זאַג געמאַן :
— זאָל מען אזא מענטשן אַנטאַן קיניגלעכע קליידער, און ער זאָל
רייטן אויף אַ קיניגלעכן פּערד, און דעם קיניגס אַ דינער זאָל פירן
דאָס פּערד איבער די גאַסן און אויסרופן :

— אַזוי ווערט געמאַן צו אַ מענטשן, וואָס דער קיניג וויל אים
מייער האַלטן !

— גוט — האַט דער קיניג אויסגערופן — נעם דאָס פּערד און
די קליידער, און טו אַזוי צו דעם יידן מרדכי.

ג

המן האַט אַזוי געמאַן. און דעם זעלבן טאַג אין אַוונט איז המן
געקומען מיט דעם קיניג צו דער סעודה אין אסתרס פּאַלאַץ.
דאָ אין מיטן דער סעודה האַט אַחשוּרוש געזאַגט צו אסתרן :
— ווילסטו ביי מיר עפעס בעטן, אסתר ? אַ האַלב פון מיין מלוכה
וועל איך דיר געבן.

האַט אסתר געזאָגט :

— אויב דער קיניג איז אזוי גוט צו מיר, זאָל מיר דער קיניג
שענקען דאָס לעבן און דאָס לעבן פון מיין פאָלק. מע וויל אויסהרגענען
מיד און מיין פאָלק.

— ווער איז דאָס דער שלעכטער מענטש ? — האָט דער קיניג גע-
פרעגט מיט פעם.

— אַט דער המן הרשע (האַרעשע) ! — האָט אסתר געענטפערט
און האָט געוווּן אויף המנען.

— הענגט אים אויף ! — האָט דער קיניג געהייסן.

**

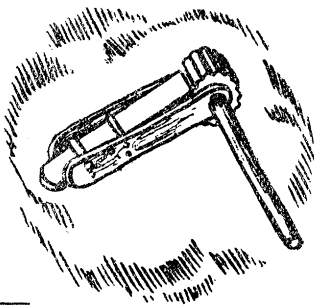
דער קיניג אהשורוש האָט גרויס געמאַכט מרדכיין און מרדכי איז
געוואָרן דער צווייטער צום קיניג און די יידן זיינען גערעכטעוועט
געוואָרן. זיי האָבן זיך געפרייט און געמאַנצט און געזונגען אין אַלע
היימען און אויף אַלע גאַסן. זיי האָבן גשיקט מתנות איינער צום
צווייטן און האָבן געמאַכט אַ פריילעכען יום-טוב פורים.

און דער יום-טוב פורים ווערט געפייערט ביי יידן ביזן היינ-
טיקן טאָג.

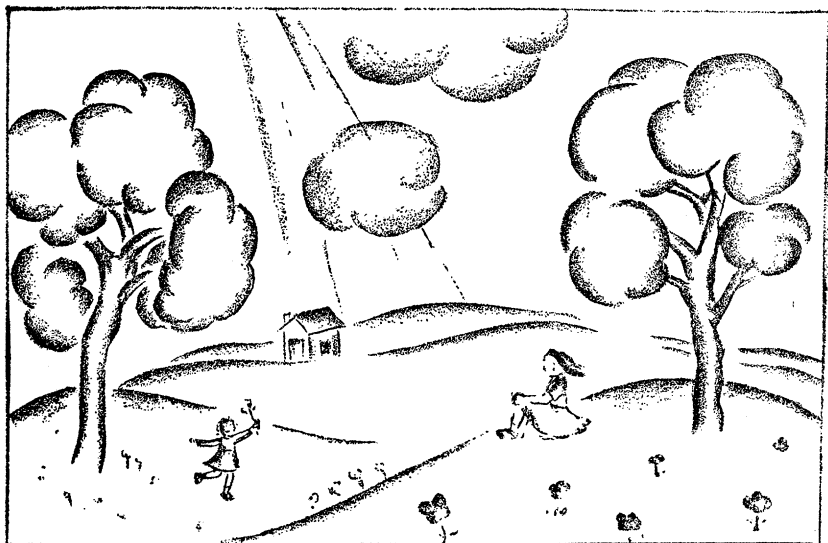
היינט איז פורים

היינט איז פורים, ברידער,
עס איז דער יום-טוב גרויס,
לאַמיר זינגען לידער
און גיין פון הויז צו הויז.

לאַך, יידעלע, לאַך,
אַ יום-טוב מאַך !
קינדס-קינדער געדענקען דעם נס,
זינגט, קינדערלעך, זינגט !
מאַנצט פריילעך און שפּרינגט !
דעם טייערן טאָג ניט פאַרגעסט.

פּרילינג

פּרילינג

פּרילינג קומט אויף אלע וועגן,
לויפט דעם ליבן גאסט אנטקעגן!
לויפט צום וואלד, לויפט צום פעלד —
אומעטום א פרייע וועלט!
קלינגט און זינגט, שפּרינגט און ברומט!
פּרילינג קומט, פּרילינג קומט!

פּרילינג אין שטאַט

דער הימל ריין, דער הימל בלוי,
עס שימערט און עס שיינט ;
און פרעמדע מענטשן גריסן זיך
אזוי ווי גומע פריינד.

די גאַס איז פול מיט קינדערלעך,
מע טאַנצט ביי יעדער הויז ;
און פון אַ פענצמער שמייכלענדיק
אַ מאַמע קוקט אַרום.

ס'איז שיינענדיק, און לעבעדיק,
און טומלדיק אַרום ;
אין מיטן גאַס צוויי פייגעלעך,
צוויי קליינע טאַנצן אום.

— מ'שיר-מ'שיר, מ'שיר-מ'שיר, מיין טייערע,
ס'איז פּרילינג, וואָס זאָגסטו ?
— געוויס, מיין ליבער, — צוויטשערט אויך
זיין חברטע אים צו.

און ביידע אויף דער מיטן גאַס
צופרידן טאַנצן אום.
ס'איז לעבעדיק און טומלדיק
און שיינענדיק אַרום.

קידער-ווידער

א מעשה מיט צוויי ברידער

.א.

אמאל זיינען געווען צוויי ברידער. איינעם האט מען גערופן קידער און דעם אנדערן — ווידער. און זיי האבן טאקע געלעבט קידער-ווידער. האט איינער געזאגט טאג, האט דער צווייטער געזאגט נאכט; האט איינער געוויינט, האט דער צווייטער געלאכט; האט איינער געזאגט זומער, האט דער צווייטער געזאגט ווינטער.

* * *

איין מאל האבן די ברידער געדארפט ערנעץ וואו פארן. זאגט איינער:

- לאמיר פארן מיט דער באן.
- מאכט און לאכט דער צווייטער:
- א נייער פלאן, גאר פארן מיט דער באן!
- לאכט קידער:
- טא ווי זשע ווילסטו פארן?
- מאכט ווידער:
- איך מיין מיט א פערד און וואגן.

מאַכט קידער:

— א פערד און וואַגן שוין אויף קלאַנג.

זאָגט ווידער:

— און מיט דיין באַן, ניי איד מיט דיר אין געוועט,

וועלן מיר נאָך פאַרפאַרן העט-העט!

אזוי האָט מען זיך געקריגט און געקליגט, ביז מע איז

גאַרניט געפאַרן.

ב.

א צווייט מאָל האָבן די ברידער געדאַרפט ניין כאַפּן

פיש. זאָגט קידער, אז מע דאַרף כאַפּן מיט אַ ווענטקע,

און ווידער זאָגט: — ניין, מיט אַ נעץ!

מאַכט קידער:

— וואָס עפעס מיט אַ נעץ?

— לאַכט ווידער:

— וואָס עפעס מיט אַ ווענטקע?

זאָגט קידער:

— מיט אַ ווענטקע איז בעסער.

זאָגט ווידער:

— און אַ נעץ איז גרעסער!

מאַכט קידער:

— ניין, ווידער! אַט ווייל דו ווילסט מיט אַ נעץ, וויל

איד מיט אַ ווענטקע!

זאָגט ווידער:

— ניין, קידער! אַט ווייל דו ווילסט מיט אַ ווענטקע,

וויל איד מיט אַ נעץ!

האַט מען זיך אזוי אַפגעקריגט און אַפגעקידערט און

אַפגעווידערט, ביז מען איז גאַרניט געגאַנגען כאַפּן קיין

פיש.

ג.

דאָס אַלמע הויז, וואו די צוויי ברידער, קידער און ווי-

דער, האָבן געוואוינט, האָט שוין געהאַלטן ביים איינפאַלן

און מען האָט געדאַרפט בויען אַ ניי הויז.

מאַכט קידער:

— מע דארף בויען פון האַלץ.
 מאַכט ווידער :
 — ניין, פון ציגל.
 מאַכט קידער :
 — פון ציגל איז דאָך טייער.
 — לאַכט ווידער :
 — און פון האַלץ טויג אויפן פייער !
 האַבן זיי זיך אַזוי אָפּגעקידערט און אָפּגעווידערט און
 גאַרניט געבויט קיין הויז.
 זיינען זיי געזעסן אין דעם אַלטן הויז.
 און זיי זיינען געזעסן, ביז דאָס הויז איז איינגעפאַלן.
 וואָס זאָלן זיי איצטער טאָן ? זיי קאַנען דאָך אין
 דרויסן ניט זיצן ! זיינען זיי אַוועק וואוינען ביי פרעמדע.
 און אויך דאַרטן זיינען זיי געווען קידער-ווידער.
 אַבער די פרעמדע מענטשן האַבן ניט געקאַנט פאַר-
 טראַגן דעם קידער-ווידער פון די צוויי ברידער. האַבן די
 פרעמדע מענטשן צו זיי געזאַגט :
 — ליבע ברידער, אויב איר ווילט לעבן קידער-ווידער,
 קלייבט זיך אַרויס און בויט זיך אויס אַליין אַ הויז.
 זיינען אַוועק די צוויי ברידער, קידער און ווידער, בויען
 פאַר זיך אַ הויז. אַבער דאָ האַט זיך ווידער אָנגעהויבן די
 אייגענע מעשה : קידער האַט געוואַלט בויען דאָס הויז פון
 האַלץ און ווידער — פון ציגל. איז אַוועק אַ קידער-ווידער
 צווישן די צוויי ברידער, און דערווייל האַט מען ניט געבויט
 דאָס הויז, און די מעשה איז ניט אויס.
 און אַט אַזוי גייט די מעשה מיט די צוויי ברידער,
 וואָס איינעם האַט מען גערופן קידער און דעם אַנדערן —
 ווידער.

חכם

וואָס באַטייט :

— טויג אויפן פייער

— טויג אויף קלאַנגן

— אייגענע מעשה

— פאַרפאַרן העם-העם

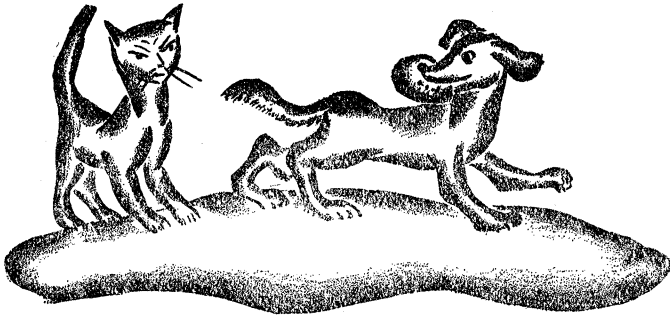
— חכם מיינער

שפריכווערטער

אויפגאבע. שרייב איבער און שמרייך אונטער די קאנטראסטן.
 א גומן העלפט א זוארט, א שלעכטן העלפט א שטעקן אויך ניט.

צוליב איין שלעכטן ליידן פיל גומע.
 בעסער מיט א קלונג צו פארלירן, אידער מיט א נאר צו געווינען.
 ריידן איז זילבער, שווייגן איז גאלד.

קאנטראסטן
 רייד — ארעם
 ריידן — שווייגן

געפינט די קאנטראסטן צו:

10. אלט _____	1. געזונט _____
11. אומעטיק _____	2. גרויס _____
12. טרוקן _____	3. קרום _____
13. גומ _____	4. ריין _____
14. שיין _____	5. שפעט _____
15. קיין מאל ניט _____	6. צופרידן _____
16. שולדיק _____	7. הויך _____
17. סוף _____	8. פריער _____
18. לאנג _____	9. ניד _____

שמעלם צו די קאנטראסטן :

1. צוקער איז זיס, פעפער איז _____
2. דער זידע איז אלט, די אייניקלעך זיינען _____
3. זומער איז הייס, ווינטער איז _____
4. בערל האט אפגעוואשן זיינע הענט, ווינען זיי ריין, מאטלס
הענט זיינען _____
5. ביימאג איז ליכטיק, ביינאכט איז _____
6. די שול געפינט זיך נאענט פון אונדזער הויז, אבער די ביב-
ליאמעק איז זייער _____
7. די באבע גייט פאמעלעך, איך גיי _____
8. פיש איז היינטיקע וואך ביליק, אבער פלייש איז _____
9. איך קען זייער לייכט דערקענען ווען מיין טאטע איז פריילעך
און ווען ער איז _____

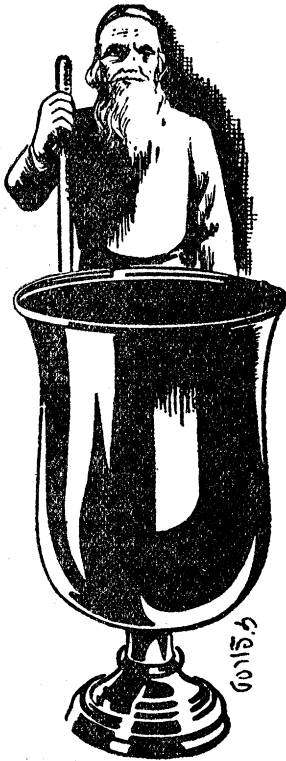
אויפגאבע. שרייב איבער ביי זיך אין העפט און שמעל אריין
די פאסיקע קאנטראסטן.

אַרײַן פאַרקערט.

איך האב צוויי חברים. איינער הייסט בערל און דער אנדערער
הייסט מאטל. בערל איז א הויכער, א דארער. מאטל, פארקערט, איז
א _____ . בערל רעדט שמיל, קוים וואס מע הערט אים,
מאטל רעדט _____ , שרייב, אז מע קען מויב ווערן. בערל
גייט לאנגזאם, ניט געאיילט, קומט אין שול שפעטער פון אלעמען,
מאטל, ווידער, נאָר ער איילט זיך, לויפט, קומט ער אין שול _____
פון אלעמען. ווי קען מען אומהאלטן פון אַזעלכע צוויי חברים, אז
קיינ מאַל קענען זיי צווישן זיך ניט אויסקומען? זאגט איינער מאַג,
זאגט דער אנדערער _____ . זאגט איינער זומער, זאגט דער
אנדערער _____ . און דאָך לעבן זיי גוט צווישן זיך און
זיינען אמתע איבערגעגעבענע פריינד.

פסח

אליהו הנביא פוס

אליהו פוס דער שיינער
שטייט שוין פול מיט וויין;
באלד וועט אליהו קומען,
באלד וועט ער אריין! ...

ווייל צום סדר קומט ער בענטשן
יעדן יידנס הויז;
און פאר אים דעם פוס דעם שענסמן
קלייבט מען שטענדיק אויס.

ער איז שוין ביי אונדז צום סדר
וויפל מאָל געווען ...
אבער איך ווייס, אז אליהו
קאָן גיט קיינער זען.

עפנט מען פאר אים די טירן
און איך קוק זיך איין —
אפשר וועל איך פארט דערזען אים
ווען ער וועט אריין.

סדר	פוס	פסח	אליהו הנביא
-----	-----	-----	-------------

דער ארעמאן און דער פרעמדער

אמאל איז געווען א גוטער און ערלעכער ייד. אבער
ער איז געווען זייער ארעם. מענטשן האבן אים געוואלט
העלפן. אבער ער האט געזאגט:

— „איך וויל ארבעטן, איך וויל ניט אומזיסט קיין
געלט!“

איין מאל, פאר פסח, האט ער ניט געהאט וואס יידן
דארפן אויף פסח: מצות, פיש, פלייש, וויין, קליידער. זיין
ווייב און קינדער זיינען געזעסן אין שטוב און האבן ביטער
געוויינט.

איז דער ארעמער ייד ארויסגעגאנגען אין גאס. ער האט
געוואלט געפינען ארבעט. האט ער באגעגנט אן אלטן
יידן, א הויכן מאן מיט א לאנגער, ווייסער בארד. דער אל-
טער האט געזאגט צו דעם יידן:

— „הער, מיין פריינד, איך בין דא א פרעמדער. לאז
מיד עסן פסח ביי דיין טיש.“

האט דער ייד געענטפערט:

— „איך האב אלליין ניט וואס צו עסן!“

האט דער אלטער אים געגעבן געלט און ער האט גע-
זאגט:

— „נא דיר גענוג געלט און דו וועסט קענען קויפן אלץ
אויף פסח. נאך פסח וועסטו מיר דאס געלט אפגעבן.“

דער ארעמער ייד איז געלאפן אהיים. ער האט געגעבן
זיין ווייב דאס געלט און ער האט איר אלץ דערציילט. די
פרוי איז געלאפן אין קראם. זי האט איינגעקויפט אויף פסח:
מצות, פיש, פלייש, וויין און קליידער, און עס איז נאך
געבליבן געלט. האבן זיי געהאט א פריילעכן פסח צוזאמען
מיט דעם אלטן יידן.

מצה	מצות	פסח
-----	------	-----

בשורה

משה ווערט געבארן

א

זוסף און אלע זיינע ברידער זיינען געשטארבן. און די קינדער פון ישראל זיינען געוואָרן אלץ מערער און זיי זיינען געוואָרן שטארק און דאָס גאַנצע לאַנד מצרים איז פול געוואָרן מיט זיי.

און יעמאַלט איז אויפגעשטאַנען אַ נייער פרעה איבער מצרים, וואָס האָט ניט געקענט יוסף.

און דער נייער פרעה האָט געזאָגט צו זיין פּאָלק: „זעט, דאָס פּאָלק פון די קינדער פון ישראל ווערט אלץ מערער און שטאַרקער פון אונדז“.

און ער האָט געמאַכט אַרבעטן די קינדער פון ישראל און פאַרביטערט זייער לעבן מיט שווערער אַרבעט ביי ליים און ביי ציגל און ביי אַלערליי אַרבעט אין פעלד. און די קינדער פון ישראל זיינען געוואָרן אלץ מערער און שטאַרקער.

האָט פרעה, דער קיניג פון מצרים, געהייסן: „יעדער זון וואָס וועט געבאָרן ווערן ביי די קינדער פון ישראל זאל מען אים אין טיך אַרײַנוואַרפן און יעדע טאַכטער זאל מען לאָזן לעבן“.

ב

אַז משה איז געבאָרן געוואָרן האָט די מוטער געזען אַז ער איז זייער שיין און זי האָט אים געהאַלטן דריי חדשים און זי האָט אים מער ניט געקענט באַהאַלטן.

האָט זי פאַר אים גענומען אַ קעסטל און האָט עס אויסגעקלעפט מיט ליים און פעד; און זי האָט דאָס קינד אין דעם אַרײַנגעלייגט און אַראָפּגעלאָזט דאָס קעסטל ביים ברעג טיך. און משהס שוועסטער, מרים, האָט זיך גע-שטעלט פון דער ווייטן צו וויסן וואָס מיט אים וועט זיין.

די טאכטער פון פרעהן איז יעמאלט אראפגעגאנגען
 צום טייד זיך בארן. האט זי דערזען דאס קעסטל ביים
 ברעג און זי האט געשיקט איר דינסט צו ברענגען עס צו
 איר.

און זי האט עס געעפנט און זי האט דערזען דאס קינד
 — א יינגל וואס וויינט! האט זי רחמנות געקראגן אויף אים
 און האט געזאגט:

„אט דער איז פון די קינדער פון ישראל!“

האט משהס שוועסטער געזאגט צו פרעהס טאכטער:
 „זאל איר גיין רופן א יידישע פרוי, אז זי זאל דיר דאס
 קינד אנווייגן?“

האט פרעהס טאכטער צו איר געזאגט:
 „גי!“

איז די מיידל געגאנגען און האט גערופן די מוטער
 פון דעם קינד. און פרעהס טאכטער האט צו איר געזאגט:

„נעם דאס קינד
 און זייג עס פאר
 מיר, און איר וועל
 דיר דערפאר בא-
 צאלן.“

האט די פרוי גע-
 נומען דאס קינד און
 האט עס געזייגט.
 און אז דאס קינד
 איז גרעסער גע-
 ווארן, האט זי אים
 געבראכט צו
 פרעהס טאכטער,
 און ער איז געווארן
 אהי ווי איר זון. און
 זי האט גערופן זיין
 נאמען משה און
 האט געזאגט:
 „זייל פון וואס
 סער האב איר אים
 ארויסגעצויגן.“

משה העלפט די יידן

משה איז געוואקסן אין קיניגס פאלאץ. עס איז אים געווען זייער גוט. דעם קיניגס טאכטער האט אים זייער ליב געהאט, און האט אים געהאלטן ווי א פרינץ. אבער אז משה איז געווארן גרעסער, האט ער געהערט, אז ער איז א ייד.

האט ער געזאגט:

„איך וויל ניט קיין רייכקייט, איך דארף ניט קיין פאלאץ. איך וויל העלפן מיינע ברידער, וואס זיינען דא קנעכט.“

איז ער אוועק אין פעלד צו זען זיינע ברידער און זיי העלפן. האט ער געזען ווי די יידן קנעטן ליים, ווי זיי מאכן ציגל און ווי די מיצרים שלאגן זיי און שלאגן.

האט משהן וויי געטאן דאס הארץ און ער האט געדוויינט פון צער. איז ער צוגעלאפן צו איין יידן, און האט אים געהאלפן קנעטן ליים.

ער איז צוגעלאפן צו א צווייטן יידן, און האט אים געהאלפן מאכן ציגל.

א דריטן האט ער געהאלפן טראגן די ציגל.

און ער האט גערעדט צו די יידן גוטע רייד. ער האט זיי געטרייסט, אז זיי וועלן אין גיכן אויסגעלייזט ווערן פון מצרים און זיי וועלן ארויס פון קנעכטשאפט צו פרייהייט.

משה איז אפט געקומען צו זיינע ברידער. ער האט זיי געטרייסט און געהאלפן, ביז ער האט זיי שפעטער אין גאנצן אויסגעלייזט.

משה נעמט זיך אן פאר זיינע ברידער

איין מאָל האָט משה געזען ווי אַ מיצרי שלאָגט אַ יידן.
האָט ער זיך אומגעקוקט אַהער און אַהין, און אַז ער האָט
געזען, אַז קיין מענטש איז נישט, האָט ער דערהרגעט דעם
מיצרי און האָט אים באַהאַלטן אין זאַמך.

און ער איז אַרויסגעגאַנגען אויפן צווייטן טאָג —
זעט ער צוויי יידן שלאָגן זיך! האָט ער געזאָגט צו דעם
שולדיקן:

„פאַר וואָס שלאָגסטו דיין חבר!“

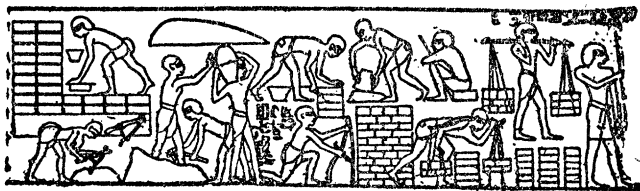
האָט יענער געזאָגט:

„ווער האָט דיך געמאַכט פאַר אַ ריכטער איבער-
אונדז? צי מיינסטו מיך צו דערהרגענען ווי דו האָסט דער-
הרגעט דעם מיצרי?“

האָט משה מורא געקראָגן און ער האָט געזאָגט:

„אַזוי, מע ווייס וועגן דער זאַך!“

און אַז פרעה האָט דערהערט די זאַך, האָט ער גע-
וואָלט משהו דערהרגענען. איז משה אַנטלאָפן און זיך
באַזעצט אין אַן אַנדער לאַנד.

יציאת מצרים

(קרייזשפיל)

משה: — אין וועג אריין, אין וועג אריין,
איר זענט שוין אלע פריי!

יידן: — מיר וואנדערן, מיר וואנדערן,
פון לאנד פון שקלאפעריי.

משה: — וואס ארבעט איר פון טייגן אויס?
וואס מאכט איר דא דערפון?

יידן: — מיר באקן איצטער פלעצלעך
און מצות אויף דער זון!

משה: — ווער ווייזט די שווערע וועגן איך
אין מדבר און אין ים?

יידן: — ביי טאג א גרויסער וואלקנזייל
ביי נאכט — א פייערפלאם!

משה: — וואו פיר
איך איך מיט
קינד און קייט?
וואו פיר איך
איך אצינד?

יידן: — אז יענעם
לאנד, דעם זי-
ניקו.

וואו מילך און
האניק רינט!

די גאנצע וועלט איז זיינע

א

א יינגל, פערנאנדא, האט זיך אריינגעצויגן אין דער געגנט. האט ער אלע קינדער פארדרייט די קעפ און זיי אג- גערעדט צו קלייבן פאסטמארקעס.

די ערשטע טעג האבן די קינדער געלאכט פון אים.

— „צו וואס מיינט גענוצטע מארקעס?“

פערנאנדא האט גארנישט געענטפערט. ער איז אריין אין שטוב און באלד ארויסגעקומען מיט א סך אלבומען.

— „איר זעט די ביכלעך?“ — האט ער געזאגט. —

זיי זיינען ביי מיר טייערער פון אלע אייערע שיפלעכלעך און מענטשעלעך.

דער יינגל האט אן עפן געטאן אן אלבום און א מיש געטאן די בלעטער און אלע קינדער האבן געקוקט מיט וואונדער.

— „אוי, ווי שיין!“

— „וויפל קאלירן!“

פערנאנדא האט א צופרידענער געמישט די בלעטער פון אלבום.

— „דאס זיינען מארקעס פון פערן.“

די קינדער האבן באטראכט די מארקעס און זיך גע- וואונדערט.

— „אזא קליין לאנד און האט אזעלכע גרויסע פאסט-

מארקעס!“

— „און דאס זיינען מארקעס פון ווענעזועלא.“

— „פון וואנען?“ — האט געפרעגט מאריא.

— „פון ווענעזועלא.“

— „וואס איז דאס, א שטאט צי א לאנד?“

— „א לאנד.“

— „קיין מאל גישט געהערט פון אזא לאנד.“

פערנאנדא האט געלאכט.

— „און פון גוואטעמאלא האסטו געהערט?“

— „ניין.“

— „און פון קאלאמביע? עקוואדאר?“

פערנאנדא האט לאנג דערציילט וועגן פאסטמארקעס און דערציילט, אז עס זיינען פאראן מארקעס, פאר וועלכע מען צאלט הונדערטער און אפילו טויזנטער דאלאר, און עס זיינען פאראן געשעפטן וואס קויפן און פארקויפן גע-נוצטע פאסטמארקעס. און פערנאנדא האט נאך צוגעגעבן:
— „איר מיינט, אז גענוצטע פאסטמארקעס קלייבן נאך קינדער? פאראן א סך טאטעס און זידעס וואס קלייבן פאסטמארקעס.“

ב

פון פערנאנדאס רייד האבן זיך אלע קינדער פון דער גאס אזוי צעפלאמט, אז זיי זיינען באַרד אוועק אהיים און גענומען זוכן אלטע קאנווערטן און אין א שעה ארום אין די גאס פארוואנדלט געווארן אין א יאָרד פון פאסט-מארקעס.

— „איך האָב פאסטמארקעס פון אורגוואי!“

— „איך האָב פון באַליוויע!“

פערנאנדא האָט באַטראַכט די אלע מאַרקעס און גע-

זאָגט:

— „אזעלכע מאַרקעס האָט יעדערער, וויכטיק זיינען

מאַרקעס פון אייראָפּע, פון אַפריקע, פון אזיע.“

די קינדער האָבן געדרייט מיט די קעפּ:

— „דאָס זיינען נישט אונדזערע לענדער.“

— „דאָרטן האָבן מיר נישט קיינעם.“

מאַריאַ האָט דערזען פון ווייטן יאַסלען, א יידישן יינגל,

וואָס האָט געוואוינט מיט איר אין איין הויז און עס איז איר

באַרד איינגעפאַרן א געדאַנק.

ביי אים קען מען קריגן מאַרקעס פון אייראָפּע.

מאריא האט אים צוגערופן און געפרעגט :
— „יאסל, דו קליינסט פאסטמארקעס ?“
— „ניין.“
— „אלע קינדער קלייבן פאסטמארקעס, זעסט ?“
יאסל האט זיך אומגעקוקט און געזען פאר זיך א גאנצן
יאריד פון אלטע גענוצטע מארקעס ; מען האט געקויפט
און פארקויפט, געטוישט און געביטן.
יאסל האט זיך געוואונדערט.
— „איך מיר א שפיל ! וואס האט מען דערפון ?“
— „מען קלעפט זיי אריין אין אן אלבום.“ — האט אים
דערקלערט מאריא. — „פרעג פערנאנדאן, ער ווייסט. אלע
קינדער שפילן זיך מיט פאסטמארקעס.“
— „זאג מיר.“ — האט מאריא געפרעגט, — „איך
קריגט בריוו פון אייראפע ?“
— „א סך.“
— „גיב מיר א פאר מארקעס פון אייראפע.“
יאסל האט צוגעזאגט, און גלייך אריין אין שטוב ווי א
ווינט. ער האט געזוכט אין אלע שופלאדן און נישט גע-
פונען קיין איין קאנווערט.
— „א שאד, א שאד,“ — האט ער געזאגט.
די מאמע האט אים געטרייסט :
— „וועסט האבן מארקעס. מיר קריגן א סך בריוו.“
יאסל איז אבער געווארן אומגעוולדיק.
— „מאמע, וועסט היינט קריגן א בריוו ?“
— „נאריש קינד, וואס ווייס איך ? אפשר יא, און אפשר
נישט.“
— „און מארגן ?“
„אויב עס קומט מארגן אריין א שית, קען זיין, אז איך
וועל האבן א בריוו.“

ג

ביי נאכט האבן זיך יאסלען געהלומט מאדנע חלומות :
אים האט זיך גערונט, אז עס קומען אן שיפן צו דער סאמע

מיר פון זיין שטוב און ברענגען נישט קיין בריוו, נאך בערג
מיט קאלירטע פאסטמארקעס פון אלע לענדער. ווען ער
האט זיך אויפגעכאפט, איז ער גלייך אראפגעשפרונגען פון
בעט, זיך ארומגעוואשן און גענומען יאָגן די מאמע, זי זאל
אים געבן גיך אפצועסן.

— „וואָס איז?“

— „איך וויל ארויסלויפן וואַרמ אױפן בריווטרעגער.“

— „נארעלע, עס איז נאָך צו פרי. בריוו פון איראָפּע

ברענגט מען נאָך מיטאַג.“

יאָסל איז געוואָרן אומגערולדיק.

— „מאמע!“ — האָט ער געפרעגט, — „פון וועמען

קריגן מיר בריוו?“

— „פון דיינע זידעס, פון דיינע באַבעס, פעטערס,

מומעס, קווינען, פלימעניקעס.“

— „אזוי! אין וואָסער לאַנד וואוינט דיין מאמע, אין

פוילן?“

— „יא.“

— „און דעם מאַטנס מאמע?“

— „אין ליטע.“

— „ווי גוט! וועל איך האָבן פאסטמארקעס פון צוויי

לענדער.“

— „פאר וואָס פון צוויי? קענסט האָבן פאסטמארקעס

פון מער לענדער, דו האָסט פעטערס אין ארץ־ישׂראל.“

— „אזוי!“

— „און אין רוסלאַנד אויך.“

— „טאקע!“

— „און אין נאָרד־אַמעריקע, אין קאנאַדע, אין קובאַ,

אין מעקסיקע האָסטו אויך קרובים.“

— „און אלע שרייבן אונדז בריוו?“

— „יא, זונעלע.“

— „ווי גוט! איך וועל האָבן פאסטמארקעס מער פאר

אלע.“ — האָט זיך יאָסל געפרייט.

א גאנצן טאג איז יאָסל געזעסן און געוואַרט אויפן
בריווטרעגער און ווען ער איז געקומען, זיינען אַלע קינדער
פון דער גאס אים געלאָפן אַנטקעגן.

— „א בריוו פאַר אונדז?“

דער בריווטרעגער האָט געשמייכלט.

— „געדולד, קינדערלעך, מען שרייבט שוין, און ווער
עס וועט זיך אויפפירן גוט, דער וועט קריגן בריוו.“

יאָסל, ווייזט אויס, האָט זיך אויפגעפירט בעסער ווי
אַלע, ווייל צו אים האָט דער בריווטרעגער אַריינגעבראַכט
א פאַק בריוו.

די מאמע האָט באַלד געמוזט אויפגעפענען אַלע בריוו
און געבן יאָסלען די ליידיקע קאָנווערטן.

יאָסל איז באַלד אַרויסגעלאָפן מיט אַ שמחה אין גאס
צו זיינע חברים און זיי געוויזן:

— „איר זעט!“

פערנאַנדאָ האָט ווי אַ קענער באַקוקט די פאַסטמאַר-

קעס און געזאָגט:

— „די איז פון רוסלאַנד, די איז פון פוילן און די פון

ליטע.“

— „און די?“ — האָט יאָסל געפרעגט.

דער יינגל האָט לאַנג געקוקט אויף דער פאַסטמאַרקע

און נישט געוואוסט וואָס צו ענטפערן.

— „אַזא פאַסטמאַרקע,“ — האָט ער געזאָגט אַ ביסל

פאַרשעמט, — „האַב איך נאָך נישט געזען. פון וואָנען קען

זי זיין?“

יאָסל איז אַריינגעלאָפן אין שטוב און באַלד אַרויסגע-

קומען מיט אַ שמחה.

„די פאַסטמאַרקע איז פון ארץ-ישראל.“

— „אַזוי!“ — האָט דער יינגל געזאָגט. — „פון דעם

לאַנד האָב איך נישט קיין איין פאַסטמאַרקע. פאַרקויף

זי מיר.“

יאסל האט נישט געוואלט.
— „אז איך וועל האבן נאך איינע“, — האט ער גע-
זאגט, — „וועל איך זי דיר געבן.“

ה

אין א פאר וואכן ארום האבן אלע קינדער פון דער
גאס שוין געהאט אלבומען מיט פאסטמארקעס, אבער
אזעלכע פאסטמארקעס ווי יאסל האט קיינער נישט געהאט
און אלע האבן אים מקנא געווען.
— „ער האט פאסטמארקעס פון א האלבער וועלט,
האבן זיי געזאגט.

יאסל האט אנגעקוואלן.
— „ווארט, איך וועל נאך האבן מער, איך האב פער-
טערס אומעטום.“

— „נאך אין פוילן און אין רוסלאנד האסטו פעטערס“,
האט אים א יונגעלע געזאגט, — „נישט מער.“
— „אוי! און אין ארץ-ישראל האב איך אויך א פער-
טער!“

— „שוין. וואו נאך?“
— „און אין ליטע אויך.“
— „איך פיר לענדער.“
— „און אין קאנאדע אויך.“
— „איז פינף.“

— „און אין קובא, און אין מעקסיקע, און אין שאנכא.“
— „וואו?“ — האבן די קינדער געפרעגט.
— „אין שאנכא.“
— „וואו איז דאס?“
— „אין כינע.“

— „אוי! אין כינע האסטו אויך פעטערס?“
— „יא!“

— „זע נאר, זע. אומעטום האט ער פעטערס.“
די קינדער האבן זיך איבערגעקוקט:
— „די גאנצע וועלט איז זיינע!“

26. פרעגן (?), דערציילן (.), אויסרופן (!)

משינג-משאנג-משו

(צו זינגען)

משינג-משאנג-משו,
ווער ווייסט, וואו
זינגען די כינעזעלעך
מיט די קורצע נעזעלעך?
משינג-משאנג-משו,
ווער ווייסט, וואו
יינגלעך טראָגן קליידעלעך,
הויזן טראָגן מיידעלעך?
משינג-משאנג-משו,
ווער ווייסט, וואו
אויף גענאַלטע קעפעלעך,
באַמבלען לאַנגע צעפעלעך?
משינג-משאנג-משו,
ווער ווייסט, וואו
שיינע מאַנדל-איינעלעך
קוקן זיך ווי פייגעלעך?
משינג-משאנג-משו,
ווער ווייסט, וואו?

רעמענישן

1. ווער האָט אַ קאַם און קען מיט אים נישט קעמען?
2. אַלעמען באַנייט עס, אַלעמען באַקליידט עס און אַליין גייט עס נאַקעט?
3. ווייס ווי שניי, גלאַטיק ווי אַן איי, אַז מע קוקט אויף דעם איז עס שטענדיק צוויי?
4. נישט קיין קלייד און גענייט, נישט קיין בוים און פול מיט בלעטער?
5. אַ לעבעדיקער שלאַנט אַ טויטן, דער טויטער שרייט און סע הערט זיך ווייט.
(בוך, אַ גלאַק, נאַרל, האָן, שפינגל.)

פרעגן און דערציילן

אויפגאַבע: פאַרענדיקט אזוי עס זאלן זיך באַקומען גאַנצע זאַצן.
שמעלט וואו מען דאַרף אַ פינטל (.), אַ פרענצייכן (?) אַדער אַן אויסרוף-צייכן (!).

1. מאַרגן וועל איך _____
2. איך רופ דיך און רופ דיך און דו _____
3. ווען הייבט זיך _____
4. ווער איז דער הויכער _____
5. איך וועל שוין מער _____
6. איך שרייב שוין זייער _____
7. מיין מוטער וועט _____
8. וואו קען מען _____
9. איר האָט אַזאַ שיינע מעשה נאָך קיין מאָל נישט _____

10. שוין זאלסמו מיר _____
11. מיין ברודער וועט ניט _____
12. ווער זשע האָט _____
13. נו, איז וואָס זשע ווילסמו זאל _____
14. ווער עס וועט ענדיקן שרייבן, יענער _____
15. שאַ, שמיל זאלט איר _____
16. אין גארטן וואַקסן _____
17. ס'איז אַרויסגעפאלן _____
18. שוין צוויי טעג ווי עס _____
19. קום היינט צו _____
20. גוואַלד, ראַמעוועט, עס _____

אויפגאבע: שרייבט איבער די זאצן און שמעלט אַוועק די אָפּשמעליצייכנס: דאָס פינטל, דעם פרענצייכן, דעם אויסרוף־צייכן.

פאַר וואָס שטייטסו ניט אויף
 קום אַהער
 וויפל איז איצט דער זיינער
 היינט זיינען מיר געגאַנגען שפּאַצירן אין וואַלד
 שטיי שוין אויף
 די קינדער זיינען אַרויס פון שול
 סאַראַ פּראַסט

ווער קען דורכלייענען אויף גיך?

א פ ר א ג ע .

דער פעטער פייטל מיט דעם פייפל פירט א פולע פּוּר מיט שאַרפּן פעפּער, א פּוּלע פּוּר מיט שאַרפּן פעפּער פירט דער פעטער פייטל מיט דעם פייפל. אויב דער פעטער פייטל מיט דעם פייפל פירט א פּוּלע פּוּר מיט שאַרפּן פעפּער, וואו איז די פּוּלע פּוּר מיט שאַרפּן פעפּער, וואָס דער פעטער פייטל מיט דעם פייפל פירט?

דער ערשטער זאגל

היינט איז לויטער — זון און הימל
 און די ערד איז גרין און שיין, —
 אויפן גרויסן אַרבעט־יום־טוב
 פריילעך, קינדער, לאַמיר גיין.
 הויך די רויטע פאַן געהאלטן,
 שטאַלץ געגאַנגען — איינס, צוויי, דריי,
 אומעטום זאָל זינגען, קלינגען:
 לעבן זאָל דער ערשטער זאגל!

אַן איינפאַל

עמלס טאַטע איז געקומען אַהיים און האָט דערציילט, אַז דעם
 ערשטן זאגל וועלן אלע אַרבעטער גיין איבער די גאַסן מיט לידער,
 מוזיק און פאַנגען.

האָט עמל אויך געוואָלט גיין מיטן טאַטן.
 — נעם מיך מיט, טאַטע — האָט עמל געבעטן.

— גומ, — האָט צוגעזאָגט דער מאַמע.

עמל לייגט זיך שלאָפן. זי האָט אַבער מורא, מאַמער פאַרשלאָפּט זי, און דער מאַמע וועט פאַרגעסן זי נעמען אויף דעם פאַראַד פון ערשטן מאַי.

דער מאַמע שלאָפּט שוין לאַנג און עמעלע לייגט, טראַכט און האָט מורא איינצושלאָפן.

מיט אַ מאַל שפּרינגט זי אַראָפּ פון בעט; זי זוכט אויף אַ לאַנג שמריקל און בינדט עס צו מיט איין עק צום מאַטנס שוך און מיט דעם צווייטן עק צו איר האַנט. אַז דער מאַמע וועט מאַרגן נעמען דעם שוך, וועט ער אַ צי מאַן דאָס שמריקל, וועט זי גלייך זיך אויפ-כאַפן.

אין דער פּרי, ווען דער מאַמע איז אויפגעשטאַנען, האָט ער גע-וואַלט אַנטאָן די שיד. ער האָט דערזען אַרום אַ שוך אַ שמריקל. ער האָט אַ שמאַרקן צי געטאָן פאַרן שמריקל. עמל האָט אַ געשריי גע-מאַן און זיך אויפגעכאַפּט.

— איך האָב מורא געהאַט, אַז דו וועסט פאַרגעסן מיך אויפצו-וועקן, — האָט עמל געזאָגט מיט אַ פּריילעכן געלעכטער, — האָב איך צוגעבונדן דאָס שמריקל.

זי האָט זיך אויף גיך אָנגעמאַן, אָפּגעגעסן און אַוועק מיטן מאַמן אין גאַס.

אויפן פאַראַד פון ערשטן מאַי איז עמל געגאַנגען לעבן מאַמן. אירע אייגעלעך האָבן געגלאַנצט. זי האָט זיך פּריילעך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטן און אַלע האָבן געקוקט אויף דעם קליינעם מיידעלע ווי זי גייט אין די רייען אַזוי ווי אַ גרויסע.

באַמראַכט אין קלאַס:

ווי אַזוי וועט איר דורכפירן דעם יום-טוב פון ערשטן מאַי היינט טיקס יאָר?

ווי אַזוי וועט איר באַצירן אייער קלאַס? וואַסערע לידער וועט איר זיך אויסלערנען צו דעקלאַמירן און זינגען אויף דעם יום-טוב?

גרייט צו ביי זיך אין קלאַס „אַ ווינקל פון ערשטן מאַי“. קלייבט צונויף אַלץ וואַס איר קאַנט נאָר: בילדער, צייכענונגען, באַשריי-בונגען אַזו"וו.

שבועות

כזע אין דער הייך פייגעלעך שיינע, לויבן זיי אויך משה רבנו.	פסח אוועק, שבועות געקומען. ווארעמע טעג, גרעזעלעך, בלומען.
נאָר אויף צוויי טעג שבועות געקומען; גייט ער אוועק — בלייבן אונדז בלומען.	ס'רוישן אין וואַלד ביימעלעך גרינע, זאָגן אַ סוד פון דעם באַרג סיני.

אמאל, אמאל, ווען די יידן האָבן געלעבט אין ארץ-ישראל, איז גע-
וואָרן אַ הונגער אין לאַנד. עס איז אַ לאַנגע צייט ניט געגאַנגען קיין
רעגן און ס'איז ניט געווען וואַס צו עסן.
האַט אלימלך מיט זיין ווייב נעמי און זיינע צוויי זין פאַרלאָזן דאָס
יידישע לאַנד און איז אוועק אין דעם לאַנד מואַב.
געהאַפט האָט אלימלך צו בלייבן אין מואַב נאָר אַ קורצע צייט, ביז

דער הונגער וועט אריבערגיין. אַכער, ער איז אין מואב קראַנק געוואָרן
און געשטאַרבן. איז נעמי געבליבן אַליין מיט אירע צוויי זין.
ווען די זין זיינען אויסגעוואַקסן האָבן זיי זיך גענומען ווייבער
פון מואַבס טעכטער. זיי האָבן אַלע געלעבט גליקלעך צוזאַמען און אין
דעם אייגענעם לאַנד גאַר פאַרגעסן.
ניט לאַנג אַכער האָט געדויערט דאָס גליק. אויך נעמיס זין זיינען
קראַנק געוואָרן און געשטאַרבן. איז נעמי געבליבן אַליין מיט אירע
צוויי שנור.

אַ צייט האָבן אַלע דריי באַוויינט די געשטאַרבענע, געבענקט
און געטרויערט נאָך זיי. אין איר גרויסן טרויער און אומעט, האָט זיך
נעמי דערמאַנט אין איר היים, אין דעם ייִדישן לאַנד.

האַט זי געזאָגט צו אירע שנור: אַ גרויס אומגליק האָט אונז
אַלע געטראָפן. מיינע זין און אייערע מענער האָט גאַט פון דער
וועלט צוגענומען. טאָ וואָס וועלן מיר דאָ זיצן אַליין? קערט זיך אום,
מיינע טעכטער, צו אייערע עלטערן, און איך וועל זיך אומקערן אין
מיין לאַנד.

האַבן די פרויען ביטער געוויינט אויף זייער גרויס אומגליק און
אויף דעם, וואָס זיי דאַרפן זיך שיידן מיט נעמין.

זיי האָבן זיך אלע גוט אויסגעוויינט, גענומען זייערע פעקלעך און פארלאָזן זייער הויז.

ווען זיי זיינען צוגעקומען צו דעם וועג, וואָס פירט פון מואָב קיין ארץ-ישראל, האָט נעמי געזאָגט צו אירע שניר: איצט, מיינע מעכטער, לאָמיר זיך געזעגענען, איר וועט גיין אייער וועג און איך מיינעם. נעמי האָט זיך צעקושט מיט איר עלטערער שנור, זי געבענטשט און זי אוועקגעשיקט. ווען זי האָט זיך גענומען געזעגענען מיט דער יינגערער שנור, רות, האָט זיך רות צעוויינט און פון איר ניט געוואָלט אוועקגיין.

— ניין, — האָט זי געזאָגט, — איך קאָן דיך ניט פארלאָזן, איך וועל גיין מיט דיר אין דיין לאַנד.

האָט איר נעמי געזאָגט:

— ווייסטו, אז דאָס יידישע לאַנד איז אַנדערש פון דיין לאַנד? און אז יידן דינען גאָט אַנדערש ווי אין דיין לאַנד?

האָט איר רות געענטפערט:

— דיין פאָלק איז מיין פאָלק; און דיין גאָט איז מיין גאָט; און וואו דו וועסט גיין וועל איך גיין.

ווען נעמי האָט געהערט די רייד פון רות איז זי איר געפאלן אויפן האַלדז און זי געקושט. און זיי זיינען ביידע אוועקגעגאַנגען אין יידישן לאַנד אַריין.

*

**

זיי זיינען אָנגעקומען אין דער צייט ווען מע שניידט די תבואה פון די פעלדער. די אַמאָליקע רייכע נעמי האָט אַבער איצט קיין אייגן פעלד ניט געהאַט און זי האָט זיך געפילט אַרעם און עלנט.

ביי יידן איז געווען איינגעפירט, אז מען האָט ניט געטאַרט אויפן-הייבן די זאַנגען, וואָס זיינען אַרונטערגעפאלן ביים שניידן. דאָס איז געבליבן פאַר די, וואָס האָבן ניט געהאַט קיין אייגענע פעלדער. יענע אַרעמע מענטשן פלעגן אַרויסגיין אין די פעלדער און אויפקלייבן אַט די זאַנגען און דאָס איז געווען זייער שנימ.

איז רות אַרויסגעגאַנגען צוזאַמען מיט אלע אַרעמע מענטשן קלייבן זאַנגען. האָט זי אָנגעטראָפן אויף אַ פעלד פון אַ רייכן יידן. געהייסן האָט ער בועז און ער איז געווען נעמים אַ קרוב. אלע מאָג איז רות געגאַנגען קלייבן זאַנגען אויף די פעלדער פון בועז.

איין מאל איז בועז געקומען אויף זיין פעלד און ווען ער האט דערזען רותן איז אים געפעלן געווארן איר שיינקייט און איידלקייט. ער האט געשיקט איינעם פון זיינע דינערס זי רופן און ער האט זי געפרעגט ווער זי איז. און רות האט אים אלץ דערציילט.

ווען בועז האט זיך דערוואוסט, אז זי איז די שנור פון זיין קרובה נעמי, האט ער אנגעזאגט די ארבעטער זיי זאלן זיך גוט באנעמען מיט איר און לאזן א סך זאנגען פאר איר אויפצוקלייבן. ער האט זיי אויך אנגעזאגט זיי זאלן זי לאזן עסן מיט זיי צוזאמען.

איז רות געווען זייער צופרידן און אז דער מאג איז אריבער האט זי זיך אומגעקערט אהיים צו איר שוויגער נעמי און איר דער-ציילט, וואס מיט איר האט געטראפן.

פון יענעם מאג אן איז זי אויף קיין אנדער פעלד נישט געגאנגען

קלייבן זאנגען, ביז דער שניט האט זיך געענדיקט. נאך דעם האט בועז גענו-מען רותן פאר א ווייב און רות איז געבליבן א געטרייע יידישע פרוי. און פון איר קינד, וואס זי האט געבארן, איז ארויסגעקומען דער גרויסער יידי-שער קיניג דוד המלך.

שבועות

אז די יידן זיינען ארויסגעגאנגען פון מצרים זיינען זיי אָנגעקומען אין אַ גרויסן מדבר. אין מדבר איז נישט געווען נישט קיין הויז, נישט קיין בוים, נישט קיין בלום, נישט קיין גראַז, נישט קיין טײַך. גאַרנישט; נאָר וואָס ברענט ווי פייער — פון אונטן, און די זון וואָס ברענט ווי פייער — פון אויבן. זיינען די יידן געגאנגען אין דעם מדבר מיט זייערע פרויען און קינדער און מיט זייערע שאַף און רינדער, געגאנגען און געגאנגען ביז זיי זיינען צוגעקומען צו אַ הויכן באַרג, דעם באַרג סיני. האָבן זיי זיך געזעצט אַפּרוען אנטקעגן דעם באַרג.

האַט גאָט גערופן משהן און אים געזאָגט:

— משה, איך האָב אין הימל אַ שיינע תּוֹרָה און איך וויל זי שענקען די יידן.

איז משה רבנו אַרויף אויפן באַרג צו גאָט נעמען די תּוֹרָה.

און שטייל איז געוואָרן אויף דער גאַנצער וועלט: קיין ווינטל האָט נישט געבלאָזן. קיין פּוּיגל האָט נישט געצווירט, טשערט, קיין קו האָט נישט געמוקעט, קיין שעפּס האָט נישט געמעקעט, די מלאַכים פון הימל האָבן נישט געזונגען. די גאַנצע וועלט האָט געשוויגן. דעמאָלט האָט גאָט מיט אַ הויך קול גערעדט פון באַרג סיני. אז די יידן האָבן דערהערט גאָטס קול האָבן זיי זיך זייער דערשראָקן. זיינען אַראָפּ פון הימל גוטע מלאַכים און האָבן געגלעט און געקושט די יידן און צו זיי געזאָגט: „האַט נישט קיין מורא, גאָט האָט אייך ליב.“ האָבן זיך די יידן צוגעהערט צום קול פון באַרג סיני וואָס האָט צו זיי געזאָגט אזוי:

זעקס טעג אין דער וואָך דאַרף מען אַרבעטן און דעם זיבעטן טאָג — שבת, דאַרף מען רוען!
מ'דאַרף ליב האָבן דעם טאָגן מיט דער מאַמען און אַלע מענטשן!

מ'טאָר נישט גנבענען!
 מ'טאָר נישט שלאָגן!
 מ'טאָר נישט צונעמען יענעמס אַ זאָך!
 מ'טאָר נישט טאָן קיין שלעכטס!

האַט משה אויפגעשריבן די תורה אויף צוויי **לוחות**,
 איז אַראָפּ פון באַרג סיני און האָט זי געגעבן די יידן. האָבן
 זיך די יידן זייער געפרייט מיט דער תורה און האָבן גע-
 מאַכט אַ גרויסן יום־טוב, דעם יום־טוב **שבועות**.

חנהלעס שבתדיק קליידעלע

א

געווען אמאָל אַ קליין מיידעלע — חנהלע. האָט איר
 די מאמע אויפגענייט אַ ניי שבתדיק קליידעלע, אַ שיינס,
 אַ ווייס.

איז געקומען ערב שבת, די זון האָט שוין אָנגעהויבן
 אונטערגיין. האָט חנהלע זיך אויסגעפּוצט אין נייעס קליי-
 דעלע און האָט זיך זייער געפרייט; און חנהלעס מאמע
 האָט זיך אויך געפרייט.

איז חנהלע ארויסגעגאנגען פון שטוב שפאצירן א
ביסל, זיך שפילן. דערזעט זי דאס הינטערלע ווי לויפט
איר אנטקעגן.

— זעסט מיין ניי שבתדיק קליידעלע וואס די מאמע
האט מיר אויפגענייט? — פרעגט חנהלע וויין.

פרייט זיך ווי, הייבט אויף די פאדערשטע פיס און וויל
ארויפשפרינגען אויף חנהלען. אבער חנהלע לאזט נישט:

— ניין, ווי, איצט נישט! וועסט מיר איינשמוצן מיין
קליידעלע.

ב

גייט חנהלע ווייטער. זעט זי דאס קיעלע בוזי גייט
צוריק פון פעלד וואו זי האט זיך געפאשעט. לויפט איר
חנהלע אנטקעגן, שוט א גלעט דאס קיעלע און זאגט צו
איר:

— דו זעסט, בוזי, מיין ניי שבתדיק קליידעלע וואס די
מאמע האט מיר אויפגענייט?

פרייט זיך בוזי, ציט ארויס די צונג און וויל א לעק טאן...
אבער חנהלע לאזט נישט:

— ניין, בוזי, איצט נישט! מיין קליידעלע...

ג

אזוי האט חנהלע שפאצירט, געשפילט זיך. אז זי האט
שוין געוואלט אהיים גיין האט זי דערזען פון ווייטן א
מענטשן ארויסגיין פון וועלדל. דער מענטש איז געבליבן
שטיין, האט אראפגענומען פון זיך א שווערן פאק און גע-
זעצט זיך אפרוען אויף דער ערד.

גייט צו חנהלע און זעט אז דער מענטש איז אן אלטער,
זיין פנים און זיינע ווייסע האר זיינען באדעקט מיט שווייס.
ווייזט אויס אז דער מענטש איז זייער מיד. און ער זאגט:

— קום אהער, מיידעלע...

גייט צו חנהלע, קוקט אים אן און פרעגט:
 — איר זייט מיר?
 — יא — ענטפערט דער מענטש.
 — וואס טראגט איר דא?
 — קוילן — האלץ-קוילן פון וואלד.
 — איר ארבעט אין וואלד?
 — יא. און ווי רופט מען דך, מיידעלע? — פרעגט
 דער מענטש.
 — איך הייס חנהלע.
 זי שווייגט א וויילע, דערנאך זאגט זי:
 — איר קוקט אויף מיין קליידעלע? ס'איז א נייע, די
 מאמע האט עס מיר אויפגענייט.
 — א שיין קליידעלע — זאגט דער מענטש — טראג
 עס געזונט!
 — א דאנק! — ענטפערט חנהלע.
 און דער מענטש שטייט אויף, לייגט ארויף דעם פאק
 אויף די פלייצעס און זאגט: מ'דארף זיך צואיילן. ס'איז
 באלד שבת.
 און ער גייט מיט שווערע טריט... חנהלע שטייט און
 קוקט אים נאך. זי זעט זיין איינגעבויגענעם רוקן אונטער
 דעם שווערן זאק מיט קוילן און זי טראכט:
 — ס'איז אים שווער צו טראגן, איר וועל אים העלפן.
 און זי גייט נאך דעם מענטשן און זאגט צו אים:
 — איר ווילט? וועל איר איך העלפן.
 שמיכלט דער מענטש:
 — העלפן זאגסטו? גוט, מיידעלע, העלף מיר...
 איז חנהלע נאכגעגאנגען דעם מענטשן אונטערנע-
 שפארט איר אקסל אונטער דעם זאק, אויפגעהויבן און אונ-
 טערגעהאלטן.

אפגעגאנגען א שטיקל וועג, זאגט דער מענטש:

— גענוג, האסט שוין געהאלפן. ביסט א גוט מיידעלע.
איצט גיי אהיים.

האט זיך חנהלע אומגעקערט. זי איז געלאפן גיך און
פלינק ווי א הירשל און איז געווען זייער פריילעך.
נאך פלוצלונג — וויי! וואס איז דאס? ... וואס איז
געשען דעם קליידעלע? ... א שווארצער פלעק. ... און
אט איז נאך איינער ... און נאך און נאך. פארפלעקט דאס
קליידעלע פון דעם זאק מיט קוילן ... און חנהלע צעוויינט
זיך: וויי, וויי, מיין שבתדיק קליידעלע ... ערשט היינט
אנגעטאן צום ערשטן מאל ... ווי וועל איך אהיים קומען?
ווי וועל איך קענען צווען דער מאמעס צער? וויי, וויי ...

ד

ס'איז שוין אונט, פינצטער. און אין פעלד אויף א שטיין
זיצט א קליין מיידעלע און וויינט.

האט די לבנה פון הימל געקוקט אויף חנהלען און גע-
פרעגט — געפרעגט אן א קול, אן ווערטער, נאך חנהלע
האט געהערט:

— וואס איז מיט דיר, מיידעלע? פאר וואס וויינסטו?
שווער איז געווען חנהלען צו רעדן ... זי האט נאך
אנגעוויזן מיטן פינגער אויפן קליידעלע:
— זע, לבנה ... דאס איז פון זאק ... פון זאק מיט
קוילן.

קוקט אויף איר ווייטער די לבנה — און פרעגט אן א
קול, אן ווערטער, נאך חנהלע האט געהערט:
— האסט חרטה, חנהלע, וואס דו האסט געהאלפן דעם
מענטשן?

האט חנהלע געענטפערט:
— ניין, איך האב נישט קיין חרטה. אבער מיין קלייד-
דעלע ... מיין שבתדיק קליידעלע ... און די מאמע ...
האט די לבנה געזאגט צו חנהלען:

— וויין נישט, מיידעלע, שטיי אויף און גיי אהיים.
דיין קליידעלע וועט זיין נאך שענער ...

און די לבנה האט געשיקט אירע שטראלן און ווי נאך
דאס ליכט פון די שטראלן האט אנגערירט די שווארצע
פלעקן פון חנהלעס קליידעלע — וואס פאר א וואונדער!
די פלעקן זיינען פארשוואנדן. נישטאָ ... און אויף זייער
אָרט — ליכט!

אָט דאָ איז געווען אַ פֿלעק, און איצט אַ שטראַל פֿון
ליכט ... דאָ איז געווען אַ שוואַרצער פֿינטל, און איצט —
אָט איז אַ שיינענדיקער פֿינטל ... אזוי האָט חנהלעס קלייד-
דעלע געגלאַנצט ווי ריין זילבער. — גייט חנהלע און זי לייכט.
קומט איר אַנטקעגן אויפֿן וועג די מאַמע און פרעגט:

— ווער איז דאָס?

הערט דאָס חנהלע, לויפט זי אַנטקעגן דער מאַמע און
לאַכט:

— מאַמע, דו דערקענסט מיך נישט?
און חנהלע האָט דערציילט דער מאַמען אַלץ וואָס מיט
איר האָט געטראָפֿן. ווען זיי זיינען אַהיים געקומען איז די
גאַנצע שטוב געווען אַנגעפֿילט מיט ליכט — ליכט פֿון
חנהלעס שבתדיק קליידעלע.

אַבראַם און די דריי מלאכים

דאָרט-דאָרט אין מדבר, ווייט-ווייט פֿון שטאָט, צווישן בערג פֿון
זאַמד, ביים וועג, איז געווען אַבראַם אַבינו מיט זיין ווייב שרה. און
אַבראַם און שרה זיינען געווען גוטע מענטשן. האָט אַבראַם אויסגע-
בויט אַ גרויסן געצעלט, און פֿון אַלע זייטן פֿון געצעלט האָט ער געמאַכט
טירן, ווייל ער האָט געטראַכט: „אויב ס'וועט קומען אַן אַרעמאָן אַדער
אַ גאַסט, זאל ער נישט דאַרפֿן זוכן אַ טיר אויף אַריינצוקומען אין
געצעלט.“

אַן אַן אַרעמאָן איז געקומען פֿון דער זייט — איז ער אַריינגעגאַנגען

דורך דער מיר; איז געקומען א גאסט פון א צווייטער זייט — איז ער אריין דורך א צווייטער מיר. און אין געצעלט זיינען געשמאנען אַנגע-גרייטע מיטן מיט גוטע מאַכלים און מיט גוטע געטראַנקען, און בעטן געבעמען מיט קישנס און קאַלדרעס. ווער ס'איז אַריינגעקומען צו אַברהם-ען אַ הונגעריקער — איז אַרויס אַ זאַמער, ווער ס'איז אַריין אַ דור-שטיקער — איז אַוועק אַן אַנגעטרונקענער, און ווער ס'איז אַריינגעקו-קומען אַ מידער און אַ שוואַכער — איז אַרויס אַ פּרישער און געזונטער. און אַ בוים האָט אַברהם פאַרפלאַנצט לעבן געצעלט. איז דער בוים אויסגעוואַקסן און האָט אַרויסגעגעבן גרויסע און לאַנגע צווייגן און ברייטע גרינע בלעטער וואָס האָבן פאַרשפּרייט אַן אַנגענעמען און קילן שאַטן.

פלעגן די געסט זיצן אונטערן שאַטן פון דעם שיינעם בוים און זיך אַפרוען פון וועג און פלעגן זאָגן איינער צום צווייטן: וואָס פאַר אַ גוטער מענטש איז אַברהם! וואָס פאַר אַ גוטע פּרוי איז שרה! זיי זיינען צו אונדז ווי אַ גוטער פאַטער און אַ גוטע מוטער צו זייערע קינדער.

דערפאַר טאַקע האָבן אַלע מענטשן גערופן אַברהמען „אונדזער פאַטער אַברהם“ און שרהן „אונדזער מוטער שרה“.

**

איין מאַל, אין אַ זומערדיקן טאָג, איז זיך געזעסן אַברהם לעבן געצעלט און געוואַרט אויף געסט. און דער טאָג איז געווען אַ הייסער, די זון האָט געברענט ווי אַן אויוון און דאָס זאַמד ווי פייער. און צוליב דער גרויסער היץ איז אַפילו קיין איין מענטש נישט פאַרבייגעגאַנגען. איז זיך געזעסן אַברהם ביי דער מיר פונעם געצעלט און געוואַרט אויף געסט. ער וואַרט און וואַרט — און קיינער קומט נישט. איז אַברהם געווען פאַרזאָרגט: — „פאַר וואָס קומען נישט קיין געסט?“ האָט גאָט געזען אַז אַברהם זאָרגט זיך אַזוי שטאַרק האָט ער אַראַפּגעשיקט פון הימל דריי מלאַכים. די מלאַכים האָבן זיך אַנגעטאַן אין קליידער אַזוי ווי מענטשן, מ'זאָל זיי נישט דערקענען, און האָבן זיך געלאָזט גיין איבער די וועגן. ווי אַברהם זיצט אַזוי און זאָרגט זיך פאַר וואָס עס קומען נישט קיין געסט, הייבט ער אויף די אויגן און דערזעט פון ווייטן דריי מענטשן גייען. לויפט ער זיי אַנטקעגן מיט גרויס פּרייד און זאָגט צו זיי:

— קומט, קומט, ליבע געסט, קומט אין מיין געצעלט. אויב איר זייט הונגעריק — וועל איך אייך געבן עסן, אויב איר זייט דורשטיק — וועל איך אייך געבן צו טרינקן, און טאמער זייט איר מיד — וועט איר זיך דא אפרוען.

זיינען די דריי מלאכים גענאנגען מיט אברהמען אין געצעלט. אברהם האט זיי דערלאנגט וואסער. די מלאכים האבן געוואשן די הענט און די פיס און האבן זיך געזעצט אפרוען אין שאמן אונטערן שיינעם בוים.

אז שרה האט דערזען געסט האט זי זיך דערפרייט און אויף גיך אפגעבאקן גוטע קיכלעך און דערלאנגט צום טיש; דערנאך האט זי אויסגעמאלקן די קו און געגעבן די געסט פרישע מילך.

האבן די מלאכים געמאכט זיך אזוי ווי זיי עסן, ווייל מלאכים פון הימל עסן נישט און טרינקען נישט.

און אברהם און שרה האבן נישט געוואוסט אז דאס זיינען מלאכים. און אז די מלאכים האבן זיך אויפגעהויבן אוועקצוגיין, האבן זיי געזאגט צו אברהמען און שרהן:

— א דאנק אייך, ליבע מענטשן! זאגט, וואס עס פעלט אייך און מיר וועלן אייך בענטשן!

האט אברהם געענטפערט:

— מיר זיינען רייך, מיר האבן א סך קי, ציגן און שעפסן און אל דאס גוטס, נאר קיין זון האבן מיר נישט...

האבן די מלאכים אויפגעהויבן זייערע הענט איבער אברהמס קאפ און האבן אים געבענטשט:

— זארגט ניט, גוטע מענטשן! אין א יאר ארום וועט איר האבן א ליבן זון!

און די מלאכים זיינען אוועק.

עס איז אריבער א יאר. די מוטער שרה האט געבארן א זון און האט אים א נאמען געגעבן יצחק. אברהם האט געמאכט א גרויסע סעודה. צו דער סעודה זיינען געקומען א סך געסט. זיי האבן זיך געפרייט וואס ביי אברהם און שרה איז געבארן געווארן א קינד, און די שמחה איז געווען זייער א גרויסע.

א י נ ה א ל ט

(פון די לידער און מעשהלעך)

ציג און וואָלף — שמואל צעס- 44 לער — — — — — הענדל-קרייער — אידע קאָזלאָוו- 45 סקי-גלאָזער — — — — — פלי, פייגעלע, פלי — איידע 47 מאָזע — — — — — אַ מעשה פון אַ האַנדעלע די גרייס פון אַ מאַנדעלע — אי- 48 ציק קיפּנים — — — — — אַ יידיש מיידעלע — עליזה גרינ- 52 בלאַט — — — — — אַליין, אַן דער לערערין („יידיש“ 53 — י. פאַט און ח. ש. קאָדאַן) אַ לידעלע אַז מע שניצט אַ בלייער 54 — ב. גוטיאַנסקי — — — — — אַ פייגעלע — שלום עליכם — 56 הלל (איבערדערציילט פון ח. באַרקאָז) — — — — — 59 אַ העלפט פון פינף (פון די „גרינינקע ביימעלעך“) — — — — — 61 ס'איז פינצטער — — — — — 61 עסטע די פעסטע — ב. גוטיאַנ- 63 סקי — — — — — די זון און די לבנה (איבערדער- 64 ציילט פון ח. באַרקאָז) — — — — — ווען גאַט האָט באַשאַפן די וועלט (איבערדערציילט פון ח. באַר- 65 קאָז) — — — — — דעם רבס זון — (פאַלקס-מעשה) 66 דער האַלצהעקער און די זשאַבע לייענביכער פאַר דער יידי- 70 שער שול“ — י. שטיינבוים) איצט און שפעטער — לאה קא- 73 פילאָוויש — — — — — די שלאַנג און די פרוי (איבער- דערציילט פון ח. באַרקאָז) — 76 גאַט טרייבט אַרויס אַדמען און חוזהן פון גן-עדן (איבערדער- 77 ציילט פון ח. באַרקאָז) — — — — — די מיל — שמואל צעסלער — 80	צום נייעם לערניאַר („פרייד“) — 4 ניט צעקריגט זיך („לעבעדיקע קלאַנגען“ — ש. באַסטאַמסקי) 5 די מאַמע מיט די פינף זין — 7 יהודה שטיינבאַרג — — — — — 8 טיטאָ און פיטאָ — ש. וואַסערמאַן אַ פייגעלע אין האַרבסט — ליט- 10 מאַן — — — — — דער עפל — (פון „לאַמיר לער- 12 נען“ — מעקסיקע) — — — — — 14 יונגע פייגל — נחום יוד — — — — — די וועווערקע און דער וואָלף — 14 ל. טאַלסטאָי — — — — — די פוילע טאַכטער — הירש 15 מלמד — — — — — ראש-השנה — ב. י. ביאַלאַ- 16 סטאַצקי — — — — — לשנה טובה תכתבו (פון שרה פי- 17 שערס: „ימים טובים“) — — — — — אַ גוט יאָר (פון שרה פישערס: 17 „ימים טובים“) — — — — — דאָס הויז און די סוכה — לעווין 17 קיפּנים — — — — — אַ סופות-ליד — עליזה גרינ- 20 בלאַט — — — — — וואָס קינדער ווילן זיין — ליט- 21 מאַן — — — — — קאַץ און מויז — ש. וואַסערמאַן 25 אַוונטברויט („איך לייען“ — ש. באַסטאַמסקי און מ. חיימסאָן) 27 געווען פאַרנומען („איך לייען“ — ש. באַסטאַמסקי און מ. 28 חיימסאָן) — — — — — מאַטעלע — לאה קאַפּילאָוויטש 29 אַ מעשה וועגן דעם ווי אַזוי דער הונט האָט זיך געפונען אַ חבר (פון רוסיש) — יודל מאַרק — — — — — 31 וואו זשע בין איך? („דער שול- חבר“ — ל. ח יפה) — — — — — 37 באַלמעלאַכעס — ב. סאַרין — 41

153	חמשה עשר בשבט (פון פעדאגאָ- גישן בולעטען) — — — —	82	מיט מענטשן אָדער אָן מענטשן („פרייד“) — — — —
153	דער טייטלבוים — יהודה שטיין- בערג (באאַרבעט יודל מאַרק) אַ פייגעלעך, בלייבט אויף אַ רגע- לע שטיין (על פי לעווין קיפּ- ניס — פעדאָגאָגישער בולעט- טען) — — — —	84	ווען קינדער וועלן גרויס ווערן ליטמאַן — — — —
157	די מעשה פון פורים (איבערדער- ציילט פון ח. באַרקאַן) — —	88	דער אַלטער שניידער דאָדל — א. אויערבאַך — — — —
158	היינט איז פורים (פאַלקסליד) —	88	וואָס טוט דער טאַטע? (פון די „גרינינקע ביימעלעך“) — —
161	פריילינג — י. ל. פּרץ — —	89	דאָס לוסטיקע שניידערל — —
162	פריילינג אין שטאַט — נחום יוד	91	אַ וויגליד — דוד איינהאַרן —
163	אַ מעשה מיט צוויי ברידער —	93	בערעלע און זיין מוטער — („גרינינקע ביימעלעך“) — —
164	לעאַן עלבע — — — —	94	אַן די מאַמע איז ניט געזונט גע- ווען (פון „לאַמיר לערנען“ מעקסיקע) — — — —
168	אַלץ פאַרקערט (גרינינקע ביימע- לעך) — — — —	96	אַ מעשהלע — ב. י. ביאַלאַס- טאַצקי — — — —
169	אליהו הנביאס פוס — נחום יוד דער אַרעמאַן און דער פרעמדער (פאַלקס-מעשה — איבערדער- ציילט פון ח. באַרקאַן) — —	97	מוטערסטאַג (לויט ליטמאַן) —
170	משה ווערט געבאַרן (פון חומש)	99	לעמעך גייט עפעס קויפן — לעאַן עלבע — — — —
171	משה העלפט די יידן (איבערדער- ציילט פון ח. באַרקאַן) — —	104	דאָס יינגעלע מיטן רינגעלע לעאַן עלבע — — — —
173	משה נעמט זיך אָן פאַר זיינע בריי- דער (פון חומש) — — — —	110	די מעשה מיטן מבול (איבער- דערציילט פון ח. באַרקאַן) —
174	יציאת מצרים (קרייזשפיל) — ש.	118	שני, שני — אפרים אויערבאַך חנוכה-שפיל — ש. צעסלער —
175	צעסלער — — — —	122	צום זיידן אויף לאַטקעס — לעאַן עלבע — — — —
176	די גאַנצע וועלט איז זיינע (לויט ליטמאַן) — — — —	124	אַ מעשה מיט אַ חנוכה-דריידל לעאַן עלבע — — — —
182	טשינג-טשאַנג-טשו — רבקה גאַ- לין — — — —	131	חנוכה-ליכט אין מיידאַנעק — יעקב פאַט — — — —
185	דער ערשטער מאַי (פון „קאַמף“ אַן איינפאַל „פרייד“ — ע. אַלעק- סאַנדראַוואַ און ט. בענעסמאַן)	135	דעם טאַטנס בריוועלע — ליט- מאַן — — — —
187	שבועות — מ. ריוועסמאַן —	141	דער בריוו („גרינינקע ביימע- לעך“) — — — —
187	די מעשה פון רות (איבערדער- ציילט פון ש. שאַפיראַ) — —	145	דער מאַרגן-שטערן — ש. וואָ- סערמאַן — — — —
191	שבועות — לעווין קיפּניס (באַאַר- בעט שרה פישער) — — — —	146	ביים ים — מאַני לייב — — —
192	חנהלעס שבתדיק קליידעלע — י.	147	דאָס גאַלדענע פישעלע — א. פּושקין (יידיש: י. גוטמאַן) —
196	שווייגער — — — —	147	
	אַברהם און די דריי מלאַכים —		
	לעווין קיפּניס — — — —		